

MUSTAFA TİMİSİ ANLATIYOR BİZ VARIZ: DÜN, BUGÜN, YARIN

EKLER^{1*}

SÖYLEŞİ

Hatice Aydoğdu

Nilüfer Timisi Nalçaoğlu

BURADA YER ALAN BELGELER, EK 1-EK 11 ARASI, KİTAP İÇİNDE GEÇİŞ SIRASI GÖZETİLEREK SIRALANMIŞTIR. EK 12-EK 16 ARASI, TİMİSİ'NİN MECLİS KONUŞMALARI VE ALEVİ ÇALIŞTAYLARIYLA İLGİLİDİR.

EK 1

Türkiye Birlik Partisi (TBP) Yönetim Kurulu'nda 10 yıllık (1970-1980) süreçte birlikte çalıştığım arkadaşlarım:

TBP Genel Başkan Yardımcıları

1. Orhan Arsal, Doç.Dr.
2. Hasan Doğan, Avukat, Doktor
3. Mehmet Kamışlı, Yüksek Mühendis
4. Kemal Oğuzhanoğlu, Emekli Öğretmen
5. Ali Haydar Veziroğlu, Tunceli Milletvekili

TBP Genel Sekreterleri

1. Dursun Bila, Emekli Sayıştay Denetçisi
2. Celil Gürkan, Emekli Tümgeneral
3. Lütfü Güzer, Emekli Kurmay Albay
4. Hüseyin Lüle, Emekli Savcı, Avukat
5. Haydar Özdemir, İst. Milletvekili, Avukat

TBP Genel Sekreter Yardımcıları

1. Taki Davutoğlu, Avukat
2. Hasan Dülgeroğlu, Avukat
3. Garip Sıtacı, Emekli Memur, YK Üyesi
4. Hüseyin Yıldırım, Sendikacı

TBP Genel Saymanları

1. Salim Aydoğan, Mali Müşavir
2. Hüseyin Balabanlı, Çayırılı Belediye Bşk.
3. Kamber Özat, Mali Müşavir

TBP Yüksek Haysiyet Divanı Üyeleri

1. Hüseyin Bal, Çiftçi
2. Kasım Bayar, Doktor
3. Ali Karaoğlan, İş İnsanı
4. Mustafa Öneş, İş İnsanı
5. Feyzullah Ulusoy, Avukat
6. Ali Ünal, Mühendis

TBP Genel Yönetim Kurulu'nda Görev Alanlar

1. Hasan Toprak, Mali Müşavir
2. Süleyman Alagöz, Doktor
3. Hasan Altuntaş, İş İnsanı
4. Ali Arguvanlı, Emekli Vali Yardımcısı

5. Garip Aslandoğan, Serbest Meslek
6. Abbas Aygün, İş İnsanı
7. Ahmet Babaoğlu, Avukat
8. Bektaş Balıktaş, Sendikacı
9. Gazi Çakır, Mobilyacı
10. Yaşar Çankaya, İş İnsanı
11. Hüseyin Çınar, Sivas Milletvekili
12. Musa Çoban, İş İnsanı
13. Şevket Demircioğlu, Avukat
14. Avni Demirhan, İş İnsanı
15. Ali Demirkılıç, İş İnsanı
16. Paşa Bozbey, Müteahhit
17. Ali Doğan, Müteahhit
18. Kemal Delibaş, Yüksek Ziraat Müh.
19. Hüseyin Eslen, İş İnsanı
20. Hakkı Gülbağ, İş İnsanı
21. Rıza Güler, İş İnsanı
22. Ali Güney, Sanayici
23. Mehmet Güneri, İktisatçı
24. Hüseyin Gözütök, Emekli Öğretmen
25. Ali İlhan, Avukat
26. Sami İlhan, Malatya Milletvekili
27. Baki Kaya, Sendikacı
28. Hasan Kaplan, Avukat
29. Hasan Kaplan, Avukat
30. Şekip Karginer, Avukat
31. İbrahim Karslı, Avukat
32. İbrahim Keskin, İş İnsanı
33. Yılmaz Kurtyiğit, Kooperatifçi
34. Seyfi Oktay, Avukat
35. Kadri Özcan, Sigortacı, GM Yrd.
36. Müslüm Özcan, Avukat
37. Celal Özdemir, Avukat
38. Battal Pehlivan, Yazar, Gazeteci
39. Ali Polat, SBF Öğrencisi
40. İsmail Poyraz, İş İnsanı
41. Veli San, Eğitimci, Sendikacı
42. Garip Selvi, Emekli Başkâtip
43. İsmail Sezer, Avukat
44. Cemal Şahin, Sendikacı
45. Nazmi Şener, Emekli Yarbay

46. Celal Timurtürkan, Şoför
47. Ahmet Tarakçı, Avukat
48. Ahmet Toksoy, Yük. Ziraat Mühendisi
49. İlyas Aktolgalı, Avukat
50. Tahsin Tosun Sevinç, Sendikacı
51. Ali Uçar, Mühendis

52. Kazım Ulusoy, Amasya Milletvekili
53. Yusuf Ulusoy, Tokat Milletvekili
54. Ali Naki Ulusoy, Çorum Milletvekili
55. İbrahim Zerze, Sendikacı
56. Şeyho Demir, Tekstilci

12 Eylül 1980 Askeri Darbesi sonrasında parti arşivimize el konularak SEKA'ya gönderildiği için TBP il ve ilçe teşkilatlarımızda görev almış tespit edemediğim ve hatırlayabildiğim çalışma arkadaşlarımla listesidir. Teşkilatlarımızda görev almış, bize yoldaşlık yapmış isimlerini yazamadığım diğer arkadaşlarımla beni hoş göreceklere diliyorum.

1. İzzet Akkaya, İş İnsanı
2. Mustafa Akmaz, İş İnsanı
3. Cabbar Apaydın, İş İnsanı
4. İbrahim Arıcan, Sendikacı
5. Mustafa Ay, İş İnsanı
6. Derviş Aydoğan, Müteahhit
7. Hasan Aygün, Radyocu
8. Ahmet Babaoğlu, Avukat
9. Niyazi Bahadır, İş İnsanı
10. Hamza Benlioğlu, İş İnsanı
11. Fevzi Beyoğlu, İş İnsanı
12. Hasbi Bilgin, Esnaf
13. Fevzi Bilmeç, İş İnsanı
14. Kemal Bozan, İş İnsanı
15. Abbas Bozbey, Müteahhit
16. Turan Burgucu, Mühendis
17. Kamber Çakır, Sendikacı
18. Hüseyin Çelik, İş İnsanı
19. Hüseyin Çetin, İş İnsanı
20. Celal Coşkun, Avukat
21. Cemal Coşkun, İş İnsanı
22. Niyazi Coşkunfırat, İş İnsanı
23. Musa Çulha, Mühendis
24. Seyit Ali Demir, İş İnsanı
25. Hasan Demirkılıç, İş İnsanı
26. Ali Rıza Doğan, Sendikacı
27. Hüseyin Doğan, İş İnsanı
28. Cebrail Doğan, İş İnsanı
29. Ali Rıza Duman, İş İnsanı
30. Sabri Durukan, İşçi, Ozan
31. Nesimi Üçlertoprağı, Mali Müşavir
32. Kemal Eğnirli, İş İnsanı
33. Hüseyin Ekici, Mali Müşavir
34. Kasım Elhan, İş İnsanı
35. Turan Ermiş, Çiftçi
36. Ali Abbas Erdoğan, Doktor
37. Mustafa Erdönmez, Emekli Müfettiş
38. Mustafa Ergin, Muhtar
39. İsmail Hakkı Genç, Avukat
40. Ali Göçmen, Yazar
41. Gülüm Gül, İşçi, Sendikacı
42. Ali Güner, Esnaf
43. Veli Solmaz, Esnaf
44. Sait Karahan, İş İnsanı
45. Kemal Karataş, Çiftçi
46. Mehmet Karataş, Çiftçi
47. Sait Kaya, Terzi
48. Yüksel Mansur Kılınç, Yönetici
49. Kenan Koçak, Sendikacı
50. Haydar Kuşçu, İş İnsanı
51. Ali Kurtol, Esnaf
52. Hüseyin Koç, Esnaf
53. Mehmet Koç, Elektrikçi
54. Hulusi Konuk, Mühendis
55. Reşit Kurt, İş İnsanı
56. Kemal Maraşlı, İş İnsanı
57. Özcan Mete, İş İnsanı
58. Ali Mitil, Esnaf
59. Süleyman Ölmez, İş İnsanı
60. Ali Öksel, İş İnsanı
61. Halil Öksüz, İş İnsanı
62. Ali Rıza Öney, İş İnsanı
63. Hasan Özcan, Müteahhit
64. Beyzade Özkahraman, Doktor
65. Niyazi Bahadır, Müteahhit
66. Ali Özkan, Şair
67. İsmail Öztürk, Emekli Müfettiş
68. Kazım Rençber, Terzi
69. Aslan Sarıkaya, İş İnsanı
70. Kazım Şenci, İş İnsanı
71. Mehmet Solmaz, İş İnsanı
72. İsmail Şahin, Avukat
73. Kemal Şeker, Avukat
74. Hakan Tam, Sendikacı

75. Sabri Tanrıverdi, Çiftçi
76. Bekir Topal, Sendikacı
77. Hıdır Tuncer, Esnaf
78. Ahmet Üstüner, Esnaf,
79. Haydar Yalçın, İş İnsanı
80. İmam Yıldız, Mütcaahhit

81. Ali Yılğın, Mali Müşavir
82. Enver Yılmaz, Sendikacı
83. Halil Yılmaztürk, İş İnsanı
84. Hasan Yılmaztürk, İş İnsanı
85. Kemal Yılmaztürk, İş İnsanı
86. Ahmet Yurtsever, İş İnsanı

EK 2

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (27 Eylül 1989) yer alan ve Başbakan Turgut Özal'ın 18 Eylül 1989'da irtica konusunda söylediklerine ilişkin Meclis Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma.

DÖNEM : 18

CİLT : 31

YASAMA YILI: 3

T. B. M. M. TUTANAK DERGİSİ

8 inci Birleşim

27 . 9 . 1989 Çarşamba

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	233
II. — GELEN KÂĞITLAR	234:235
III. — YOKLAMA	236
IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	236
A) Çeşitli İşler	236
1. — Genel Kurulu ziyaret eden, Prof. Deneke Başkanlığındaki, Alman Federal Meclisi ve Avrupa Parlamentosu Eski Üyeleri Birliği Heyetine, Başkan tarafından "Hoşgeldiniz" denilmesi	236
B) Gündem Dışı Konuşmalar	236
1. — Parlamentolararası Birlik Türk Grubu Başkanı Ankara Milletvekili Hüseyin Barlas Doğu'nun, 4-9 Eylül 1989 tarihleri arasında, Londra'da yapılmış olan 82 nci Parlamentolararası Birlik Genel Kurul çalışmalarına ilişkin gündem dışı konuşması	236:239
2. — İstanbul Milletvekili Mustafa Timisi'nin, Başbakan Turgut Özal'ın,	

Parlamentolararası Birlik'in Londra'daki Genel Kurulunda çok sayıda yabancı parlamenter, "İnsan Hakları Komisyonu" kurulması doğrultusunda, kendi ülkelerine dönüşlerinde, girişimde bulunacaklarını ifade etmişlerdir. Esasen benzeri komisyonlar, bazı Batılı ülkelerde de çalışmaktadır. Gecikmeden, ülkemizde de insan haklarının Türkiye Büyük Millet Meclisi teminatı altında korunduğunu ve bu konuların Yüce Meclisçe izlendiğini dosta düşmana ilan etme zamanı artık gelmiştir.

Parlamentolararası Birlik Türk Grubu adına Yüce Meclisi saygılarımla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Barlas Doğu.

2. — *İstanbul Milletvekili Mustafa Timisi'nin, Başbakan Turgut Özal'ın, İstanbul'da bir toplantıda kendisine yöneltilen irtica ile ilgili soruya vermiş olduğu ve basın kanalıyla kamuoyuna yansıyan yanıtına ilişkin gündem dışı konuşması*

BAŞKAN — İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Timisi, "Başbakan Sayın Turgut Özal'ın, 18.9.1989 günü İstanbul'da yapmış olduğu basın toplantısında irtica ile ilgili kendisine yöneltilen bir soruya vermiş olduğu ve basın kanalıyla kamuoyumuza yansıyan yanıtı üzerinde, ulusal bütünlüğü ve laik cumhuriyetimizi gözetken gündem dışı bir söz talep ediyorum" şeklinde müracaatta bulunmuşlardır; bu itibarla, kendilerine söz veriyorum.

Buyurun Sayın Timisi. (SHP sıralarından alkışlar)

Sayın Timisi, süreyi aşmamanızı rica edeceğim.

MUSTAFA TİMİSİ (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; hepimiz, ülkenin içinde bulunduğu sorunları bilen, onun çözümüne yönelen insanlarız. Türkiye Büyük Millet Meclisinin, şu içinde bulunduğu dönemde tarihî sorumluluğunu tam anlamıyla idrak ettiği inancındayım. Biraz önce konuşan değerli üyemiz, ülkemizin içte ve dışta hangi sorunlarla karşı karşıya bulunduğunu o açıdan da ifade ettiler. Bir Doğu sorunuyla karşı karşıyayız. Enflasyon, alabildiğine halkımızı ezmektedir. Böyle bir ortamda ülkeyi yöneten, hükümet eden, Hükümetin sorumluluğunu birinci derecede üstlenmiş bir kişi olan Sayın Başbakan, daha çok sorumlu davranmak, ülke bütünlüğünü gözetmek, iç barışı kurmak, laik cumhuriyete, onun temel ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalmak zorunda ve sorumluluğundadır.

Beni bu konuşmaya mecbur eden olay şu: Sayın Başbakanımız, 18 Eylülde İstanbul'da, yabancı işadamlarının katıldığı bir toplantıda bazı görüşlerini ifade buyuruyor. Kendisine çeşitli sorular yöneltiliyor; bu arada sorulan ilginç bir soruyu aynen okumak istiyorum. Sayın Başbakana yöneltilen soru şu: "Türkiye'de irticanın gücü nedir? Türkiye, ilerideki bir zamanda İran gibi olur mu?"

Sayın Başbakanın yanıtı şöyle: "Türkiye, kesinlikle İran gibi olmaz. İran Alevî bir ülkedir, Türkiye'de ise Sünnîler büyük çoğunlukta. Sünnîler ile Alevîler arasında ise önemli bir ayrım var. Bundan dolayı İran'daki olayın Türkiye'de taraftar bulması, güçlenerek hâkim duruma gelmesi mümkün değildir."

Buradan şu anlaşılıyor, şu mesaj çıkıyor: Yani, Türkiye'de Alevîler çoğunlukta olsaydı, irtica tehlikesi söz konusu olurdu, İran ile bağlantıları mümkündür. Oysaki, Türkiye'de Sünnîler çoğunlukta, Alevîler azınlıkta olduğu için bir tehlike yoktur.

Hepimiz biliyoruz: Türkiye'de yıllar yılı, asırlardan beri yaşayan bir neslin insanlarıyız; Alevî inançlı yurttaşlarımız, özellikle ve özellikle Atatürk Türkiye'sinde, laik cumhuriyete bütünüyle, ama bütün içtenliği ile bağlı bir yurttaş grubudur. Yani, bundan şüphe etmek, böyle bir mesaj vermek, hele bırakınız laik cumhuriyetin Başbakanlığını, bir devlet yönetimine gelmiş bir insana uyar mı?

HASAN ÇAKIR (Antalya) — Yanlış anlıyorsunuz Sayın Timisi.

BAŞKAN — Sayın Çakır, lütfen...

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — İnşallah yanlış anladığımı düzeltirler. Bu konu ile ilgili olarak bir gazetede yazı yazıldı, bir başka milletvekili arkadaşımız bu konu ile ilgili ufak bir eleştiride bulundu... İnanınız ki Hasan Bey, bekledim -Sayın Başbakanımıza yakıştıramadım- çıkar düzeltir diye düşündüm. Çünkü Sayın Başbakan Malatyalı -affedersiniz ayırım olarak söylemiyorum- Anadolu yapısını, toplumunu, bulunduğu yeri, etnik, felsefî özelliklerini, toplumun değerlerini bilen bir yapıdan gelen insan.

Bir Alevî yurttaşımızın düşüncesinde, zihninde, gericilik, irtica yoktur. Huzurunuzda, bilinen bir şeyi söylüyorum; ama, söylenileni düzeltmek için, bu fırsatı kendilerine tanımak için de, bu konuşmayı yapmış oluyorum Sayın Başbakan. Bilemiyorum, çözmiyorum bunun taşıdığı zamiri, maksadı; ama bunu söyleyen sıradan bir kişi değil, Başbakan... Bu düzeltilmelidir; buradan, bu kürsüden düzeltilmelidir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Çok düşünür, konuşurken.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Türkiye'de irtica tehlikesi yok mudur? Vardır. Laik cumhuriyet, Atatürk ilkeleri, ta başından beri sistemli olarak içte ve dışta hedef haline gelmiştir, gelmektedir; doğrudur.. Ama bu, (SHP sıralarından alkışlar) ifade ettiği gibi, Türkiye'de önemli bir potansiyel olan ve laik cumhuriyetin de bence diğer zinde Atatürkcü güçler gibi potansiyel teminatı olan Alevî yurttaşlarımızın bünyesinde yoktur. Tekrar ediyorum, bu bir haksızlıktır, bunun buradan düzeltilmesi lazım.

Biz, Sayın Başbakanımızın kol kanat gererek birtakım tarikat mensuplarıyla Suudî sermayesine kadar uzanan bağlantılarını biliyoruz. Evet, belki bu da şu...

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane) — Şimdi yanlış yaptın. İyi bir yerden geldin, kötü bir yere düştün.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Trabzon'da İstiklâl Marşı çaldırmadılar. Yalan mı?

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Bunların, bu topluma, Türkiye'ye yararı olmadığını da söylemek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, sözlerimi toparlıyorum. Biz, hepimiz, kaderi bir olan, bu topraklarda birlikte yaşayan, bu topraklara sahip olan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin vazgeçilmez vatandaşlarıyız. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

Tarihin derinliklerinde kalmış, o günün siyasî arenalarında kullanılmış malzemeleri, biz bugün kendi iç politikalarımızda kullanmamalıyız.

İslam tarihini inceleyenler görürler ki, o günün önderleri, halifeleri, masum insanları bu gerekçelerle birbirlerine kırdırılmışlar, kan akıttırılmışlardır. Osmanlı tarihimize geldiğimizde de

görüyoruz ki, bu mezhep bağnazlığı, dinsel bağnazlık Anadolu insanına pahaliya mal olmuştur; bir imparatorluğun giderek çökmesinin sebepleri haline gelmiştir. (SHP sıralarından alkışlar) O çöküşten, ulusal kurtuluş mücadelesiyle, laik cumhuriyetle, bugün bu noktaya geldik. Bunlara sıkı sıkıya sahip olmalıyız.

BAŞKAN — Sayın Timisi toparlayınız.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Geçen yıl Hacibektaş'ta Hükümet adına konuşan Sayın Mehmet Yazar'ı dinledim, gurur duydum. Bu yıl Hacibektaş'ta, yine Hükümet adına konuşan Kültür Bakanımızı dinledim, coşkuyla alkışladım. Demek ki, Hükümetimiz, devletimiz, Anadolu insanına, Anadolu halkına vücut veren, bütünlüğünü koruyan, beraberliği getiren, geçmişte itilmiş değerleri ortaya getiriyor ve sahip çıkıyor. Bütünlüğü kuruyor dedim; ama bu ham söz -hangi maksatla söylenirse söylesin; ama söyleyen kişi Sayın Başbakan- bütün bu yaptıklarını gölgelemiş oldu. Temenni ediyorum ki, Sayın Başbakan, bu konuşmayı vesile ederek, bizim anladığımız gibi olmadığını, yurttaşlar içerisinde böyle bir mezhepçilik tartışmasına sebep olacak bu davranışından kendisini alıkoyacağını açıklayacaklardır.

Beni sabırla dinlediniz; hepinize saygılar sunuyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

3. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Güneydoğu Anadolu'da cereyan eden olaylar, alınması gereken tedbirler ve bu sırada Cumhurbaşkanlığı seçiminin Türkiye gündeminin ön sırasında tutulmasının yanlışlığına ilişkin gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Hatay Milletvekili Sayın Murat Sökmenoğlu, son günlerde, Türkiye gündemini işgal eden Cumhurbaşkanlığı meselesinin, sanki Türkiye'de başka önemli olaylar yokmuşçasına tartışılması ve güneydoğudaki kargaşanın bir çıkmaza girmek üzere olduğu bugünlerde unutturulmak istenmesi karşısında gündem dışı söz istemişlerdir; kendilerine söz veriyorum.

Büyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; güneydoğuda bir köy halkının, ilçe kaymakamlığına safdırıya geçebilmesinin anlamı karşısında suskun kalmak, meseleyi araştırmamak yanlıştır. Esasen, yanlış, beş sene evvel 14-15 Ağustos günleri bölücülerin başlattıkları işgal ve kanlı eylemlere siyasî iktidarın yaklaşımında idi. "Eşkiya işidir" diye tatil programını bozmayan, deniz kenarında beyanat veren Sayın Başbakan "Ben, sadece ekonomik işlerden sorumluyum" intibasını verip, işi silahlı kuvvetlerin mesuliyetine bırakarak, bugünlere gelinmesine sebep olmuştur.

Muhterem milletvekilleri, malumunuz, olağanüstü hal bölgesinde bölücü teröristlerin kökünü kazımak isteyen güvenlik kuvvetleri, canını dişine takıp görev yaparken, bir taraftan halkı gözetip, bir taraftan da bölücü gerillaları yok etmeye çalışmaktadır.

Bunların yuvalandığı yerlerde suçlu ile suçsuzu ayırmak ise, yapılan hataların neticesi, giderek güçleşmektedir. Bu güç şartlar içinde, masum insanlar da ölmeye, eziyet görmeye başlamışlar; hem devlet güçleri tarafından hem de PKK tarafından iki ateş arasında yaşamaya mahkûm edilmişlerdir.

Muhterem milletvekilleri, bu da tepkiyi doğurmaktadır. Bu böyle giderse, tepkiler birikip, ileride daha büyük olaylara yol açacaktır; hatta, tepki silaha dönüşebilir. Çünkü, halk, yavaş

EK 3

Almanya Yurtseverler Birliği Federasyonu'nda görev alanlardan hatırlayabildiğim bazı isimleri sevgiyle anmak istiyorum. İsimlerine yer veremediğim yüzlerce değerli dava arkadaşlarımla beni hoş göreceklerine inanıyorum. Tümüne sevgilerimi sunuyorum. Almanya'da TBP'ye destek veren Yurtseverler Birliği Federasyonu Genel Başkanı Süleyman Cem ile birlikte görev alan değerli dava arkadaşlarımızdan hatırlayabildiklerim:

Augsburg

1. Mehmet Bozdağ
2. Musa Kömürcü
3. Ali Rıza Seçer

Bremen

1. Abidin Aksu
2. Muhittin Coşkun
3. Metin Gündoğ
4. Hasan Tekin

Berlin

1. Ali Asgar Aslan
2. Ali Baş
3. Feramuz Çimen
4. İsmail Hakkı
5. Mehmet Koçkaya
6. Haydar Küpeli
7. Mehmet Mete
8. Mahmut Saraç
9. Mahmut Seferi
10. Mustafa Taş

Darmstadt

1. Hasan Börekçi
2. Hıdır Karademir

Donauworth

1. Sabri Durukan
2. Kemal Ördek

Frankfurt

1. Sevim Avar
2. Aziz Avar
3. Haydar Çimen
4. İsmail Elçioğlu
5. Abdullah Güner
6. Hasan Kelleci
7. Ziya Kılıç
8. Mehmet Şahin
9. Metin Özdemir
10. Niyazi Tanyıldız

Hamm

1. Cafer Demirtaş
2. Mehmet Güneşer
3. Kamer Ulucan
4. Sabit Yıldız

Hamburg

1. Mustafa Akbaba
2. Hasan Çopar
3. Musa Şen
4. Halis Tosun
5. Kamil Ulucan
6. Sabit Yıldız

Hannover

1. Veli Erdoğan
2. Fazlı Ertürk
3. Ali Cevat Gökçe
4. Ali Özcan

Iserlohn

1. Hüseyin Bozbolak
2. Cuma Sakınmaz

Köln

1. Sabri Demircan
2. Ali Duran Gülçiçek
3. Mahmut Gülçiçek
4. Dinçer Karabey
5. Kasım Koçyiğit
6. Kamber Özay
7. Fehmi Ülger

Mannheim

1. Şükrü Kahraman
2. Kamber Kozan
2. Haydar Özcan

Münih

1. Abbas Akbaba
2. Hüseyin Aktop
3. Ahmet Kömürcü
4. Garip Küçükçınar
5. Ali Asgar Şah

Nürnberg

1. İsmetullah Aydındağ
2. Şükrü Çoban
3. Mehmet Karataş
4. Mehmet Elbistan
5. İbrahim Polat
6. Ali Polat
7. Cemal Yelli

Stuttgart

1. Yılmaz Cingöz
2. Hasan Elmas
3. Hüseyin Düzgün
4. Ali Şanlı

Ulm

1. Hayri Cihan
2. Kadir Çakar
3. Hidayet Düldül

Ingolstadt

1. Hayri Akil
2. Mustafa Budak
3. Ali Karakaş
4. Ziya Fırat

EK 4

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (11 Aralık 1990) yer alan ve TBMM'nin 1991 yılı bütçesi üzerine Meclis Genel Kurulu'nda SHP Grubu adına yaptığı konuşma.

DÖNEM : 18

CİLT : 52

YASAMA YILI : 4

T. B. M. M. TUTANAK DERGİSİ

45 inci Birleşim

11 . 12 . 1990 Salı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	149
II. — GELEN KÂĞITLAR	149
III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	150
A) TEZKERELER VE ÖNERGELER	150,152
1. — Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine gidecek olan Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in dönüşüne kadar, Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı M. Vehbi Dinçerler'in vekillik etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1482)	150
2. — Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine gidecek olan Devlet Bakanı Cemil Çiçek'in dönüşüne kadar, Devlet Bakanlığına, Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler'in vekillik etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1483)	150
3. — Belçika'ya giden Millî Savunma Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın dönüşüne kadar, Millî Savunma Bakanlığına vekâlet etmesi uygun görülen Dışişleri Ba-	

Şimdi söz sırası, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Mustafa Timisi'de. Buyurun Sayın Timisi. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA MUSTAFA TİMİSİ (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1991 yılı bütçesi üzerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına huzurunuzdayım; Grubum ve şahsım adına, Yüce Kurulunuzu saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi, bildiğiniz gibi, ulusal egemenliğin temsil edildiği yüce bir kurumdur; demokratik parlamenter düzenimizin odak noktasını oluşturmaktadır. Ulusal kurtuluş döneminden başlayarak, yetmiş yıllık bir süreç içinde, çeşitli evrelerden geçerek bugünkü noktaya ulaşmıştır. Çoğulcu demokratik parlamenter düzenimiz zaman zaman müdahalelere ve kesintilere uğratılmışsa da, demokratik yaşamı, inanç ve içtenlikle sonsuza kadar bir hayat tarzı kabul eden ulusumuzun kararlılığıyla, bu Yüce Kurum, daima, kendini yenileyerek yaşayacaktır. Sözlerimin burasında, ulusal bağımsızlığımızı sağlayan, demokratik, laik, çağdaş cumhuriyetimizi ve Meclisimizi kuran Mustafa Kemal Atatürk ve dava arkadaşlarını, devrim şehitlerimizi, eski parlamenterlerimizi, demokrasimizin yılmaz savunucularını minnetle, şükranla ve saygıyla anmak istiyorum. (SHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, ülke yönetiminde ve kaderinde doğrudan etkin olan Millet Meclisimizin bütçe müzakeresi, kanımca, dar anlamıyla kendi çerçevesi içinde kalamaz; ülkenin genel durumunu, demokrasimizin ve Parlamentomuzun sorunlarını ve çözüm yollarını kapsamalı; siyasî partiler, milletvekilleri ve Parlamento olarak özeleştirimizi yapmamızı da gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, daha bir geniş çerçeve içinde ve fakat satırbaşlarıyla görüşlerimi sunmaya çalışacağım.

Sayın milletvekilleri, değerli arkadaşlarım, Türkiye, bilindiği gibi, dünyamızda ilk bağımsızlık savaşı veren ulusların başında gelir. Yetmiş yıldan bu yana da, cumhuriyetle, temsili demokratik parlamenter düzenle yönetilmektedir. Düne oranla, bu yetmiş yıllık süreçte Türkiye, ekonomisinde, sanayisinde, eğitiminde, kültüründe, uygarlık düzeyinde, sosyal ve siyasal yapısında, velhâsıl hayatın her safhasında, inkâr edilemeyecek önemli işler yapmış ve mesafeler almıştır. Ancak, dünyamızın gelişmiş diğer uluslarıyla, hatta bizden nice sonra bağımsızlığına kavuşmuş uluslarla, İkinci Dünya Savaşının ağır yenilgisine uğramış ülkelerle kıyaslandığında, ne yazık ki, çok gerilerde olduğumuz acı bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Hem de her türlü potansiyel güce ve olanağa sahip olduğumuz halde..

Türkiye, bugün, dünyamızda, geri kalmış ülkeler safında yer almakla birlikte, kendi içinde de alabildiğine sosyal adaletsizliği, eşitsizliği, haksızlığı ve dengesizliği barındırmaktadır. Halkımızın yüzde 80'i, ulusal gelirden ancak yüzde 45 nispetinde pay almaktadır. Geri kalan, nüfusun yüzde 20'si ise, millî gelirin yüzde 55'ini paylaşmaktadır. Fert başına düşen millî gelir 1 500 dolar civarındadır. Ulusal sanayisini geliştirememiş, dışa bağımlı olmaktan, iç ve dış sömürüden kurtulamamış bir ülkeyiz. Zaman zaman yüzde 100'lere ulaşan, bugünlerde yüzde 70'ler düzeyinde seyreden enflasyon canavarı, yoksul ve dar gelirli halkımızı yıllardır ezmektedir. İşsizlik ve 5 milyonu aşan işsizler ordusu, dev bir sorun olarak Türkiye'nin gündemindeki yerini korumaktadır. Zonguldak'ta patlak veren iş düzenimizdeki bozulma, ülke genelinde ciddi boyutlara ulaşacağına benzemektedir. Yıllardır uygulanagelen politikalar, giderek, toplumumuzun moral ve manevî değerlerini de bozmakta, ülke ahlakî bir çöküntüye ve erozyona terk edilmektedir.

Sayın milletvekilleri, doğu ve güneydoğu bölgelerimizde, yıllardır bir iç savaş yaşanmakta, baskı, zulüm, kan ve gözyaşı bir türlü ortadan kaldırılamamaktadır. Ülke bütünlüğü ciddi bir tehdit altındadır. Laik cumhuriyetimiz, Atatürkçü çağdaş düşünce, ortaçağ karanlığını düşleyen gerici unsurların hedefi olmaktan kurtulamamış; işlenmiş cinayetlerin faileri hâlâ bir türlü ortaya çıkarılamamıştır. Dilinden, dininden, inancından, düşüncesinden ve mezhebinden dolayı, insanlarımız, hâlâ gerici bir tutumla ayırımı tabi tutulmakta; kaderi, geçmişi, geleceği ve kültürü bir olan bu ülkenin insanları arasında, çok sözü edilmekle birlikte, gerçek anlamda bir birlik ve bütünlük tam olarak kurulamamaktadır.

Değerli arkadaşlarım, laik düşünceyle de ilgili birkaç söz söylemek istiyorum. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temel dayanağı, bildiğiniz gibi, laikliktir. Ulusal birliğimiz ve bütünlüğümüz yönünden de en önemli hayatî ilkimiz, laik devlet düzenidir. Laiklikten verilecek her ödün, her geri adım, Türkiye'yi, sonu gelmez karanlıklara ve maceralara ve hatta iç çatışmalara sürükler. Yüce Meclisimizin değerli üyelerinin bu konunun bilincinde olduklarına inanıyorum. Laik çağdaş devlette, devlet, yurttaşlarının inançlarına saygılıdır; her yurttaş dilediği gibi inanmakta ve dilediği gibi ibadetini özgürce yapabilmektedir. İster camiye, ister cem evine, isterse kiliseye, korkusuzca, rahatlık içerisinde gider ve ibadetini yapar. Yeter ki, laik cumhuriyete, Atatürk ilke ve devrimlerine, Anayasal düzenimize aykırı bir tutum içinde olmasın.

Bu cümleden olarak, Diyanet İşleri Başkanlığımız, bu temel gerçek altında yeniden kendi konumunu gözden geçirmeli ve Türkiye gerçeğine laik devlet ilkesine göre yapılanmalıdır.

Çağdaş, demokratik bir hukuk devletinin vazgeçilmez unsuru olan insan hakları ciddi bir güvenceye alınamamış, insanlık dışı işkence, eziyet kimi yerde sürüp gitmektedir.

Sayın milletvekilleri, demokrasimizin, parlamenter düzenimizin önündeki engeller ortadan henüz bütünüyle kaldırılmamıştır. Örgütlü, katılımcı sivil bir toplum düzenine ulaşılamamıştır. Gençlerimizin, üniversitelerimizin, çalışanlarımızın ve özellikle memurlarımızın, çiftçilerimizin, esnaflarımızın, üreticimizin, tüketicimizin ve meslek kuruluşlarımızın yeterince örgütlendiğini, ülke yönetiminde ve sorunlarında, etkin bir biçimde söz sahibi olduklarını söyleyemeyiz.

12 Eylül askerî yönetiminin antidemokratik bir sürü yasa ve kurumları temizlenmiş değildir. Ülkemiz koşullarına uygun çağdaş bir Anayasaya henüz sahip değiliz. Oysaki, bize göre XVIII. Dönem Parlamentosunun önünde bulunan en önemli, kaçınılmaz tarihsel görevi, yani misyonu, ülkemizin demokratikleştirilmesini sağlamak, çağdaş sivil toplumu bütün kurum ve kurallarıyla oluşturmak olmalıydı.

Sayın milletvekilleri, öte yandan, ulusal egemenliğin tek dayanağı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi de halkımızın iradesini tam olarak, gerçek anlamda bütünüyle temsil etmekte midir? Bugünkü Parlamentomuzun kompozisyonu ne denli ulusal iradenin gerçeğini yansıtmaktadır? Yürürlükte bulunan Seçim Yasası, Siyasî Partiler Yasası, ülkemiz gerçeklerine, ulusal egemenlik ilkesine tam cevap verebilmekte midir? Bu soruları daha da çoğaltmalıyız ve de kendi kendimize sormalı, içtenlikle cevaplarını da bulmalıyız.

Değerli milletvekilleri, Türk toplumu çok hızlı gelişim ve değişime uğrayan bir toplumdur ve çağımızın demokratik toplumsal gelişimine uygun olarak statik toplumdaki dinamik topluma dönüşmektedir. Feodalizmden kapitalizme, kırsal kesimden kentsel kesime hızlı bir geçiş yaşanmaktadır, nüfusu da hızla artmaktadır. Aslında, sağlıklı bir gelişmedir bu. Bu gelişme ve değişimin gerekleri anlaşılır, ona uygun idarî, siyasî, ekonomik, ve sosyal yapılanmalar

sağlanır, oluşturulursa; Türkiye'nin geleceği, demokratik düzeni, iç barışı güvenli olur; aksi takdirde, sonu gelmez bunalımlar, sorunlar sürüp gider.

Bu bağlamda, Seçim Yasası çok büyük bir önem taşıyor. Üzüntüyle belirtiyim ki, Meclis-te grubu bulunan siyasî partilerimiz arasında, bu konuda ciddi bir kopukluk görülüyor. Gelecek açısından, XVIII. Dönem Parlamentosunun ve siyasî partiler yetkili organlarının öncelik-le ve ivedilikle ele alacakları konu, bence, Seçim Yasası olmalıdır.

Sayın milletvekilleri, demokrasi, bir bakıma diyalog, konsensüs, birbirine tahammül ve hoşgörüdür. Çoğunluk iktidar olmakla birlikte, muhalefetin de vazgeçilmezliği vardır. Muha-lefet partileri olmayan bir yönetim, diktatörlüktür. İktidar kanadı ile muhalefet kanadı, parla-menter sistemde, birbirleri için, demokrasi için "olmazsa olmaz" koşuludur.

1987 genel seçimlerinden sonra, eleştirdiğimiz Seçim Yasasının sonucu olarak, Anavatan Partisi, oyların yüzde 36,5'ini alarak Meclis çoğunluğunun yüzde 65'ini elde etti, iktidar oldu. Elbette kendi programını uygulayacak, onun siyasal sorumluluğunu yerine getirecektir. Demok-ratik inancımızın gereği, buna saygılıyız. Ancak, dünyamızda ve ülkemizde, ulusal çıkarlarımız, ülkemizin birliği ve bütünlüğü yönünden öylesine olaylar ve ciddi gelişmeler olmaktadır ki, iktidarıyla, muhalefetiyle, hatta tüm demokratik kuruluşlarıyla bir araya gelinmesini, gö-rüşülmesini gerekli kılmaktadır. İktidar olmanın, böylesi gelişmelerde, sorumluluğu ve gereği-ni yerine getirmek gibi önemli bir görevi vardır. Ne yazık ki, bir iki istisna hariç, Anavatan İktidarı, bu demokratik geleneği kuramamıştır. Genellikle, diyaloga kapalı, inatlaşan bir tu-tum ve yöntem izlemiştir, izlemeye de devam etmektedir.

Bu tutum ve davranış yanlıştır. Genç demokrasimizin, yazılı olan ve olmayan sağlıklı gele-neklerini ve kurallarını yerleştirmek gibi önemli bir görev ve sorumluluğumuz bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, 26 Mart 1989 yerel yönetim seçimlerinden sonra, özellikle cumhur-başkanlığı seçimi nedeniyle, diyalogsuzluğun, kopukluğun ve inatlaşmanın bizi bugün getirdi-ği noktaya bakınız: Parti yetkililerimiz arasında görüşmeler kopmuştur. Sayın Özal, sadece Ana-vatan Grubunun oylarıyla, o kutsal görevde durmaktadır. (ANAP sıralarından gürültüler)

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Meclisin oylarıyla, Meclisin.

ABDULMECİT YAĞAN (Kayseri) — Timisi!.. Doğru konu, Timisi...

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Parlamento desteğinden kısmen mahrumdur. Uluslara-rası ilişkilerimizde olsun...

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Sen Başkanlık yapmışsın Mustafa Bey; böyle konuşma.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, meselenin açılmasını istemedi-ğim için, çok tartışıldığı için, yüce huzurunuzu bu tartışılan konularda işgal etmeyi düşünme-diğim için, çok dar cümlelerle geçiyorum. Hoş görünüzü tekrar rica ediyorum.

Uluslararası ilişkilerimizde olsun, iç politikamızda olsun, giderilmesi güç sorunlar ve za-fiyetlerle Türkiye Cumhuriyeti Devleti karşı karşıya bırakılmıştır. Sayın Özal, gittiği birçok yerde protestolara uğramaktadır. Oysaki, Cumhurbaşkanı, devletimizin sembolüdür.

Batı demokrasilerinde, bizdeki gibi durumlarla karşılaşmak söz konusu değil. İngiltere Başbakanının istifası, canlı yeni bir örnek olarak karşımızda durmaktadır.

Sayın Anavatan Grubuna seslenmek istiyorum: Değerli arkadaşlarım, geliniz, Parlamen-toda, demokrasimizin geleceği, ülkemizin yararı açısından görüşelim, erken genel seçimi ko-nuşalım.

Erken genel seçim olgusuna karşı Anayasa değişikliğini öne çıkarmak, dikkatleri, tartışmaları bu noktaya çekmek, kanımca, bugün için hedef şaşırtmaktır, samimî olamamanın göstergesidir.

Bilindiği gibi, anayasalar, toplumun uzun süreli sosyal, siyasal, demokratik yapısını kucaklayan, düzenleyen temel yasalardır. Halkın gerçek iradesini, çoğunluğunu yansıtan bir Mecliste ele alınmalıdır. 26 Mart yerel yönetim seçimleri, bildiğiniz gibi, Anavatan Partisi Grubunun Meclis çoğunluğunu ciddi bir tartışmaya tabi tutmuştur.

MUSTAFA ERTUĞRUL ÜNLÜ (Bursa) — Bir sene evveldi o, şimdikine bakın.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Bu nedenle, bu tartışmaları kökten halledecek bir erken genel seçimi öne çıkartmanın daha doğru olacağını düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bunun için yetkili kurullarımız bir araya gelsin, bir demokratikleşme plan ve programı hazırlayalım; anlaşarak, en kısa bir sürede erken bir genel seçime gidelim.

Değerli milletvekilleri, içtenlikle ifade ediyorum ki, içinde bulunduğumuz sorunların çözümü, yalnız ve yalnız bir erken genel seçimi gerekli ve kaçınılmaz kılmaktadır. Demokrasimizin, ülkemizin ve de hepimizin yararı bu gerçektir. İnatlaşmanın, bu gerçeği göz ardı etmenin, halk desteğini yitirmiş, sadece Meclisteki çoğunluk gücüne dayanmanın artık bir yararı yoktur.

Sayın milletvekilleri, siyasî önderlik, siyasî parti yönetimi, önceden olması muhtemel olumsuz gelişmeleri görmek, tedbirlerini alarak önlemektir.

Değerli Başkan, değerli arkadaşlarım; konuşmamın bu bölümünde Meclisimizin konumunu ele almak istiyorum:

Anayasamıza göre, yasama yetkisi, Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez. Yine Anayasamız, 87 nci maddesiyle, Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerini belirlemiştir.

İncelendiğinde görülmektedir ki, 1982 Anayasası, 1961 Anayasasına oranla, yürütmeyi biraz daha güçlendirmiştir; ancak, yine de Meclisin üstünlüğü temel esas alınmıştır. Anavatan iktidarınca uygulamada ise, kanun hükmünde kararnamelerle, bütçe dışı fonlarla Meclis neredeyse tamamen devre dışı bırakılmaktadır. Halkın parlamentosu, giderek, yetkileri elinden alınan, denetim görevini yerine getiremeyen işlevsiz bir hale düşürülmektedir. 1982 Anayasasına aykırı bu uygulama sürüp gitmektedir. Açıkça anayasa suçu işlenmektedir. Katılmamız ve paylaşmamız mümkün olmayan bu uygulamayı buradan şiddetle protesto ediyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi bir büyük iradenin oluşumudur. Şu veya bu nedenle, bir hakkın suiistimali yoluyla, yasamanın dışında ve onun üstünde bir yürütmeyi kabul etmemiz olanaksızdır.

Değerli milletvekilleri, parlamento ve parlamenteler kendi işlevlerine sahip çıkmalı, itibar ve saygınlıklarının buradan geçtiğini bilmelidirler.

Değerli arkadaşlarım, çoğulcu demokratik parlamenteler düzende, siyasal partiler, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Meclisimizde grupların önceliği elbette tartışılmaz. Ancak, milletvekillerimizin, bağımsız milletvekillerinin, grubu olmayan partilerin Meclis faaliyet ve çalışmalarında yeterince etkili olduklarını söyleyemeyiz. Gündem dışı konuşmalar, soru düzenimiz, hepimizce bilinmektedir. Yıllardır sürüp giden klasikleşmiş bu çalışma düzenimizin yeniden ele alınması, her üyenin daha etkin ve üretken hale gelmesi, Meclisin denetim fonksi-

yonunun öne çıkarılması, artık, bir zaruret haline gelmiştir. Bu nedenle, İçtüzüğün ele alınması, bu dönem içerisinde sonuçlandırılması gereğini önemle belirtmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarının halka duyurulması ve yansıtılması, büyük önem taşıyan bir konudur. Halkımız, Meclis faaliyetlerini yakından izlemektedir; sevinilecek bir gelişmedir. TRT bu gerçeği görmeli ve gereğini yerine getirmelidir.

Sayın Meclis Başkanlığımız, parlamenterleri daha etkin ve üretken kılacak her türlü önlemi almalı, gerekli donanımı sağlamalıdır. Bildiğiniz gibi, çağımız bilgi çağıdır. Danışmanlara, uzmanlara, yetişkin araştırmacılara, elemanlara ihtiyacımız bulunmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisi, parlamenterleriyle, çalışanlarıyla, tüm personeliyle, birbirini tamamlayan bir kurumdur. Türkiye Büyük Millet Meclisinde çalışanlar arasında haksızlıklar, eşitsizlikler olmamalı, huzur ve güven içerisinde görevlerini yapmalıdırlar. Memnuniyetle belirtmek istiyorum ki, Başkanlık Divanımız, bu doğrultuda, ciddi, önemli adımlar atıyor. Bu vesileyle, kendilerini kutlamak istiyorum. SHP Grubunun, bu anlamda, Başkanlık makamının her tür girişimini desteklediğini ve bundan sonra da destekleyeceğini ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum. Çok önemli gelişmelerin ve değişmelerin olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Duvarlar yıkılıyor, bloklasmalar ortadan kaldırılıyor, yeni bir dünya kuruluyor; barış için, özgürlük için ve insan hakları için önemli adımlar atılıyor. Türkiye, bu dünyada, birliğini, bütünlüğünü koruyarak, özgürce, saygın bir biçimde yerini almalıdır. Ülke yönetiminden, geleceğinden sorumlu ve görevli insanlarız. Laik cumhuriyete inanmış, Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, ulusunu, ülkesini ve de insanlığı seven bir topluluk olduğumuza da inanıyorum. Çok ciddi, birikmiş, çözümleneceğimiz sorunlarımız da var. Bize, bizden başkasından da bir fayda olmadığını çok iyi biliyoruz. Halkımız bizden bunu bekliyor.

İçinde bulunmaktan onur duyduğum Millet Meclisinin yenilenmesi, inancınız, ülke koşulları açısından, sunduğum gerekçelerle, artık gerekli ve zorunlu hale gelmiştir. Bir erken genel seçim kaçınılmaz olmuştur. Geliniz, bu gerçekte birleşelim, geleceği düzenleyecek, geleceğin demokratik yapısını oluşturacak bir hareketi kararlaştıralım.

Bu duygu ve düşüncelerle, yüce topluluğunuza saygılar sunuyorum, bütçenin, Meclisimize, halkımıza, devletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Timisi.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Sayın Orhan Şendağ.

Buyurun Sayın Şendağ. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1991 yılı bütçesi üzerindeki görüşlerimizi temel hatlarıyla Yüce Genel Kurula sunmak üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum. Bu vesileyle, şahsım ve Doğru Yol Partisi Grubu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, çağımız anlayışlarında, yasama organının üstünlüğü, her şeyden önce, temel hakların ve özgürlüklerin üstünlüğü, onların güvencesi, kişinin üstünlüğü, son tahlilde de demokrasinin üstünlüğü demektir. Bu bakımdan, ulusal egemenliğin en yüce organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi, demokrasiyi, Türk toplumu için vazgeçilmez bir amaç, Meclis üstünlüğünü de onun ayrılmaz bir parçası olarak belirlemiştir.

EK 5

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (16 Şubat 1972) yer alan ve Nihat Erim hükümetinin 1972 yılı bütçesi üzerine Meclis Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma.

DÖNEM : 3

TOPLANTI : 3

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

CİLT : 21

40 ncı Birleşim

16 . 2 . 1972 Çarşamba

İÇİNDEKİLER

	Sayfa	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	2	üyeden kurulu 29 No. lu Geçici Komisyon raporu (2/194) (S. Sayısı : 423) 3,107:110
II. — GELEN KÂĞITLAR	2	2. — 1972 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1972 yılı Bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/554; Cumhuriyet Senatosu 1/8) (Millet Meclisi S. Sayısı : 475; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 10) 3:106,111:114
III. — YOKLAMA	3	
IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	3	
1. — Manisa Milletvekili Himi Okçu'nun, Tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri kanun teklifi ve Maliye, Ticaret ve Plan komisyonlarından seçilen 5 er		

sarıların eleştirisiyle puan kazanmak hesabından vazgeçmelidirler. (D. P. sıralarından «brava» sesleri)

Siyasi hayatımız açıklığa muhtaçtır. Perde arkası oyunlar, faturası milletin sırtına yüklenen tertipler yeniden kurulmakta olan demokraside temel taş yapılamaz.

Demokrasinin asıl teminatı milletimizin demokratik rejimin faziletine inanmasıdır. Bu inancı güçlendirmek her kuruluşun önce siyasi partilerimizin görevidir.

Sayın milletvekilleri,

1972 yılı Bütçesiyle ilgili olarak Demokratik Parti Grubu adına sunduğum konuşmayı tamamlamış bulunuyorum. Demokratik Parti Grubu, milletimiz için hayırlı olmasını dilediğimiz 1972 mali yıl Bütçe kanunu tasarisına ret oyu verecektir.

Yine Meclis grubum adına saygular sunarım. (D. P. sıralarından («Bravo» sesleri ve sürekli alkışlar.)

BAŞKAN — Şahısları adına söz alanlara söz vereceğim Şahısları adına konuşacakların süreleri 20 dakika ile kayıtlıdır

Şahı adına, sayın Mustafa Timisi, buyurun.

MUSTAFA TIMİSİ (Sivas) — Sayın Başkan, sayın Milletvekilleri;

12 Mart Muhtırası ile işbaşına getirilmiş sayın Nihat Erim Hükümetin 1972 yılı bütçesi üzerinde görüşlerimi açıklamak üzere huzurunuzdayım

Hemen ifade edeyim ki, ortaya koyacağım hususlar, görüş ve tenkitlerim, her türlü kişisel ve parti çıkarlarının üstünde, büyük bir samimiyetle, memleketseverlik duyguları içinde, 1961 Anayasamızın başlangıç kısmında ifadesini bulan gerçek Atatürkçü bir bilinçle ele alınmıştır

Türkiye Cumhuriyetinin Milletvekilleri, en sorumlu kişiler olarak, bugün tarihi mesuliyetimizi kavrayıp, gerçekten her türlü küçük hesapların üstünde olmaya, içinde bulunduğumuz bunalımdan kurtarma yollarını araştırmaya, tam bir ulusal duygu ile hareket etmeye mecburuz.

Sözlerime başlamadan, kendi sırasını vererek, bana konuşma imkânını sağlamış bulunan Ankara Milletvekili değerli arkadaşım sayın Kemal Ataman'a açıkça teşekkür ederim.

Değerli Milletvekilleri; Türkiye her türlü gayret ve çabasına rağmen fukaralıktan, dünyada en geri kalmış, - kibar deyimli ile - az gelişmiş bir ülke olmaktan kurtulamamıştır. Seçimle iş başına gelmiş siyasi iktidarlar her 10 yılda bir Cumhuriyetimizin gerçek koruyucuları Türk Silâhlı Kuvvetlerimiz tarafından ağır bir şekilde haklı olarak müdahaleye hedef olmaktadır.

Yine geleceğimizin ümidi olan gençliğimizi bir anarşi içerisine dönüştürülerek sokaklarda göğüslerini kardeş kurşunlarına hedef etmekte, âdeta birbirleriyle düşman kampları haline gelmektedirler.

Kimimize göre yobaz, şeriatçı, kimimize göre Maoçu, Leninçi, Stalinçi sıfatlar verilerek lanetlenmektedirler. Türk aydını, düşünürü, öğretmen, profesörü çeşitli gruplar tarafından yoksul halka kötü tanıtılmakta, ülkemizi anarşiye götüren hareketlerin teşvikçisi ve baş sorumlusu olarak gösterilmektedir.

Geçen zaman içinde sayılamayacak kadar gericiplik olayları, her biri bir Kubilây olayı kadar derin hadiseler cereyan etmiştir. Toplu namaz ve cihat mitingleri düzenlenmiş, lâyük devlet ülkemiz neredeyse tehlikeye girmiştir.

Anadolu insanı hâlâ ilkel kaderi ile, tarihinin acı ihmalleriyle kendi başına bırakılmıştır. Nüfusumuzun yüzde 70 her türlü medeni ihtiyalardan uzak, insan onuru ile bağdaşmayan bir hayat içerisinde aç ve perişan, yolsuz, okulsuz, hastanesiz, elektriksiz, bir özümlü ile sosyal güvenlikten yoksun olarak köylerde oturmaktadır. Büyük şehirlerimizde ise büyük bir gecekondu halkası, yine açık, yine yoksulluk ve perişanlıktır..

Milyonlarca işsiz ordumuza her yıl yüzbinlerce ilâve. Avrupa pazarlarında Türk Millî hayriyetini en ağır şekilde darbelenen işçilerimizin durumu. Döviz ihtiyacını, bunların alın terine bağlayan hükümetler. Millî gelirimizin yüzde 80 mini paylaşan bir avuç mutlu azınlık. Hâlâ nüfusunun yüzde 65 i okur - yazar olmayan bir ülke. Üstelik millî eğitim politikasını çoğunlukla klâsik öğretime ve imam - hatip okullarına bağlayan bir ortam.

Bütün bunlardan en önemlisi ve üzerinde büyük bir ehemmiyetle durulması gereken husus, teknolojinin ve çağın gelişimine hızla ayak uydurmuş, ilerleyen, gelişen dünya uluslarının

yanında gelecek nesillerimizin şimdiden gördüğün acı dramı.

Sayın milletvekilleri; bütün bunları bir kararlık tablo yaratmak, işbaşına gelmiş siyasi örgütleri suçlamak için söylemiyorum. Demek istiyorum ki, büyük insan Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden sonra izlenilen kalkınma politikası yanlış olmuştur. Karın ekonomiyi yitirmesi bünyemize uymamıştır. Özel sektöre dayalı, onun öncülüğünde dünyanın hiçbir geri kalmış ülkesi kalkınmamıştır. Bu politika Devlet kesesinden fert zengin etme politikasıdır. Bütün toplumsal bunalımlarımızın esas kaynağını da bu teşkil etmektedir. Gerek kişiler arası, gerekse bunun bir doğal sonucu olarak bölgelerarası ekonomik dengesizlik Anadolu çocuğunu, üniversiteliyi, işçiyi sokağa iten, kendilerini çeşitli bölücü grupların kucağına atmasına sebeb olan en önemli faktör olmuştur.

Demek ki, bugün biz yıllardan beri denemiş olduğumuz, fakat ülkemizin ekonomik ve sosyal problemlerinin çözümüne yetmediği görülen kalkınma politikamızı tespit etmemiz gerekmektedir.

1972 yılı Bütçesi bu esaslar içerisinde maaşesef yeni birtakım prensipler ışığında hazırlanmamıştır. Geçmiş iktidarların izlemiş olduğu bütçelerine aynen benzemektedir. Fakiri de da fakir bırakacak, zengini daha zengin edecek bir anlayışın bütçesi durumundadır. Bölgelerarası dengesizliği giderecek köklü yatırım projelerini ihtiva etmemektedir.

Sayın milletvekilleri; 1972 yılı bütçesinde köklü ekonomik kararlar görülmediği için cari giderlerin karşılanma kaynağı, yoksul halkın dar gelirli grupların sırtına yükleneceği için 1972 yılı da geride bıraktığımız yıllar gibi, - büyük bir üzüntü ile ifade ediyorum - yine birtakım acı toplum olaylarına sahne olacaktır. Dolayısıyla bunun bir sonucu olarak, arzula-dığımız huzur sağlanamayacak, içinde bulunduğumuz dar boğazdan kurtulmamız mümkün olamayacaktır. Sıkıyönetim idaresi ilânhaye devam edemez. Etmemelidir de. Bu idarenin uzatılmasında, her şeyden önce Türk Silâhlı Kuvvetlerimizin yıpratılması yaratılmış olur ki, bu husus memleketimizin ve demokrasimizin geleceği yönünden tehlikelidir. Ayrıca bünyemizde bulunan rahatsızlıkların bir benze-

tişle ifade edecek olursak, hasta bir organımızın acısını, ızdırabını morfin yaptırarak dindirmeye benzer ki, bu idare tarzı bu yönü ile de tasvibedilemez. Toplumumuzun bütün rahatsızlıkları meydana çıkmalı, genç demokrasimizin geleceği tehlikeye atılmamalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bize göre, içinde bulunduğumuz siyasi bunalımdan kurtulmamızda 1972 yılı bütçesini uygulayacak Sayın Nihat Erim Hükümetinin tarihi sorumluluğu büyüktür.

Üstelik 12 Mart Muhtırası ile işbaşına gelmiş bulunması yıllardan beri uygulanmış Devlet politikasının yanlışlığının bütün sosyal gruplara ve Türk aydınınca anlaşılması kendileri için de büyük bir şanstır. Burada üzüle-rek ifade etmeye mecburum. Herkesten önce büyük bir vatanseverlik duygusu içinde, 12 Mart sonrasında desteklemiş bulunduğum ve partimce de desteklenmiş bulunan Sayın Nihat Erim'in tutum ve davranışı bizi hayal kırıklığına uğratmıştır. Beklediğimiz sürati, radikal tedbirleri getirmemiş, üstelik 12 Mart suçlarının suçluluklarını ve yolsuzluklarını unutturacak ve geçmiş iktidarın ülkemize zararlı politikasını âdeta arzulatırca bir yöntem içine girmiştir. (A. P. sıralarından anlaşılmayan müdahaleler.)

Bir bakıma 12 Mart Muhtırası ve O'nun Hükümeti, Muhtıra ile suçlanan siyasi iktidarın, gelecekte iktidar olabilmesi için her türlü gayreti göstermiştir ve göstermektedir.

Partiler üstü bir politika izlemeye mecbur olan Sayın Nihat Erim, memleketimizin çok önemli meselelerinde tarafı hareket etmekte, Anayasamızın 56 ncı maddesinde ifadesini bulan, demokratik hayatın vazgeçilmez unsurları olan siyasi partiler arasında ayırım yapmaktadır. Partileri, büyük partiler, küçük partiler gibi anlamadığımız bir tasnife tabi tutmaktadır.

Sayın milletvekilleri,

Şurasını bir daha belirtiyim. İçinde bulunduğumuz bunalımlardan, karşılıklı anlayış içinde, demokratik inancın prensiplerine sadakat göstermekle kurtulabiliriz. Demokrasi, bir bakıma sosyal grupların varlıklarını kabul etme, birbirine tahammül etmedir. Azınlığın çoğunluk altında ezilmesi demek değildir. O zaman yöntemimizin adı demokrasi olmaz. Biz, yeri

gelmişken söyleyelim ki, her türlü diktatörlüğe karşı bulunuyoruz. Komünizme de karşıyız, faşizme de karşıyız. Bütün bunlara rağmen yine iyi niyet duyguları içerisinde Başbakan Sayın Nihat Erim'in bu tutumundan vazgeçmesini, demokratik düzenimizin geleceği yönünden temenni etmekteyiz.

Saygı değer milletvekilleri;

Ülkemizi, 12 Mart ortamına getiren en önemli nedenlerden diğeri birisi de Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında var olan bütün sosyal grupların demokratik yoldan temsil edilmesine imkân verilmeyişidir. Birtakım seçim kanunlarıyla topluluğumuza, bilhassa 1961 Anayasamızın kabulünden sonra meydana gelen sosyal grupların girmesinin önlenmesidir.

Millî bakiye sisteminin kaldırılması büyük bir hata olmuştur. Bu suretle parlamento dışı muhalefet, Parlamentoda hâkim bulunan siyasi örgütler tarafından yaratılmış, anarşi kaynağı olan sokak hareketlerine imkân hazırlanmış, Parlatentonun itibarına maalesef gölge düşürülmüştür. Yeri gelmişken söylemek gerekir. 1961 Anayasamızın sınırları içinde her türlü siyasi örgütler kurulabilmeli, aldıkları oy oranında da meclislerimizde temsil edilme çareleri araştırılmalıdır. Devlet yardımından haklarını mahrum bırakmak ise, yine gerçekten büyük bir siyasi hata olmuştur. Mevcut Hükümete ve Parlatentomuza bu konuda da büyük bir tarihi görev düşmektedir. Millî bakiye sisteminin mahzurları var idi ise bunlar düzeltilebilirdi. Esasını ortadan kaldırmak yanlış olmuş ve bugünkü siyasi bunalımımızın da esas kaynağını teşkil etmiştir.

Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ve toplumumuzun zinde güçlerinin her on yılda bir müdahalesini, -kanımca- bakiye sistemini tekrar getirmekle önleyebiliriz. Türkiye, ancak bu suretle gerçek demokrasiye kavuşabilir. Burada demilebilir ki, bir parti enflasyonu doğar, zaten bir hayli parti var.. gibi. Arkadaşlar, esasen biz, Anayasamızda çok partili düzeni kabul etmiş bulunuyoruz. Kaldı ki, bugün sayıları yedi, sekizi bulan siyasi örgütleri bir incelemeye tabi tuttuğumuzda, bilimsel olarak

değerlendirdiğimizde birbirinden pek farklı olmadıkları görülür. Birtakım parti içi, hatta şahsi hizipleşmeler sonucu kurulmuş oldukları anlaşılır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu durum sağlanmadığı için, bugün memleketimizde bir alternatif yokluğu gözükmemekte, bu durum Türk aydınını ümitsizliğe ve Türk gençliğini demokratik olmayan eylemlere sevk etmektedir.

CEMAL KÜLAHLI (Bursa) — Sen varsın alternatif olarak.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Ayrıca, genel seçimlere katılmama durumunu da meydana getirmektedir. Nitekim, 1969 seçimlerinde 5,5 milyon seçmen seçimlere katılmamıştır. Adalet Partisi iktidarı, mevcut oyların % 27 sini alarak iktidara gelmiştir.

Bu noktada da Sayın Hükümetin dikkatini çekmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri,

Zamanımızın darlığı nedeniyle 1972 yılı Bütçesi üzerinde genişliğine teknik bir eleştiri yapamamanın üzüntüsü içerisindeyim. Bu cümleden olarak; yıllardan beri sözü edilen, Meclislerin daha demokratik esaslar içerisinde çalışmasını sağlayacağını ümidettiğim Meclis İktüzüğünün de süratle ele alınmasını büyük bir içtenlikle dilemekteyim. O zaman gerçekten her milletvekili, partili partisiz, gruplu grupsuz her milletvekilli görevini tam anlamıyla yerine getirme imkânını bulacaktır.

Değerli arkadaşlarım;

1972 yılı bütçesi, cari giderlere büyük bir ağırlık veren tüketime dayalı bir bütçedir. Bu yönüyle geri kalmış ülkelerin tipik bir örneğini de teşkil etmektedir. Bu bakımdan plan hedeflerine ve bütçe tekniğine göre hazırlanmamıştır. Adil ve samimi değildir.

BAŞKAN — İki dakikanız var Sayın Timisi. Esasen program vaktimizin dolmasına da dört dakika var.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan, toparlıyorum efendim.

Sayın milletvekilleri,

1972 yılı bütçesi de ülkemizi bugünkü noktaya getirmiş bulunan, yıllardan beri denemiş olduğumuz ve bünyemize uymadığı artık iyice anlaşılmiş bulunan bundan önceki siyasi örgütlerin bütçeleri gibidir. Bu bütçe tatbikiyle da yoksul, fakir, dar gelirli vatandaş çoğunluğu büyük bir sıkıntı içinde kalacaktır. Getiri-

lecek vergiler yoksul halka yüklenecektir. Bölgearası dengesizlik daha da artacaktır.

Bu bütçeye de müspet oy kullanamayacağımızı üzüntü ile ifade eder, hepinize saygılarımı arz ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Yüce Heyetinizce kabul edilmiş programı gereğince, saat 21,00 de toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 19,25

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 21,00

BAŞKAN : Sabit Osman Avcı

KATİPLER : Tufan Doğan Avşargil (Kayseri), Bahri Karakeçili (Urfa)

BAŞKAN — Üçüncü Oturumu açıyorum.

Bütçenin tümü üzerindeki görüşmelere devam ediyoruz.

Söz sırası Sayın Enver Akova'da. Buyurun efendim.

ENVER AKOVA (Sivas) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

13 saatten beri 1972 yılı bütçesi üzerinde değerli arkadaşlarımızın düşünce ve fikirlerini dinlemiş bulunmaktayım. Bu raddelerde bütçe üzerinde şahsım adına söz aldığım için, yüksek huzurlarınızı fazla işgal etmek niyetinde değilim.

Memleketimizin çeşitli vilâyetlerinden gelen siz kıymetli arkadaşlarımızın takdir edeceği üzere, 38 milyon vatandaşımıza hitabeden 50 milyar üzerindeki bütçe kurusuna kadar olan ağırlığı ve yükü ile omuzlarımız üzerinde bulunmaktadır. Bunun sesi ve bunun ağırlığı zaman zaman bizleri düşündürmekte ve sarf elini titizlikle ileriye götürmektedir.

Binaenaleyh, çok sene önce aynı topraklarda ve aynı sınırlar içinde yaşayan Türk Milletimizin, zannediyorum ki, bugün 50 milyara baliğ olan bütçesi çok daha düşüktü ve bunun yapacağı değer ve oran 10 milyarın karşılığı olarak değerlendirilmekteydi. Bugün eğitimde politi-

ka, tarımda politika, teknolojide politika, iktisatta politika bütçemizin anaesalarını teşkil etmektedir.

Değerli arkadaşlarım,

İki yılı aşan bir müddet içinde, memleketimizin bugün içinde bulunduğu şartlar düşünüldüğü takdirde, bazı sözcü arkadaşlarımızın kendilerini kayırma cihetine gittiklerini gördük ve müşahade ettik. Bu şartların sadece bir siyasi partiye hamledilmesine, yöneltilmesine ve bunun insaf sınırları içinde mütalâa edilmesine öyle zannediyorum ki, imkân yoktur. Bunun sorumluluğu milletvekili olarak hepimizin üzerinde bulunmaktadır. Kıymetli arkadaşlarımızın bunu devamlı olarak anlamaları ve bu hava içinde bulunmalarını ciddî olarak temenni etmekteyim.

Bütçenin denklığının getirilen yeni vergi kanunlarının öngöreceği tedbirlerle sağlanması düşünülmekte ve bu hareket tarzı bütçenin ağırlık merkezini teşkil etmektedir. Görüntü bu yöndedir.

Anayasamızın 61 nci maddesinin ışığı altında öngörülen temel kural, verginin malî güce ile orantılı olarak ödenmesini şart koşmaktadır. Bütçenin açığını kapatmak, denklliğini sağlamak için ekonomik istikrarın temini gayesiyle getirilen ve bugünlerde görüşülmekte olan yeni

EK 6

Mustafa Timisi'nin Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın ölüm cezalarının veto edilmesine ilişkin mektubu.

TÜRKİYE BİRLİK PARTİSİ
GENEL MERKEZİ
MİTHATPAŞA CAD. SÜLEYMAN SİRRI SK. 2/10
YENİŞEHİR - ANKARA

TEL : 17 08 61
NUMARASI : 242

ANKARA, 17/Mart/1972
ÖZÜ :

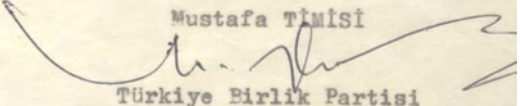
Sayın CEVDET SUNAY
CUMHURBAŞKANI
ANKARA

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan'ın ölüm cezaları, TBMM. ce görülmemiş bir ivedilikle onaylanmış bulunmaktadır.

Ülkemizi 12 Mart noktasına getirmiş, Cumhuriyetimizi tehlikeye düşürmüş bulunan, Meclislerde çoğunluğa sahip Adalet Partisi gurupları her türlü uyarıya rağmen duygusal bir tutum içinde, memleketimizin bundan böyle geleceğini düşünmeden, Milli bütünlüğümüzü zedeleyecek gelişmelere ve istismarlara imkan verebilecek bu idamlarla ilgili kanunun çıkarılması sağlamışlardır.

İçinde bulunduğumuz siyasi, sosyal bunalımlarımızın hallinde, bu üç genç adamın asılması hiçbir çözüm yolu getirmeyeceği gibi aksine, bunda böyle yeni bir takım huzursuzlukların ve istismarların kaynağını teşkil edebilir endişesi içindeyim.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin geleceği ile ilgili hem bugün ve hemde tarihi sorumluluğu taşıyan bir kişi olarak, ayrıca Dünya kamu oyunca Devletimizin itibariyle çok yakından ilgili bulunan bu kanunun, tarafınızca VETO edilmesini, büyük memleket severlik duygular içinde içtenlikle dilemekteyim.

Saygılarımla.
Mustafa TIMİSİ

Türkiye Birlik Partisi
Genel Başkanı

[Reddedenler]

ADANA
Melih Kemal Küçüktepepınar
ADİYAMAN
Kâmil Kırıkoğlu
Yusuf Ziya Yılmaz
AFYON KARAHİSAR
Süleyman Mutlu
AMASYA
Vehbi Meşhur
ANKARA
Kemal Ataman
İbrahim Cüceoğlu
A. Sakıp Hıçerimez
Cengizhan Yorulmaz
ANTALYA
Ömer Buyrukçu
ARTVİN
Abdullah Naci Budak
AYDIN
Mehmet Çelik
BİLECİK
Mehmet Ergül
BİTLİS
Kenan Mümtaz Akışık
BOLU
Kemal Demir

BURDUR
Nadir Yavuzkan
BURSA
İbrahim Öktem
ÇANKIRI
Nuri Çelik Yazıcıoğlu
ÇORUM
Cahit Angın
ELÂZİĞ
Mehmet Aytuğ
ESKİŞEHİR
B. Sıtkı Karacaşehir
GİRESUN
İ. Kayhan Naipoğlu
HATAY
M. Saıt Reşa
İÇEL
Celâl Kargılı
İSTANBUL
Mehmet Ali Aybar
Hüseyin Dolun
Bahir Ersoy
Orhan Eyüboğlu
Orhan Kabibay
Necdet Uğur
Reşit Ülker

İZMİR
Şeref Bakşık
KARS
Turgut Artaç
Kemal Okyay
KAYSERİ
Mehmet Yüceler
KİRŞEHİR
Mustafa Aksoy
KONYA
Orhan Okay
Mustafa Üstündağ
MALATYA
Hakkı Gökçe
İsmet İnönü
Mustafa Kaftan
MANİSA
Muammer Erten
Mustafa Ok
MARŞ
Mehmet Özdal
İbrahim Öztürk
MUŞ
Nermin Neftci
NİĞDE
Mevlüt Ocakçioğlu
ORDU
Ferda Güley

RİZE
Sami Kumbasar
SAKARYA
B. Turgut Boztepe
SAMSUN
Yaşar Akal
İlyas Kılıç
SİİRT
Âdıl Yaşa
SİNOP
Tevfik Fikret Övet
SIVAS
Ahmet Durakoğlu
M. Kemal Palaoğlu
Mustafa Timisi
TEKİRDAĞ
Yılmaz Alpaslan
TOKAT
İsmail Hakkı Birler
TRABZON
Mehmet Arslantürk
YOZGAT
Abdullah Baştürk
ZONGULDAK
Hüseyin Baytürk
Bülent Ecevit

[Çekinserler]

SAMSUN
Nihat Kale
TRABZON
Cevat Küçük
VAN
Mehmet Emin Erdinç

ESKİŞEHİR
Şevket Asbuzoğlu
KARS
Osman Yeltekin

ELÂZİĞ
Hayrettin Hanağası
ERZURUM
Gıyasettin Karaca

ADANA
Fazıl Güleç
Emir H. Postacı
ANKARA
Hüseyin Balan

[Oya katılmayanlar]

ADANA
Ali Rıza Güllüoğlu
Kemal Satır
Alpaslan Türkeş
Şevket Yılmaz
AFYON KARAHİSAR
Hamdi Hamamcıoğlu
AGRI
Abdülkerim Bayazıt

Nevzat Güngör
Kasım Küfrevi
AMASYA
Kâzım Ulusoy
ANKARA
Orhan Birgit
Osman Bölükbaşı
İ. Sıtkı Hatipoğlu
Şinasi Özdenoğlu
Osman Soğukpınar

Suna Tural
Yusuf Ziya Yağcı
Aydın Yalçın
ANTALYA
İhsan Ataöv
Hasan Ali Gülcan
ARTVİN
Sabit Osman Avcı
(Başkan)

AYDIN
Yüksel Menderes
Kemal Ziya Öztürk
Fikret Turhangil
(Bşk. V.)
M. Kemal Yılmaz
BALIKESİR
Salih Zeki Altunbaş
Mehmet Niyazi Gürer

Mehmet Nurettin San-
dıkçioğlu
Mevlüt Yılmaz
BURDUR
Mehmet Özbey
BURSA
Nail Atlı
Sadrettin Çanga
ÇANAKKALE
Mustafa Çalıköğlü
Zekiye Gülsen
ÇANKIRI
Hızım Dağlı
Nurettin Ok (Bşk. V.)
ÇORUM
Ali Naki Ulusoy
DENİZLİ
İlhan Açıkalın
Ali Uslu
DİYARBAKIR
Behzat Eğilli
EDİRNE
Cevat Sayın
ELÂZİĞ
Ali Rıza Septioğlu
ERZİNCAN
Hasan Çetinkaya
Sadık Perinçek
Naci Yıldırım
ERZURUM
Selçuk Erverdi
GAZİANTEP
Şinasi Çolakoğlu
İ. Hüseyin İncioğlu
Muhittin Sayın
GİRESUN
Mustafa Kemal Cilesiz
(İ. A.)

GÜMÜŞANE
Necati Alp
Nurettin Özdemir
Ekrem Saatçi
HATAY
Abdullah Cilli
Hüsni Özkan
IÇEL
Turhan Özgüner
Çetin Yılmaz
İSTANBUL
İsmail Arar (B.)
Eşref Derinçay
İbrahim Elmalı
Rıza Kuas
Sezai Orkunt
Haydar Özdemir
M. Kâzım Özeke
İlhami Sanear
Lebit Yurdoğlu
İZMİR
Şevket Adalan
Burhanettin Asutay
M. Hultüsi Çakır
İhsan Gürsan
Coşkun Karagözoğlu
Talât Orhon
Kemal Önder
Orhan Demir Sorguç
Ali Naki Üner
KARS
Kemal Güven
KASTAMONU
Mehmet Seydibeyoğlu
KAYSERİ
Tufan Doğan Avşargil

KIRKLARELİ
Boytu Arda
Hasan Korkut
KONYA
İrfan Baran
Necmettin Erbakan
Sezai Ergun
Sadi Koçuş
KÜTAHYA
Ali Erbek
İlhan Ersoy
Kemal Kacar
MALATYA
İsmail Hakkı Şengüler
MANİSA
Ertuğrul Akça
Veli Bakırlı
MARAS
M. Nejat Çuhadar
MARDİN
Şevki Altındağ
Seyfi Güneşan
MUĞLA
Muallâ Akarca
Ali Döğeri
NİĞDE
M. Nuri Kodamanoğlu
ORDU
Memduh Ekşi
Ata Topaloğlu
Orhan Vural
SAKARYA
Hayrettin Uysal
SAMSUN
Mustafa Boyar
Kâmrân Evliyaoğlu

SİİRT
Zeki Çeliker
Mehmet Nebil Oktay
Selâhattin Oran
SİNOP
Hilmi İsgüzar
SİVAS
Vahit Bozathı (Bşk. V.)
Hüseyin Çınar
Ekrem Kangal
TOKAT
Orhan Öztrak
Mustafa Sabri Sözeri
TOKAT
Yusuf Ulusoy
TRABZON
Mehmet Ali Oksal
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner
TUNCELİ
Kenan Aral
Hüseyin Yenipınar
URFA
Necati Aksoy
Vehbi Melik
UŞAK
Âdil Turan
VAN
Kinyas Kartal
YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
Celâl Ahmet Sungur
ZONGULDAK
Ahmet Güner
Cahit Karakaş

[Açık üyelikler]

Bursa	1	Kocaeli	1
Diyarbakır	1	Malatya	1
Edirne	1	Nevşehir	1
Elâzığ	1		—
Hatay	1	Yekün	8

EK 7

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (27 Aralık 1973) yer alan ve TBMM'de İsmet İnönü'nün ölümü üzerine yaptığı konuşma:

DÖNEM : 4

C İ L T : 1

TOPLANTI : 1

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

25 nci Birleşim

27 . 12 . 1973 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — Geçen tutanak özeti	94	C) Danışma Kurulu teklifleri	109
II. — Başkanlığın Genel Kurula sunuşları	94,109	1. — Toplantının 8 . 1 . 1974 Salı günü saat 15,00'e ertelenmesine dair Danışma Kurulunun önerisi.	109
A) Çeşitli işler	94	III. — Seçimler	102
1. — İsmet İnönü için saygı duruşunda bulunulması.	94	1. — Başkanvekilleri, İdareci Üyeler ve Divan üyeleri seçimi.	102
B) Gündem dışı konuşmalar	94	2. — Komisyonlara üye seçimi.	102:109
1. — Başbakan ve siyasi parti genel başkanlarının, İsmet İnönü'nün tarihi kişiliğini ve hizmetlerini belirten demeçleri.	94:102		

Millî misakı sağlamak, onlar için, uğrunda her fedakârlığı yapmak esas olan kutsal bir davaydı. Türk milletinin millî misak ülküsünü dirayetle, fedakârlıkla, kahramanlıkla gerçekleştirdiler.

Türk milletinin birliği, Türk vatanının bölünmezliği ve Türk Devletinin kayıtsız şartsız bağımsızlığı uğrunda her fedakârlığı yapmak, onlar için vazgeçilmez kutsal bir dava olmuştur.

İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitle halinde Türk milletini değerlendirmek, Türk gençliğine ve Türk aydınlarına örnek verdikleri kutsal bir değerdir.

Muntazam aile hayatı, ahlâk ve terbiye, Sayın İnönü'nün temsil ettiği değerlerdir.

Yüksek vazife duygusu, vazifeyi her şeyin üstünde tutmak, intizam, nizam, disiplin, Türk terbiye ve töresinin emri olarak ve şerefli, kutsal asker ocağının dayanağı olan değerler olarak, Sayın İnönü'nün şahsında her zaman tezahür etmiştir.

Fanî hayattan ebedî hayata intikal eden büyük Türk askeri, büyük Türk Devlet adamı Sayın İsmet İnönü'nün, yıllarca, hayatı boyunca mücadele ettiği bu değerler; Türk milletinin birliği, Türk vatanının bölünmezliği, Türk Devletinin bağımsız oluşu ve Türk milletinin sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir kitle halinde yükselmesi, gelişmesi ve yaşaması, bugünkü Türk aydınlarının, Türk gençliğinin, Türk milletinin de onlardan şerefli bir emanet olarak devralıp ebediyete kadar yaşatacakları, devam ettirecekleri kıymetli bir eserdir.

Ebedî hayata intikal eden Sayın İsmet İnönü'ye Cenabı Haktan mağfiret ve rahmetler dilerim. Üyesi bulunduğu şerefli Türkiye Büyük Millet Meclisine, siz değerli üyelere, muhterem ailesine ve aziz Türk milletine başsağlığı diler, taziyetlerimle birlikte saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Söz sırası Türkiye Birlik Partisi Genel Başkanı Sayın Mustafa Timisi'nin. Buyurun efendim.

T. B. P. GENEL BAŞKANI MUSTAFA TİMİSİ (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Ulusal bağımsızlık savaşımızın liderlerinden, genç Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucularından, müstesna devlet adamı İsmet İnönü'yü kaybetmenin büyük üzüntüsü içinde bulunuyoruz.

Çağımızın büyük askeri ve siyaset adamı İsmet Paşa'nın ölümü, yalnız Türk Ulusu için değil, dünya insanlık âlemi için de büyük bir kayıp olmuştur.

Varlığı, ülkemiz açısından büyük değer taşımaktaydı. Umutsuz, zor ve çetin günlerimizde Türk halkı için bir umut kaynağıydı. Genç demokrasimizin yerleşmesinde, tehlikelerden korunmasında başlı başına bir teminat, bir müessesesi idi.

Atatürk ilke ve devrimlerinin, özellikle lâik düşünce ve anlayışın gerçek uygulayıcısı ve savunucusu idi.

İsmet İnönü yobazlık ve gericiliğin düşmanıydı. Türk toplumuna yobazlığın neler yaptığını çok iyi bilen ve Cumhuriyet döneminde de bunun savaşını vermiş bir devrimci olarak bu konuda çok hassastı.

O, müspet çağdaş ilmin, ilerici fikirlerin daima yanında, her zaman kendisini yenileyen, kendi bencilliğini aşabilen, ölümsüzleşen gerçek kişilerden birisiydi.

Değerli arkadaşlarım, her canlı gibi insan oğlunun da sonu ölümdür. Gerçek insan, yaşadığı dönemde insanlığa bir katkıda bulunabilen, toplumuna bir şeyler veren kişidir.

İsmet Paşa, bütün ömrünü Türk Ulusunun özgürlük ve mutluluğuna vermiş, kendisini bu uğura adanmış, her türlü çetin şartlara rağmen yılmadan, usanmadan ve de darılmadan büyük bir gayretle mücadele vermiş üstün bir Devlet adamıydı.

Biz siyasetçilerin İsmet Paşa'nın hayatından çıkaracağımız dersler pek çoktur. O, ölüm döşegince bile bugün içinde bulunduğumuz hükümet bunalımıyla ilgilenen, kendi sağlığından önce Devleti ve halkı düşünen yüce bir kişiydi. Kendilerini az da olsa yakından tanıma şansına sahibolduğum için çok mutluyum. İsmet Paşa daima gönüllerimizde yaşayacaktır.

Sayın milletvekilleri; Sayın Talû Hükümetini, İsmet Paşa'nın büyüklüğü ile uygun karar

ve davranış içinde buldukları için açıkça kutlamak isterim.

Onu kaybetmenin acısını yüreğinde duyan bir kişi olarak Türk Ulusuna, siz değerli arkadaşlarıma ve ailesine başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkana da, bu konuşma olanağını yarattığı için şükranlarımı sunuyorum.

BAŞKAN — Efendim, bir kısım üyeler tarafından bu konuda gündem dışı söz talepleri vardır, özür diliyorum, karşılayamayacağım.

III. — SEÇİMLER

1. — *Başkanvekilleri, idareci üyeler ve Divan üyeleri seçimi.*

BAŞKAN — Şimdi, gündemimiz gereğince Başkanlık Divanı seçimlerine geçiyoruz.

Divan üyeleri listesi, zaman darlığı sebebiyle, teksir edilerek üye arkadaşlarıma dağıtılmıştır. Tüzüğümüz gereğince, listeyi okutup işaret oylarınıza sunacağım.

Listeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlık Divanı üyeleri aday listesi

Başkanvekilleri :

1. Memduh Ekşi Ordu (C. H. P.)
2. Ahmet Çakmak Bolu (A. P.)
3. Abdülkerim Doğru Kars (M. S. P.)
4. Kemal Züya Öztürk Aydın (D. P.)

İdareci üyeler :

1. Sami Kumbasar Rize (C. H. P.)
2. Mustafa Karaman Gümüşane (A. P.)
3. Muslih Görentaş Van (C. G. P.)

Divan üyeleri :

1. Oral Mavioğlu İçel (C. H. P.)
2. Tufan Doğan Avşargil Kayseri (C. H. P.)
3. İlhami Çetin Yozgat (C. H. P.)
4. Mehdi Keskin Kastamonu (A. P.)
5. İdris Arıkan Siirt (A. P.)
6. Enver Akova Sivas (A. P.)
7. Zekâi Yaylalı Erzurum (M. S. P.)

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece Divan seçimleri tamamlanmıştır, arkadaşlarıma kutlar başarılar dilerim.

2. — *Komisyonlara üye seçimi.*

BAŞKAN — Komisyonların seçimine geçiyoruz.

Komisyon listeleri basılıp dağıtılmıştır. Listeleri ayrı ayrı okutup oyunuza sunacağım.

Adalet Komisyonu (27)

C. H. P. (11)

Osman Çitirik (Adana)
Muammer Alıcı (Ankara)
M. Sait Reşa (Hatay)
İlhan Özbay (İstanbul)
A. Doğan Öztunç (İstanbul)
Tekin İleri Dikmen (Muş)
M. Zeki Tekiner (Nevşehir)
Abdülbâki Cartı (Siirt)
Yalçın Oğuz (Sinop)
Süleyman Yıldırım (Tunceli)
Celâl Paydaş (Urfa)

A. P. (9)

Halil Ağar (Adıyaman)
İsmail Hakkı Köylüoğlu (Ankara)
Mustafa Karaman (Gümüşhane)
Cemil Yavaş (İstanbul)
Mehdi Keskin (Kastamonu)
Selçuk İmamoglu (Kayseri)
Mehmet Atagün (Kırklareli)
Ş. Yaşar Arıbaş (Niğde)
İdris Arıkan (Siirt)

M. S. P. (3)

Yâsin Hatiboğlu (Çorum)
Şevket Kazan (Kocaeli)
M. Sabri Dörtkol (Nevşehir)

D. P. (3)

Battal Köksal (Adana)
Yâsin Bozkurt (Kars)
Kubilay İmer (Konya)

C. G. P. (1)

Talât Oğuz (Mardin)

EK 8

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (5 Şubat 1974) yer alan ve CHP-MSP koalisyon hükümetinin programı üzerine Meclis Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma.

DÖNEM : 4

C İ L T : 1

TOPLANTI : 1

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

37 nci Birleşim

5 . 2 . 1974 Salı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — Geçen tutanak özeti	488	III. — Usul hakkında görüşmeler	536
II. — Hükümet programı	488,541	1. — İktüzüğün 62 nci maddesindeki grupların öncelik hakkının «Son söz milletvekilindedir.» hükmünde de geçerli olup olmayacağına dair.	536 :541
1. — Başbakan Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu programının görüşülmesi	448 :536, 541 :543		

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

1974 mali yılı Genel Bütçe kanunu tasarısı ile Katma Bütçeler kanunu tasarılarının, yeni Hükümetin programı yönünden incelenmek üzere geri gönderilmesine dair Başbakanlık tezkeresi okundu ve gereğinin yapılacağı bildirildi.

Başbakan Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelere gruplar adına yapılan konuşmalarla bir süre devam olundu.

Saat 19,30'da toplanılmak üzere Birleşime saat 19,05'te ara verildi.

Başkan	Divan Üyesi
Başkanvekili	Sivas
Ahmet Çakmak	Enver Akova
Divan Üyesi	
Kayseri	
Tufan Doğan Avsargil	

İkinci Oturum

Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelere bir süre daha devam olundu.

5 . 2 . 1974 Salı günü saat 11,00'de toplanılmak üzere Birleşime (5 . 2 . 1974) saat 2,02'de son verildi.

Başkan	Divan Üyesi
Başkanvekili	Kayseri
Memduh Ekşi	Tufan Doğan Avsargil
Divan Üyesi	
Siirt	
İdris Arıkan	

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 11,00

BAŞKAN : Başkanvekilli Ahmet Çakmak

DİVAN ÜYELERİ : Mehdi Keskin (Kastamonu), Tufan Doğan Avsargil (Kayseri)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 37 nci Birleşimini açıyorum.

Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere geçiyoruz.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Ankara) — Sayın Başkan, çoğunluğumuz yoktur.

BAŞKAN — Ekseriyetin olduğu kanaatindeyiz.

II. — HÜKÜMET PROGRAMI

1. — Başbakan Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu programının görüşülmesi.

BAŞKAN — Hükümet programı üzerindeki görüşmelere devam ediyoruz.

Dünkü birleşimde gruplar adına konuşmalar tamamlanmış, sıra kişisel konuşmalara gelmiştir.

Şimdi şahısları adına söz alan sayın milletvekillerine söz vereceğim.

Sayın Mustafa Timisi, buyurun efendim. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

MUSTAFA TİMİSİ (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Sayın Ecevit Hükümetinin Hükümet programı üzerinde görüşlerimi açıklamak üzere söz al-

mış bulunuyorum; ayrıntılara girmeden, temel noktalar üzerinde duracağım.

Değerli arkadaşlarım, 14 Ekim 1973 genel seçimleri tek başına bir siyasal partiyi Hükümet kuracak bir çoğunluğa sahip kılınmakla birlikte, ülkemizdeki sosyal ve ekonomik gelişimi, siyasal bir sonuç olarak açıkça ortaya koymuştur. İşçisiyle, köylüsüyle, yurtsever aydınıyla Türk halkının çoğunluğu, iç ve dış sömürüyü sürdüren egemen güçlerden ve yıllarca iş başında bulunan özel sektöre dayalı liberal sağ bir ekonomik politika izleyen gerici iktidarlardan kurtulmak istemektedir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Diğer bir deyimle, halkımız, ülkemizin kuruluşunu demokratik sol bir iktidarda görmektedir. (A. P. sıralarından alkışlar, C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Bu nedenle, kendisine sol bir görünüm veren sosyal demokrat Cumhuriyet Halk Partisi.. (A. P. sıralarından «O...» sesleri) 12 Mart sonrasının yarattığı şartların yardımıyla de en çok oyu almıştır.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Hangi partidensin?

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Bize göre, demokratik koşullar içinde yürüttüğümüz toplumcu, devrimci, demokratik sol mücadelemiz için, bu gelişim olumlu bir sonuçtur. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Bu genel ve objektif değerlendirme sonucunda, Cumhuriyet Halk Partisinin ağırlık verdiği bir Hükümetin kurulmuş bulunmasını memnuniyetle karşılamaktayız. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, program üzerindeki eleştirilerime geçmeden önce bir diğer önemli hususa da değinmek istiyorum.

Son günlerde, dünkü müzakerelerde de gördüğümüz gibi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Millî Selâmet Partisi Koalisyonu, Türk kamuoyuna sol bir Hükümet olarak sunulmak istenmektedir. Bu imajın yaratılması, çok ince siyasî hesaplara dayanmaktadır. (A. P. sıralarından gülüşmeler) Demokratik sol gelişmemiz açısından, yoksul ve sömürülen emekçi halkımızın sol düşünceye olan inancı açısından, bunu biz sakıncalı bulmaktayız. Çünkü, böyle bir hükümetin başarısızlıkları, ustalıkla sola mal edil-

meye çalışılacaktır. Oysa ki, bugünkü Hükümet tek başına sosyal demokrat Cumhuriyet Halk Partisinin bir hükümeti değil, sol düşünceyle uzaktan yakından ilgisi olmayan Millî Selâmet Partisinin ortak olduğu bir koalisyondur. (C. H. P. ve A. P. sıralarından gürültüler) Yaratılan Hükümet bunalımının sonucu kurulmuş, nev'i şahsına münhasır bir ortaklıktır.

Bu noktada, bir diğer hususu arz etmek istiyorum. Üç aydan beri yaratılan Hükümet bunalımının, görebildiğimiz kadarıyla, gerçek sebebi, iktidarlarından uzaklaştırılmış bulunan sağ siyasal partilerin, milletin bu tarihî kararını bir türlü kabul edemeyişlerinden gelmektedir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; A. P. sıralarından, C. H. P. lere hitaben; «Başımızın tacı», C. H. P. sıralarından «Dinlemeyi öğrenin» sesler, gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin efendim; karşılıklı konuşmayın.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Biz bir birimizi tanıyoruz beyefendiler. (A. P. sıralarından «Tabii, tabii» sesleri)

BAŞKAN — Siz de cevap vermeyin Sayın Timisi.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Kendilerine oy vermeyen yoksul halktan, âdeta intikam alma duygusu içinde, türlü Bizans oyunları içerisinde Hükümetin kuruluşunu önlemişlerdir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Hükümet bunalımından doğan sorumluluk, bu egemen gerici, çıkarıcı gruplarının üzerindedir. C. H. P. ile M. S. P. gruplarını bir Hükümet bunalımına son verdiklerinden dolayı da kutlamak istiyorum (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Türk kamuoyu ile bizler hep beraber biliyoruz ki, bu Hükümet sol bir Hükümet değildir. (A. P. sıralarından «Ya nedir?» sesleri). Programı ile sol bir Hükümet, sol bir siyasal kuruluşun hükümetidir. Sol bir siyasal partiyi halkın kendisi kurar. Buraya gelip oturan, milletvekili olan kişiler, bu siyasal kavramları bilen insanlardır. (C. H. P. sıralarından alkışlar).

Türk kamuoyu ile bizler hep beraber biliyoruz ki, bu Hükümet sol bir Hükümet değildir. Programı, amaçları, dünya görüşü bu Hüküme-

tin sol bir Hükümet olmadığını açıkça ortaya koymuştur.

Bu iki temel gerçeği ortaya koyduktan sonra Hükümet programı üzerindeki görüşlerimi açıklayacağım.

Arkadaşlar, ülkemizin bu dönemdeki temel meselesi, demokratikleşme ve sanayileşmedir. Hükümet programında, demokrasi, geniş boyutlar içerisinde, düşünce ayrılıklarına saygı gösteren, fikir ve düşünceyi sınırlamayan geniş bir görüşlülük içinde ele alınmıştır. Yeni bir dönemin başlangıcında olumlu bir gelişmedir bu. Gerçekten demokrasi, toplumdaki bütün sınıf ve tabakaların, her türlü antidemokratik baskıdan uzak, kendi dünya görüşleri doğrultusunda, özgürce siyasal faaliyette bulunduğu bir yönetim sistemidir.

Halkın halk için, halk tarafından yönetimi olan demokrasi ise; emekçi halkın gerçek temsilcilerinin parlâmentoya girmesini ve emekçi halkın özgürce yaşamasına engel olan ekonomik, sosyal ve politik bütün engellerin kaldırılmasını zorunlu kılar.

Bu noktada Ecevit Hükümetinin programı da somut bir açıklama ve öneri getirmemekle birlikte, gerçek demokrasiye ulaşılmasında bir aşama teşkil etmektedir. Ancak, düşünce ve inanç özgürlüğünü geniş boyutlar ile tanımlayan Hükümet, 12 Mart sonrası, özünden çok şey kaybederek değişikliğe uğrayan mevcut Anayasamız hakkında ne düşünmektedir?

Yine programında...

FEYZULLAH DEĞERLİ (Tokat) — Gücünüz yetmez, dokunamazsınız Anayasaya.

BAŞKAN — Lütfen karşılıklı konuşmayın.

MUSTAFA TİMLİSİ (Devamla) — Bir gün yoksul halkın bağlarını meydana getiren zincirleri kıracak çoğunlukla geleceğiz buraya. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) O zaman gücümüz yetecek. (A. P. sıralarından «Tek başına geleceksin» sesleri)

Geçen dönem iktidarınızın başbakan olacak makama kadar gelmiş, yücelmiş bakanlarınızın, 226 oyu bulabilmek için demokrasi dışı, siyasî ahlâk dışı oyunbazlıklarını sayacağız. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Mebus pazarları açarak, demokrasiyi... (A. P. sıralarından gürültüler).

BAŞKAN — Sayın Timisi, Sayın Timisi...

MUSTAFA TİMLİSİ (Devamla) — Demokrasiyi çoğunluğun tahakkümünde olan insanları.. (A. P. sıralarından gürültüler)

AHMET BULDANLI (Muğla) — Bu şekilde konuşmasına nasıl müsaade ediyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Sayın Timisi, lütfen sadede gelin.

MUSTAFA TİMLİSİ (Devamla) — Konuşacak lâfımız yoktur. (A. P. sıralarından gürültüler)...

BAŞKAN — Sayın Timisi, Başkanınız konuşuyor, dinleyin lütfen ve Hükümet programı üzerinde... (A. P. sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar; C. H. P. sıralarından A. P. sıralarına doğru yürünmeler)

Sayın Timisi, bir dakika efendim. (Gürültüler)

AHMET BULDANLI (Muğla) — Buna müsaadeye hakkınız yok Sayın Başkan.

MUSTAFA TİMLİSİ (Devamla) — Birbirimizi iyi tanırız. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Timisi bir dakika efendim; lütfen beni dinler misiniz?

MUSTAFA TİMLİSİ (Devamla) — Müdahale ediyorlar efendim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, ben onları ikaz ediyorum.

Efendim, şimdi konuşmamızın içerisinde, gerçekten, «ahlâk dışı kurallar» diye bir deyim sarf ettiniz. Lütfen bunu tazyih ediniz, lütfen.

MUSTAFA TİMLİSİ (Devamla) — Siyasî ahlâkla bağdaştıramadığım ve geçen döneme ait bir olayı söyledim. Israr ediyorum, gerçektir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar). Ben geçen dönem 8 milletvekili ile gelen Birlik Partisinin Genel Başkanım. Partimden 5 milletvekilini, çeşitli oyunlarla, yakinen şahidoldum, eğer isterseniz açıklayabilirim... (A. P. sıralarından gürültüler, C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) 226 oyu bulabilmek için aldatıldılar.

BAŞKAN — Evet, siz Hükümet programı üzerinde devam buyurun lütfen.

MUSTAFA TİMLİSİ (Devamla) — O halde müdahale etmesinler Sayın Başkan.

BAŞKAN — Ben onlara gereken ikazı yapıyorum.

Arkadaşlar, lütfen sükûneti muhafaza edelim.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Yine Hükümet programında millî demokratik, sosyal ve lâiklik ilkelerine yürekten inanarak Atatürk ilkelerine bağlı olduğunu ileri süren Hükümet, düşünce ve inanç özgürlüğü önündeki sınırlamaları kaldırma kararı alırken... (A. P. sıralarından ayağa kalkmalar ve gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen oturalım efendim. Karşılıklı konuşmayalım; bu şekilde müzakere usulü yoktur beyefendiler. Lütfen oturalım.

Devam buyurun Sayın hatip.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Arkadaşlar, yine Hükümet programında millî, demokratik sosyal ve lâiklik ilkelerine yürekten inanarak, Atatürk ilkelerine bağlı olduğunu ileri süren Hükümet, düşünce ve inanç özgürlüğü önündeki sınırlamaları kaldırma kararı alırken, mevcut Anayasamızla ve Atatürk ilkeleri ile nasıl bir uyum kuracak ve sınırını nasıl tayin edecektir? Bildiğiniz gibi, Atatürkçülüğün en belirgin özelliği lâisizm ve bağımsızlıktır. Hükümet programında ise, görebildiğimiz kadarı ile, lâik devlet ilkesini oldukça ağır bir şekilde zedeleyen, mevcut Anayasamızı aşan, Atatürk ilkeleri ile bağdaşmayan birçok öneriler yer almaktadır.

Örnek : Lâik eğitim ve öğretim ilkesini zedeleyen okulların yeniden açılarak yaygınlaştırılması... (M. S. P. sıralarından «Sen zedeliyorsun» sesleri) ve orta öğretime ahlâk derslerinin konulması.

Şimdiye kadar hiç bir Hükümet programında göremediğimiz, görmediğimiz camilerin Devlet eliyle yaptırılması...

Burada ister istemez aklımıza şu soru gelmektedir. Tüm vatandaşlık görevlerini yerine getiren gayrimüslim yurttaşlarımızın kilise ihtiyacını da Hükümet karşılayacak mıdır?

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Onu da sen yaptır.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Tokat) — Senin köyüne de cami yapılacak.

BAŞKAN — Rica ederim efendim, müdahale etmeyin.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Benim köyüm Anadolu'nun bin yıllık tarihinden gelen bir köydür, Atatürkçüdür, devrimcidir.

Okul istiyorum ben, cami istemiyorum, camiyi senin köyüne yaptıracağız. (A. P. ve D. P. sıralarından «Yuh» sesleri.)

ATA BODUR (Ordu) — Kızıbaş...

BAŞKAN — Rica ederim, yerinize oturun (A. P. ve D. P. sıralarından gürültüler).

Rica ederim, rica ederim, yerinize oturun efendim. (A. P. sıralarından gürültüler)

FEYZULLAH DEĞERLİ (Tokat) — Senin köyüne cami yaptıracağız. (Gürültüler)

BAŞKAN — Rica ederim Sayın Değerli, yerinize oturun efendim. Hatip kendi görüşünü ifade ediyor efendim, oturun. (A. P. ve M. S. P. sıralarından, «Yuh» sesleri) Oturun efendim, müdahale etmeyin.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Tokat) — Senin köyüne cami yaptırarak diye Hükümete güven-oyu vereceğim. (Gürültüler)

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Size saygı duyarım.

Beyefendiler, ben Allah'la kul arasına giren sınıfı kabul etmiyorum. (Gürültüler)

Sayın milletvekilleri, İslâm dininde ruhban sınıfı yoktur. İslâm dininin özelliği, doğrudan doğruya, Allah ile kul arasında bir vasıta kabul etmeyişidir. İstedğim yerde ibadetimi yapabilirim ben. Onun için diyorum ki, şahısların vicdanlarına girecek ehliyeti kendimizde göremeyiz. Lâik bir devletiz biz. Lâik bir devlette, lâisizmi kabul etmiş bir yönetimde, Atatürkçülüğü kabul etmiş bir yönetimde devlet, din işlerini organize edemez, dinî eğitime giremez. Girdiği zaman lâikliği zedelemiş olur.

BEHRAM EKER (Balıkesir) — Lâikiz ama dinsiz değiliz.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Anlayabildiniz mi? Yoksa istediğiniz yere gidin; camiye gidin, kiliseye gidin, nereye giderseniz gidin; beni entereze etmez.

BEHRAM EKER (Balıkesir) — Allahsız, sen bir Allahsızsın.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Ben, Yirminci Asrın Türkiye'sinde, geri kalmış, ezilen toplumun, müspet meseleleriyle siyaset yapmak için ortaya çıkmış kişisiyim. Yerin altındaki cennetle alâkam yok benim; yeryüzünün cennetinde insanları yaşatmak istiyorum. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

BAŞKAN — Sayın Timisi, Genel Kurulun aldığı karar gereğince konuşmanız yirmi dakika ile sınırlıdır. Bir dakikanız kalmıştır, ona göre toparlayın lütfen.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Sayın Başkan, bütün konuşmaları inkıtaa uğratan, yerinden laf atan Sayın Adalet Partili üyelerdir.

BAŞKAN — Bu hususta kaybettığınız zamanı da dikkate alarak size bu ikazda bulunuyorum; devam buyurun lütfen.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Arkadaşlar, Hükümet programında kırıncılıkları ve kavgaları tarihe gömecek geniş kapsamlı bir af önerisi yer almış bulunuyor. Gerçekten, Cumhuriyetimizin 50 nci yılını geride bıraktığımız bu dönemde, bir barış dönemine girilmesinin gerekliliğine inanmaktayız. Kaldı ki, toplumumuzda oluşan bütün suçlar, özünde, çarpık ve dengesiz olan mevcut ekonomik ve sosyal düzenin kendisinden doğmaktadır. Geniş ölçüde fikir, düşünce ve basın özgürlüğünden yana olduğunu ileri süren Hükümetten, özellikle siyasî suçlarda hiç bir sınırlamaya ve ayırma gitmeden, geniş kapsamlı bir genel affi beklemekteyiz.

BEHRAM EKER (Balıkesir) — Komünistleri de affedelim mi?

BAŞKAN — Rica ederim efendim.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Af istemek başka şey, suçu kabul etmek başka şey.

BAŞKAN — Efendim, siz lütfen devam buyurun, karşılıklı konuşma yapmayın.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Ecevit Hükümetinden, aslında ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunlara köklü çözüm ve tedbirler getirmesini beklemek ve istemek, Hükümetin bünyesi itibarıyla, mümkün değildir. Kısa vadede bu Hükümet, programında öngördüğü sosyal barışı sağlayacak geniş kapsamlı bir affı çıkarır, kısıtlanmış olan demokratik hak ve özgürlükleri genişletir, kısaca, ülkemizin demokratikleşmesine bir ölçüde hizmet edebilirse, bize göre yapması gereken en büyük hizmeti yapmış olacaktır. Bu noktadan hareketle Hükümetin desteklenmesinde yararlar görmekteyim. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

Sözlerime son verirken, lâik devlet ilkesinden, Atatürk ilke ve devrimlerinden verilecek her tavizin, ülkemizin ve halkımızın geleceği yönünden büyük zararlar vereceği endişesi içerisinde bulunduğumu tekrar arz eder, Hükümete başarılar diler, Yüce Meclise saygılarımı sunarım. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Timisi. Buyurun Sayın Bilgehan.

CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Efendim, Sayın Timisi'nin konuşmalarında Adalet Partisi Grubuna sataşma olmuştur. Sizin de işaret buyurduğunuz gibi, «Siyasî ahlâk dışı» şeklinde bir beyanı olmuştur. Bu konu partimize karşı bir sataşmadır. (C. H. P. sıralarından «Genel olarak konuştu» sesleri).

BAŞKAN — Başkanlık bu hususu kabul ediyor, buyurun.

Sayın Timisi'den zaten tavzihini rica etmiştim; sataşma vâkidir, buyurun Sayın Bilgehan.

A. P. GRUBU ADINA CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar,

Biraz önce burada Türkiye Birlik Partisinin bu Mecliste tek temsilcisi ve Genel Başkanı Sayın Timisi, geçen dönem bu Mecliste milletvekili pazarları kurulduğu ve ahlâk dışı kural ile birtakım milletvekillerinin satın alındığını ifade etti. (C. H. P. sıralarından «Umumî olarak bahsetti» sesleri).

BAŞKAN — Rica ederim efendim, müdahale buyurmayın, bu şekilde anlaşma mümkün olmaz. Görüşmelere devam edemeyiz.

CİHAT BİLGEHAN (Devamla) — Bu düpedüz bir komünist iftirasıdır, (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) — Ayıp ayıp. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

ORHAN YILMAZ (Giresun) — Sayın Başkan, bu kürsüden «Komünist iftirası» şeklinde bir söz sarf edilemez.

ORAL MAVİOĞLU (İçel) — Başkan, taraf tutuyorsunuz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, daha söyleyeceği şeyin tamamını söylemedi ki. Anlamadım ben. Yani şahıs itibarıyla mi, taktik itibarıyla mi? Anlaşılsın, ondan sonra efendim.

Devam buyurun.

CIHAT BİLGEHAN (Devamla) — Bana müdahale eden Sayın Cumhuriyet Halk Partidilerinin, bu «komünist iftirası» lâfından neden bu kadar heyecanlandıklarını bir türlü anlayamıyorum. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri; C. H. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

CIHAT BİLGEHAN (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, bu çatının altında bulunan, (ister bir partiye mensup olsun, isterse bağımsız olsun) hiçbir milletvekilinin satın alınacak bir insan olmadığını evvelâ kabul etmek lâzımgelir. Her birimizin, teker teker, bu Meclisin üyesi bulunduğumuz müddetçe, bu Meclisin fertlerinin haysiyetlerini korumakla görevli olduğumuzu unutmamamız lâzımgelir.

ORAL MAVIOĞLU (İçel) — Haysiyete lâ-yık olanlar korunur.

BAŞKAN — Rica ederim efendim.

CIHAT BİLGEHAN (Devamla) — Haysiyete lâ-yık olup olmadığının takdiri millete aittir. Millet in seçtiği bütün milletvekilleri haysiyetli insanlardır. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri).

Ben bu kürsüden açıkça ilân ediyorum ve Sayın Timisi'ye imkân verilmesini istirham ediyorum. Gelip, bu sözünü bu kürsüden ispat etmediği takdirde, devrenin sonuna kadar, ömrünün sonuna kadar bir müfteri olarak kalacaktır.

Bu sözler bundan önceki dönemde de konuşuldu ve o zaman Hükümet adına konuşan Sayın Refet Sezgin arkadaşımız, (zabıtlarda vardır) o gün aynen şunu söyledi: «Bu iddiayı ispat edecek namuslu bir milletvekili arıyorum.» Fakat şu ana kadar bu iddiayı ispat edecek bir arkadaş çıkmamıştır. Adalet Partisi hiçbir kimseyi satın almak gibi âdi bir düşüncenin içinde olmamıştır, olmayacaktır. Binaenaleyh, bu iddiayı ispat etmediği takdirde müfteri olmak sıfatı üzerinde kalacaktır.

Hepinize saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

MUSTAFA TİMİSİ (Sivas) — Sayın Başkan, Topaloğlu'nu çağırın açıklasın.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bilgehan.

MUSTAFA TİMİSİ (Sivas) — Sayın Başkan, sayın sözcü cevap verirken, «Bu bir komünist iftirasıdır» şeklinde bir beyanda bulundular. Açıkça şahsımı hedef alan bir sataşma olduğundan söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Timisi, Başkanlık onu şekli itibariyle «Bir komünist taktiği olarak» anladı. (C. H. P. sıralarından gürültüler) Şahsınız itibariyle size, «komünist» şeklinde bir hitapta bulunduğu kanaatinde değilim; ama direniyorsanız Yüce Heyetin oyuna başvuracağım.

MUSTAFA TİMİSİ (Sivas) — Cevap vermek istiyorum ve direniyorum. Tarafsızlığınızın zedelenmemesini de istediğimden ötürü söz vermenizi istirham ediyorum.

BAŞKAN — Başkanlık, hitabı «Komünist taktiği» şeklinde anlamasına rağmen, Sayın Timisi bunun, kendisine yapılmış bir sataşma olduğunu iddia ediyor ve bu hususta direniyor.

Sayın Timisi'ye sataşma olduğu hususunu oylarınıza sunuyorum. Bu hususu kabul edenler.. Etmeyenler... Genel Kurulca sataşma olduğu hususu kabul edilmiştir.

Buyurunuz Sayın Timisi. Yeni sataşmalara meydan vermeyecek tarzda, münhasıran o konu üzerinde görüşmenizi ve gündemimize devam imkânını bize tanımanızı istirham ediyorum.

MUSTAFA TİMİSİ (Sivas) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Muhterem arkadaşlarım, konuşmamı sürdürürken, Adalet Partisi Grubuna ait isimlerini tespit edemediğim arkadaşlar devamlı olarak yerlerinden müdahalelerde bulundular. Bu noktada, geçen dönemde burada bulunmuş bir kişi olarak, geçen dönem huylarından vaz geçemediklerini bir olayla ifade etmek istedim.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Huy ne demek? Biz hayvan mıyız?

BAŞKAN — Rica ederim, müdahale etmeyiniz efendim. Bırakınız hatip konuşmasını yapсын.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — 1969 seçimlerinden sonra A. P. çoğunlukla seçimi kazanmış, iktidara gelmişti. Kendi iç bünyesinde meydana gelen olaylar sonucu, (D. P. Grubuna ait arkadaşlarım yakinen bilirler) bütçesi reddedildi ve Demirel Hükümeti güven oylamasına mecbur kaldı. Sayıları yetmiyordu; bu-

rada Sayın Bölükbaşı'nın bulunmasını çok isterdim, noterden tasdikli belgelerle basın toplantısı da yapmışlardı ve bu talihsiz kayışa benim pantim de uğradı. Hattâ, bir akşam, evimde otururken, oylamaya takaddüm eden bir günde, bir kişi gelerek... (A. P. sıralarından «İsmi söyle» sesleri) Merak edenlere gizlice söylerim.

BAŞKAN — Rica ederim Sayın Timisi, burada olmayan ve kendisini müdafaa imkânından mahrum kişilerin bu kürsüden itham edilmesi, üzerinde konuşma yapılması doğru bir hareket olmaz, efendim.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Bu hususu kabul ederek Sayın Başkan, meseleyi genel hatlarıyla ortaya koymak istiyorum.

Konuşmamın başında söylediğim söz; «Siyasî ahlâkla bağdaştıramadığım» cümlesidir. Tekrar ediyorum, o günkü hareketleri, o günkü güvenoyuna gütme taktiklerini, Millet Meclisinde çoğunlukla iktidar olabilmek için başvuru usulleri, ben yine de tekrar ediyorum, siyasî ahlâkla bağdaştıramadım.

Cumhuriyet Gazetesinin o günkü nüshalarını alıp tetkik edenler isimleri de görürler, bu olaya kimlerin karıştığını da yakinen izlerler. Meraklı arkadaşlarımız gazete koleksiyonlarına bakmayı ihmal etmezlerse bu anlaşılır.

Şimdi, bu sözümün ne komünistlikle, ne faşistlikle, ne de solculukla alakası vardır. Bu doğrudan doğruya siyasî düşünce ile, siyasî karakter ile alakalı olan bir tutum ve davranıştır. Her şeyde bir komünist parmağı görmeye alışmış, kafalarını devekuşu gibi kuma sokan Adalet Partisi iktidarlara her gerçeği komünist sloganları ve hücumları ile geçiştirmeye uğraşırlar. Bu yanlıştır, bundan vazgeçelim. Şu çatımın altında, inanıyorum ki komünist bir kişi yoktur. (C. H. P. sıralarından alkışlar). Buna inanıyorum, ama ben sosyalizmi kabul etmiş bir kişiyim. Hürriyetçi demokratik yoldan halkın mutluluğa ereceğine inanmış, Türkiye'nin kapitalist olmayan yoldan kalkınmasına inanmış bir insanım. Ama diktatoryaya, cebir ve şiddete, özürlükleri mahkûm eden bir rejime inanan tek arkadaşımız burada yoktur. Şunu da söyleyeyim Sayın Adalet Partililer, dün burada soy ve secere bahis konusu oldu, bizlerin de seceresi çok eskidir. En yakın bir örnek ile, (çok afedersiniz sizleri tenzih ederim) Atatürk'e

deccal, komünist derken bir grup Atatürk'le birleşmeyi bir vatan görevi kabul etmiştir ecdadım ve ben böyle bir köy çocuğuyum. (C. H. P. sıralarından alkışlar.) Onun için müsterih olunuz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Timisi.
REFET SEZGİN (Çanakkale) — Sayın Başkan, Sayın Timisi konuşmasında tekrar siyasî ahlâk ile bağdaşmayan sözler sarf ederek A. P. Grubuna sataşmayı temadi ettirmiştir. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Bir dakika sayın arkadaşlar.

REFET SEZGİN (Çanakkale) — Sayın Başkan, Sayın Timisi konuşmasında «siyasî ahlâk ile bağdaşmayan» demek suretiyle Adalet Partisi Grubuna sataşmışlardır. Cevap vermek istiyorum. (C. H. P. ve A. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika efendim... Efendim mesele hallolmuştur kanaatime. Şahsî kanaatidir. Şahsî kanaati mahkeme kararı değildir, o bakımdan... (C. H. P. ve A. P. sıralarından gürültüler). Rica ederim karşılıklı konuşmayım.

REFET SEZGİN (Çanakkale) — Zatiâliinizle konuşacağım. Sayın Başkan bir meselede grup adına söz almak için Meclis Başkanına mı müracaat edeceğiz, yoksa şu müracaatım üzerine yerinden mütalâa serdeden ve bir milletvekiline yakışmayan beyanlarda bulunan Sayın C. H. P. milletvekillerine mi?

BAŞKAN — Ben kendilerine gereken ikazda bulunuyorum efendim.

REFET SEZGİN (Çanakkale) — Böyle bir metot var mı?

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.. Rica ederim.. Karşılıklı konuşmayalım, müdahale etmeyelim efendim. (C. H. P. ve A. P. sıralarından gürültüler.)

REFET SEZGİN (Çanakkale) — Sayın Başkan, grup adına söz istiyorum. Sayın Timisi yapmış bulunduğu konuşmada, «siyasî ahlâkla bağdaşmayan davranış» diye birinci konuşmadaki ifadelerini tekrar ettiler. Adalet Partisi Grubuna sataşma olduğu iddiasıyla söz rica ediyorum.

EK 9

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (27 Şubat 1972) yer alan ve Timisi'nin 12 Mart 1971'den sonra tutuklulara uygulanan işkence iddialara konusunda verdiği yazılı soru önergesi ve Başbakan Ecevit'in yanıtı.

DÖNEM : 4

TOPLANTI : 1

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

CİLT : 2

46 ncı Birleşim

27 . 2 . 1974 Çarşamba

İÇİNDEKİLER

	Sayfa	Sayfa
I. — Geçen tutamak özeti	3	
II. — Yoklama	3:4	
III. — Görüşülen işler	4	
1. — 1973 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/45; C. Senatosu : 1/232) (M. Meclisi S. Sayısı : 1; C. Senatosu S. Sayısı : 316)	4:11,42:45	
2. — Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, 1973 yılı Bütçe Kanununa bağlı Millet Meclisi Bütçesinin «T cetveli»n de değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkeresi (M. Meclisi : 2/75; C. Senatosu : 2/69) (M. Meclisi S. Sayısı : 2; C. Senatosu S. Sayısı : 317)	11:12	
3. Millet Meclisi İdare Âmirlerininin 28 . 2 . 1973 gün ve 1694 sayılı 1973 yılı Bütçe Kanununda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 2/98; C. Senatosu : 2/68) (M. Meclisi S. Sayısı : 3; C. Senatosu S. Sayısı : 318)		12,46:49
4. — 1973 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/44; C. Senatosu : 1/233) (M. Meclisi S. Sayısı : 4; C. Senatosu S. Sayısı : 319)		12:15,50:53
5. — Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1973 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma		

IV - SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Çanakkale Milletvekili O. Orhan Çaneri'nin, Çanakkale'deki Valeks ve Palamut Sanayii Fabrikasına dair sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru'nun yazılı cevabı. (7/42)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Sanayi ve Teknoloji Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için girişimde bulunmanızı saygılarımla arz ederim. 24 . 1 . 1974

Çanakkale Milletvekili
O. Orhan Çaneri

Soru :

1. — Çanakkale'de Sümerbank tarafından inşa edilen Valeks ve Palamut Sanayii Fabrikası kaç sene işletilebilmiş ve hangi tarihte kapatılmıştır.

2. — Şu anda çalışmaz halde duran bu fabrikanın günlük masrafı kaç liradır?

3. — İlerde bu fabrikadan her hangi bir şekilde istifade edebilmek için bir proje hazırlanmış mıdır?

4. — Eğer hazırlanmış ise ne vakit girişimde bulunulacaktır?

5. — Aksi halde satılması veya bir teşekkülle devri düşünülmüyor mu?

T. C.

Sanayi ve Teknoloji 26 . 2 . 1974

Bakanlığı

Sanayi Dairesi Reisliği

Sayı : 13/SB - 3/198

Eki : 1.

Konu : Çanakkale Palamut ve Valeks Fabrikası Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 31 . 1 . 1974 tarihli ve 7/42/288/3242 sayılı yazınız.

Çanakkale Milletvekili Sayın O. Orhan Çaneri'nin Çanakkale Palamut ve Valeks Fabrikasıyla ilgili 24 . 1 . 1974 tarihli yazılı soru önergesinde söz konusu ettiği hususlar hakkındaki cevaplarımızın ilişikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Abdülkerim Doğru
Sanayi ve Teknoloji Bakanı

Çanakkale Milletvekili Sayın O. Orhan Çaneri'nin Çanakkale Palamut ve Valeks Fabrikasına ilişkin yazılı soru önergesi hakkındaki cevaplarımız.

1. — 11 . 12 . 1957 tarihinde «Çanakkale Palamut ve Valeks Sanayii A. Ş.» adı ile Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulan şirket, yılda 10 000 ton meşe palamutu işlemek suretiyle 3 140 ton palamut özü (Valeks) üretimi yapacak fabrikasını Çanakkale'de tesis etmiş ve 12 . 2 . 1963 tarihinde işletmeye almıştır. Şirketin amacının gerçekleşmesi inkânsız görülerek Türk Ticaret Kanunu muvacehesinde tasfiye işlemlerine başlanmış ve Bakanlar Kurulunun 3 . 8 . 1967 gün ve 6/8614 sayılı Kararı gereğince de özel şahıslara ait hisseler Sümerbankça satın alınarak, fabrika Beykoz Deri ve Kundura Sanayii Müessesesine bağlı bir işletme haline getirilmiştir. Ancak, gerekli miktar ve evsafa hammadde temin edilemediği için fabrikanın faaliyetinin her yıl zararla neticelenmesinden dolayı Sümerbank Yönetim Kurulunun 2 . 5 . 1969 tarih ve 568 sayılı Kararı ile anılan fabrikanın faaliyeti durdurulmuştur.

2. — Fabrikanın günlük masrafı ortalama 2 402,45 TL. dir.

3. — «PVC Esaslı sentetik Deri projesi» hazırlanmıştır.

4. — Anılan proje Devlet Plânlama Teşkilâtına sunulmuştur.

5. — Fabrikanın satılması veya bir teşekkülle devri hususu Devlet Plânlama Teşkilâtının tutumunun kesinlik kazanmasını müteakip ele alınacaktır.

2. — Sivas Milletvekili Mustafa Timisi'nin, 12 Mart 1971 tarihinden sonra işkence iddialarına dair sorusu ve Başbakan Bülent Ecevit'in yazılı cevabı (7/43)

28 . 1 . 1974

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıda yazılı sorunun Sayın Başbakan Bülent Ecevit tarafından cevaplandırılmasını rica eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa Timisi
T. Birlik Partisi Genel Başkanı
(Sivas Milletvekili)

Soru :

12 Mart 1971 tarihinden bu yana, tutuklulara Anayasa dışı baskılar ile, insanlık haysiyetiyle bağdaşmayan eziyet ve işkencelerin yapıldığı iddiaları; gerek Türk kamu oyunda ve gerekse dünya kamuoyunda geniş bir şekilde yaygın bulunmaktadır. Ayrıca, eziyet ve işkenceye tabi tutulanların Millet Meclisine bu yoldaki müracaatlarının da önlenilmiş olduğu iddia edilmektedir.

Eski Başbakan Sayın Naim Talû'nun bu konudaki açıklamaları, kamuoyunu tatminden uzak olduğu gibi, yeni endişeler ve birtakım haklı sualler getirmiştir.

Bu nedenle :

1. 12 Mart 1971 tarihinden bu yana gözaltına alınan veya tutuklanan vatandaşlarımıza yapıldığı ileri sürülen eziyet ve işkence iddiaları, işkenceye uğramış kişilerin Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonuna müracaat haklarının önlendiği doğru mudur?

2. İşkence iddiaları doğru ise, sorumlular kimlerdir, ve hükümetinizce bunlar hakkında ne gibi işlem yapılacaktır?

3. Eski Başbakan Sayın Naim Talû'nun açıklamasına esas olan inceleme hangi makamlarca, kimler tarafından ve hangi deliller esas alınarak yapılmıştır?

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi Başkanlığı 26 . 2 . 1974

Sayı : 77 - 335/1356 .

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 31 . 1 . 1974 tarihli ve 7/43 - 296 - 3377 sayılı yazınız.

Sivas Milletvekili Mustafa Timisi'nin, işkence iddialarına ilişkin yazılı soru önergesinin cevabı ilişik olarak sunulmuştur.

Saygıyla arz ederim.

Bülent Ecevit
Başbakan

Sivas Milletvekili Mustafa Timisi'nin, 12 Mart 1971 tarihinden sonra işkence iddialarına dair yazılı soru önergesinin cevabıdır.

1. Hükümetimizin kuruluşundan önceki dönemlerde işkence ve eziyet yapıldığını ileri sürülen bazı vatandaşlarımızın tutuklu buldukları sırada bu iddiaları ile ilgili olarak T. B. M. M. Dilekçe Karma Komisyonuna hitaben verdikleri dilekçeler üzerine yapılmış bulunan işlem, evrak üzerinde yapılan incelemeye göre şudur:

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına T. B. M. M. Dilekçe Karma Komisyonuna sunulmak üzere Şubat 1973 ayı içinde verilen dilekçeler Komutanlıkça incelendikten sonra kendilerine cevap verildiği ve dilekçelerinin aşağıdaki kanuni nedenler ileri sürülerek adı geçen komisyona gönderilmediği anlaşılmıştır:

353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununun 10 ncu maddesinin - 1596 sayılı Kanunla değiştirilmesinden önceki ve sonraki şekliyle - son fıkrasına göre «Askerî yargı organlarına tutuklanmış veya hapsedilmiş veya askerî makamlarca muhafaza altına alınmış veya gözaltı edilmiş kimseler asker kişi sayılırlar. Bu nedenle askerî kanun ve nizamlara ve bu arada Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliğindeki hükümlere tâbidirler.» Adı geçen yönetmeliğin 41, 42, 43, 44 ve 45 nci ve daha sonraki maddelerine göre şikâyetlerin amirler tarafından incelenip sonuçlandırılması gerekmektedir. Ancak daha yukardaki amirlerin karar ve hükümlerine lüzum gösteren hallerde şikâyetler üst mercilere sunulmaktadır. Olayda üst mercilerin sonuçlandırılmasını gerekli kılan bir durum saptanamadığı için dilekçeler daha üst makamlara gönderilmemiştir.

2. Ülkemizde yeni bir iç barış döneminin açılmasını isteyen ve bunun için gerekli çabayı gösteren, o arada geniş kapsamlı bir genel affın çıkarılmasını benimseyen Hükümetimiz, geçmiş olayları deşmekte yarar görmemektedir. Hükümetimiz bu yeni dönemde, demokratik hukuk Devleti anlayışına aykırı veya toplumda iç barışı, huzuru ve güvenliği bozucu her türlü davranışı Anayasa ve yasa hükümleri uyarınca ve etkin biçimde önlemek üzere gerekli tedbirleri almaktadır.

3. Eski Başbakan Sayın Naim Talû'nun işkence iddiaları konusunda yaptığı aēıklama-
nın dayanağı olan incelemeler, aynı aēıklama-

da adı geēen kuruluşlarca verilen bilgileri muh-
tevi belge ve evrak üzerinde yapılmıştır.

Bülent Ecevit
Başbakan

ANKARA; 10.12.1992

12 EYLÜL YÖNETİMİNCE KAPATILAN "TÜRKİYE BİRLİK PARTİSİ" GENEL BAŞKANI MUSTAFA TİMİSİ'NİN KAMUOYUNA AÇIKLAMASIDIR

19.06.1992 Tarih ve 3821 sayılı yasayla, 16.10.1981 tarih ve 2533 sayılı Siyasi Partilerin Feshine dair kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece 12 Eylül 1980 Askeri Yönetimine, sivil demokratik toplumun bir cevabı daha verilmiştir. Türkiye Birlik Partisi de (TBP) söz konusu kanunla feshedilmiş siyasal partilerden birisidir. Bu nedenle TBP'nin de yeniden siyasi yaşama atılıp atılmayacağı ülkemiz gündeminde bulunmaktadır.

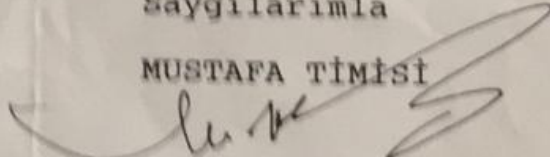
1. Anımsanacağı gibi Türkiye Birlik Partisi 1966 yılından 12 Eylül 1980 askeri müdahalesine kadar Türkiye'de Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı kalarak "çağdaş, tam bağımsız, laik, sosyal demokratik bir Türkiye" mücadelesini vermiş sosyal demokrat bir partidir. Bu mücadelesinde ülke bütünlüğünü ve ulusal birliği herşeyin üzerinde tutmuştur. Bu vesileyle Türkiye Birlik Partisi saflarında, o dönemde ağır koşullar altında benimle birlikte yurtseverce mücadele vermiş tüm arkadaşlarımı, partililerimi minnet ve şükran duygularıyla saygıyla anıyorum. Türkiye Birlik Partisi'nin Türkiye siyasal yaşamındaki etkinlikleri ve çalışmaları inanıyoruz ki siyasal tarihimizde haklı ve saygın yerini elbette alacaktır.

2. 19.06.1992 tarih ve 2533 sayılı yasanın kabulünden bugüne kadar geçen zaman içinde yapmış olduğum görüşmelerimde, Türkiye Birlik Partisi'nin yeniden kurulması konusunu tartıştım: "...Cumhuriyet Halk Partisi'nin kurulması ile sol tabanın üç parçaya bölündüğü, esasen 1987 ve 1991 Genel Milletvekili seçimlerinde SHP ve DSP olarak iki partinin seçimlere ayrı ayrı katılmasının büyük kayıplar verdiği, demokratik solun iktidarını engellediği, ANAP'ın ve diğer sağ siyasi partilere bu suretle güç verildiği, oysaki 12 Eylül 1980 demokratik uygulamaların ortadan kaldırılması bir başka ifadeyle Türkiye'nin gündeminde demokratikleşmenin bulunduğu, bu nedenle birleşmenin kaçınılmaz olduğu, solu parçalara bölmenin tarihi sorumluluk getireceği, Türkiye Birlik Partisi'ni kurarak solda dördüncü bir parti olarak çıkmanın bölünmüşlüğü arşıracağı, bundan demokratik mücadelemizin ve halkımızın zarar göreceği, bugünün akılcı ve gerçekçi siyasal mücadelesinin sosyal demokratik partileri birleştirmek doğrultusunda olması gerektiği..." görüş ve önerileri büyük bir çoğunlukla esli TBP'lilerce genel bir istek ve dilek olarak ortaya çıkmıştır.

3. Türkiye Birlik Partisi'nin Genel Başkanı olarak ben de kişisel olarak bu siyasal değerlendirmelere aynen katılıyorum. Bu nedenle TBP'nin yeniden açılması çalışmalarına gerek olmadığı görüş ve kanaatindeyim. 1984'den buyana saflarında bulunduğum SHP'de siyasal demokratik mücadelemi sürdüreceğim. SHP, DSP ve CHP Yöneticilerinin de yukarıda açıkladığım gerekçeler doğrultusunda sosyal demokratların bir çatı altında birleştirilmelerinin tarihi sorumlulukları olduğunu bu vesile ile içtenlikle belirtirim.

Saygılarımla

MUSTAFA TİMİSİ

EK 11

SODEP VE SHP'DE BİRLİKTE ÇALIŞTIĞI ARKADAŞLARI:

SODEP ve SHP'de birlikte olmaktan onur duyduğum Parti Meclisi ve MYK'da görev almış değerli yol arkadaşlarımı anmak istiyorum.

Genel Başkanlarımız: Erdal İnönü, Cezmi Kartay, Aydın Güven Gürkan, Murat Karayalçın, Hikmet Çetin, Deniz Baykal.

SODEP ve SHP'de birlikte çalıştığım Parti Meclisi ve MYK'da görev alan arkadaşlarım :

Ayla Akbal, Bahattin Alagöz, Mehmet Alp, Önay Alpago, Halil Akyüz, Cahit Angın, Turgut Atalay, Tülay Ateş, Tuncay Arat, Uğur Batmaz, Gülay Bayrak, Hasan Belovacıklı, Nuriye Berberoğlu, Enis Bozoğlu, Esat Canan, Etem Cankurtaran, Kenan Coşar, Tefik Çavdar, Hasan Çetinkaya, Erol Çevikçe, Halil Çulhaoğlu, Servet Edip Devrimci, Mehmet Döner, Hızır Ekşi, Eşref Erdem, Perihan Ergün, Fahir Ertik, Hicri Fişek, Mustafa Gazalcı, Kemalettin Gençtürk, Mehmet Gülcegin, Selahattin Güleç, Yiğit Gülöksüz, Gülay Gün, Nazan Günal, Demet Işık, Fehmi Işıklar, A. Emre İleri, Ahmet İsvan, Ayla Kara, Güliz Kaptan, Suphi Karaman, Kamil Karavelioğlu, Şadan Kaya, Muhammet Kaymak, Birgen Keleş, Önder Kırılı, Saim Kendir, Adnan Keskin, Abdurrahman Keskin, Semra Kesim, Erdal Koyuncu, Aytekin Kotil Azimet Köylüoğlu, Erol Köse, Mustafa Kul, Onur Kumbaracıbaşı, Cahit Külebi Nail Gürman, Mehmet Moğoltay, İbrahim Öner, Aykut Oray, Ünal Ozan, Cengiz Özyalçın, Arif Sağ, Fikri Sağlar, Muzaffer Saraç, Süleyman Sarılioğlu, Atila Sav, Cevdet Selvi, Cemal Seymen, Mümtaz Soysal, Kazım Sönmez, Ertöz Vahit Suiçmez, Nilgün Süer, Metin Şahin, Asude Şenol, Cahit Talas, Abuzer Tanrıverdi, Güler Tanyolaç, Vamık Tekin, Ali İbrahim Tutu, Ali Topuz, Kazım Yenice, Sinan Yerlikaya, Meliha Yılmaz, Rıza Yılmaz, Nazmi Yüksel, Hilmi Yükselen.

EK 12

Mustafa Timisi'nin Alevi Çalıştayı'nda (17 Aralık 2009) görüş, değerlendirme ve önerileri.

1

6. Alevi Çalıştayı'nda Mustafa T M S 'nin görüş , değerlendirme ve önerileri

Sayın Bakan, Değerli Katılımcılar,

Konu mama balamadan önce, sizi ve yüce topluluğu saygıyla selamlıyorum. Alevi Çalıştayı'nın 6.sının yapıldığı bu günde ülkemizin içinde bulunduğu durumu çok kısa olarak değerlendirmek istiyorum.

Sayın Bakanım;

Bana göre, ekonomik ve sosyal durumun dışında ülkemizin iç barışı, toplumsal huzuru, birliği ve bütünlüğü açısından, Türkiye'nin yıllarca yürütülen yanlış politikalar sonucu iki büyük temel sorunu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi **Kürt Sorunu** diğeri ise **Alevi Sorunudur**.

Kürt Sorunu, diğer bir deyişle **demokratik açılım** konusu ne yazıkki; hükümetin balangıçta ortaya koyduğu usul ve yöntem yanlışlıkları ileri sürülerek olumlu ve gerekli destek muhalefetçe esirgenmiş, mâlesef iç politik hesaplara malzeme yapılmıştır. Oysaki, otuz yıla yakın sürüp gelen terör ve terörizm onbinlerce insanımızın hayatına mal olmuş, nice ocaklar sönmüştür. Ayrıca ülke ekonomimiz çok ağır bir darbe yemiştir.

Sayın Bakan, Değerli Katılımcılar,

Gerçekten bu durumu anlamakta zorlanıyorum. Siyasal partilerimiz ne için varlar? Bugün, görev ve sorumluluklarını böylesine bir sorunun çözümünde yerine getirmeyenler, bir araya gelip konuşamayanlar, nasıl demokrasinin vazgeçilmez unsurları olabilirler? Diliyor ve umuyorum ki, siyasal partilerimiz bundan böyle içinde bulunduğu ağır durumu görerek üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirirler.

Sayın Bakan, Değerli Katılımcılar,

İmdi ise, görüşmekte olduğumuz **Alevi Sorununun** çözümüne ilişkin düşünceler ve değerlendirmelerimi bilgilerinize sunmak istiyorum.

Ülkemizde varlığını yıllarca görmezlikten gelinen, yok farzedilen günün moda deyişimiyle ötekileştirilmiş yaklaşık yirmimilyonun üstünde bir Alevi-Bektaşî inançlı yurttaşlarımız yaşamaktadır. Bu yurttaşlarımız en az diğer yurttaşlarımız gibi ülkesine, bayrağına, devletine, ulusuna bağlı yurttaşlarımızdır. Tarihin her döneminde, her türlü zulme, kıyım ve katliamlara uğramalarına karşın hiçbir şekilde bir ayrılıkçılığın içine girmemişler, demokratik laik cumhuriyetimizin en sadık savunucuları olmuşlardır. Atatürk ilke ve devrimlerine gönülden bağlıdırlar.

Sayın Bakan, De erli Katılımcılar,

Hepinizin bildi i tarihi acıları, cumhuriyet döneminde ve bugün ya adıkları haksızlıkları ve ifade etmedi im, tekrarlanmasıdan ızdırap duydu um olayları yeniden anlatmak niyetinde de ilim.

Artık bugün, dünyamızın içinde bulundu u durum, ileti im ça ı, temel insan hakları de erleri, evrensel hukuk kuralları, demokratik laik bir hukuk devleti olan cumhuriyetimizin ve devleti yöneten hükümet ve sorumlularının bu duruma kayıtsız kalamayacaklarını ortaya koymaktadır. Öte yandan Alevi-Bekta i toplulu u demokratik örgütlü bir topluluk olarak, yasal, anayasal ve temel insan haklarından do an, do u tan sahip oldukları hakları istemek, elde etmek durumuna gelmi lerdir. Demokrasi, iç barı , ulusal bütünlük, ülkemizde var olan tüm sosyal grupların varlı nı tanımayı gerekli kılmaktadır. Ülke bütünlü ü ve ulusal birlik inkârla, yok sayılarak, ötekile tirilerek sa lamanaz. Hepimiz artık bu gerçe i görmek durumundayız.

Sayın Bakan, De erli Katılımcılar,

Memnuniyetle belirtmek isterimki; Hükümetinizin yürüttü ü bu Alevi Çalı tayım olumlu buluyorum. Yıllarca ele alınmayan, tarihi derinli i olan, çok karma ık ve birçok yönden engellemelerle kar ıla ılabilecek bu sorunun ele alınması, çözüm arayı na girilmesi sevindiricidir. Sizi ve hükümetinizi, Sayın Milletvekillerimiz Reha Çamuro lu ile Sayın brahim Yi it'i ve çalı ma grubunuzu kutluyorum.

Bu arada, önemli olumlu davranı örnekleri de sergilenmi tir. Cumhuriyet tarihimizde ilk defa bir Ba bakanın Muharrem Orucu'na katılması, Sayın Cumhurba kam'mn Tunceli Cemevini ziyareti, Muharrem ayında TRT kanallarından etkili programların yayınlanması, ortaö retimde yeterli olmasa bile Alevili in ders kitaplarında yer alması ve bazı yetkili sorumluların olumlu yorum ve açıklamaları gibi, beni ve Alevi toplumunun büyük bir bölümünü umutlandırmaktadır. Yine diliyor ve temenni ediyorumki, geçmi te birçok örneklerini gördü ümüz gibi hayal kırıklı na u ramayalım. Umutlarımız bo a çıkmasın. Biz bugünün siyaset adamları, geçmi in siyasi mücadelelerinin yanlı lıklarını tekrarlamamalıyız. Tarihten ders almalıyız. slam dünyasında Muaviye'nin hilafet u runa Hz. Ali ile mücadelesi, o lu Yezid'in Hz. Hüseyin ve ehlibeyti Kerbela'da insanlık dı ı katliamı, anadoluda Yavuz Sultan Selim ve ah smail'in talihsiz sava ı ve 1826 yeniçeri te kilatı ile birlikte Bekta i tekkelerinin kaldırılması ve bütün bunların ülkemizde meydana getirdi i büyük acılar, yokluklar, yıkımlar, zulümler, Alevi avı ve uçsuz bucaksız da kovuklarına yerle mi binlerce köy ve mezra; Bir imparatorlu un çökü ünün en temel sebeplerinden biri.

Bu genel de erlendirmelerden sonra izninizle çözüm önerilerime gelmek istiyorum.

1- Cemevlerinin yasal ibadet yeri olarak kabul edilmesi, (belediye imar yasasında küçük bir de i iklikle yapılabilir).

2- Sivas - Madımak'ın müze haline getirilmesi.

3- Zorunlu din ve ahlak bilgisi dersinin velilerin iste ine ba lı olarak düzenlenmesi.

4- Muharrem ayı gibi Alevi - Bekta i'lerce kutsal kabul edilen günlerin TRT'de gerekli a ırlıkta yayınlanması

5- Hacı Bekta i Dergahı'nın ücretsiz yurtta ların ziyaretine açılması.

6- Diyanet leri Ba kanlı ı, bugün geldi imiz noktada kurulu amacında ön görülen konumundan ne yazıkki uzakla mı tır. Adeta bir tek Hanefi Mezhebi'nin organı haline gelmi tir. Devasa bir büyüklü e ve personele ula mı tır. Zaman zamanda bir nevi eyhhülislamlik pozisyonuna girmektedir. Artık günümüzde laik devlet anlayı ı ile de ba da madı ı açıkça ortaya çıkmı tır. Bu nedenle, Diyanet leri Ba kanlı ı zaman içinde ele alınarak özerk bir yapıya kavu turulmalıdır. Burada tüm inanç gruplarınınada yer verilmelidir ve devlet bütçesinden her grup belli bir de erlendirmeylede pay alabilmelidir.

7- Üniversitelerimizde, Alevi - Bekta i Enstitüleri olu turularak anadolumuzun zengin bu kayna ı bilimsel yönleri ile halkımızın ve insanlı ın yararına sunulmalıdır.

8- Kamu görevlerinde, personel atamalarında ve de kamu hizmetlerinde (yol, su, yatırım vs.) etnisite ve inanç farklılıkları bir ayrımcılık nedeni olmamalı.

9- Bugün bir di er sorunumuz ise, yılların ortaya koydu u de er yargılarının ve ko ullandırmalarının varlı ını sürdürmü olması. Yurtta larımız arasında etnik ve inançsal ayrımcılı a son verecek, a a ılama ve karalamaları önleyecek sosyal ve yasal tedbirlerin alınması.

Sayın Bakan, De erli Katılımcılar,

Bu noktada bir tesbitide yapmak istiyorum;

Görebildi im kadarıyla Alevi sorununun çözümünde gerek CHP gerekse MHP olumlu bir tavır sergiliyorlar. Konjonktür uygun görülmektedir. Söz konusu partilerle gerekli diyalo un kurulabilece ini ümit ediyorum.

21. yüzyıla girerken istiyoruz ki, ülkemiz ça da , demokratik, laik bir cumhuriyette, sosyal adaleti sa lamı , e it, fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür yurtta lar olarak ya ayalım.

Çalı tay'a ba arılar diliyor, saygılar sunuyorum.

Mustafa T M S

17.12.2009

EK 13

Alevilerin sorunlarına ilişkin çalıştaylar sürecinde ortaya çıkan Alevilerin temel istemleri konusunda Başbakan Ahmet Davutoğlu'na gönderilen yazı (2 Aralık 2014).

Sayın Başbakan,

Bugüne kadar yapılan çalışmalar, özellikle de “alıştaylar sürecinde” Alevilerin sorunlarının neler olduğu önemli ölçüde saptanmış bulunmaktadır.

Gerçekçi bir çözümü; birlik-beraberlik ve kardeşlik gibi soyut kavramlar değil, farklılıkların kabulünü esas alan siyasi iradenin alacağı kararlar ve yapacağı uygulamalar belirleyecektir.

şu anda bu çalışmaların olumlu bir sonuç yaratması ve çözüme kavuşturulması konusunda gerek siyasi partiler, gerekse kamuoyunda olumlu bir ortam olduğu açık olup, çözüm için belirleyici olanın “siyasi irade” olduğu görüşüyle aşağıdaki nerileri ve istemleri sunuyoruz;

Alevilerin Temel İstemleri ;

- “Eşit yurttaşlık hakkı” ve yaşamın her alanında ayrımcılık yapılmamasıdır.
- Alevilerin inanç merkezi olan “Cemevlerinin” yasal statüye kavuşturulmasıdır.
- Zorunlu din dersleri ile ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarının uygulanmasıdır.

Bu toplantıdan başlayarak toplantıların verimli geçmesi ve sonuca ulaşması için saydamlık esas alınmalıdır.

Toplantılar kayda alınarak tutanaklar toplantıya katılanlara verilmelidir.

02.12.2014

EK 14

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (11 Haziran 1971) yer alan ve siyasi partilerin devletten yardım almasına ilişkin kanun tasarısı üzerine Meclis Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma.

DÖNEM : 3

CİLT : 14

TOPLANTI : 2

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

112 nci Birleşim

11.6.1971 Cuma

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	188:189	Dışişleri komisyonları raporları (1/380) (S. Sayısı : 324)	190,251:254
II. — GELEN KÂĞITLAR	189		
III. — YOKLAMA	190	3. — Bazı ölümlerin tesbitine ait Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu kanun tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/397) (S. Sayısı : 325)	190,255:258
IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	190	4. — Türkiye le İngiltere arasındaki 28 Kasım 1931 tarihli Adli Yardımlaşma Sözleşmesinin Swaziland Kırallığına teşmi-line dair (4 Eylül 1970 ve 29 Ocak 1971) tarihli notaların teatisi ile yapılan Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu kanun tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/433) (S. Sayısı : 326)	190,259:262
1. — Eskişehir Milletvekili Orhan Oğuz ile Kocaeli Milletvekili Sabri Yahşi'nin, 7334 sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddeler eklenmesine dair kanun teklifinin geriverilmesine dair önergesi. (2/525, 4/179)	190	5. — Hukukî veya ticari mevzularda adli ve mahkeme dışı evrakın yabancı memleketlerde tebliğine dair Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/383) (S. Sayısı : 327)	190,263:266
2. — Yüksek Hâkimler Kuruluna üye seçimi.	190		
3. — Anayasa Mahkemesine üye seçimi.	190		
V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	190		
1. — İş kanunu tasarısı ve 23 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/347) (S. Sayısı : 239 ve 239 a 1 nci ek)	190,247:250		
2. — Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve			

Millet Meclisi Başkanlığına

S. Sayısı 341-1 nci ektteki Anayasa Komisyonunun Anayasa tadiline ait raporun müzakeresinde ve oylamasında bulunduğum halde, imzasında bulunamamıştım. Bu hususta rapora bir muhalefetim bulunmadığını ve imzamn rapora dercedilmesini rica ederim.

Saygılarımla.

Isparta Milletvekili
Yusuf Uysal

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri; biraz önce kabul buyurduğunuz Önerge gereğince, gündemdeki bütün işlere takdimen öncelikle, Cumhuriyet Senatosu İdare Amirleri ve 299 arkadaşının 9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 82 nci maddesinin değiştirilmesiyle, T. B. M. Meclisi 220 üyesinin 9 . 7 . 1961 tarih ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Anayasa Komisyonu raporunun tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Teklif üzerinde müzakerelere başlamadan önce, bir hususu Yüce Heyetinize arz etmek isterim. Bundan önce, Anayasa'da iki defa değişiklik yapılmıştır. Bunlardan bir tanesinin şekil ve esas yönünden Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açılmış ve bu iptal dâvası sonuçlanarak, 7 Haziran 1971 Pazartesi günkü Resmî Gazetede, gerekçeli karar neşredilmiştir.

Anayasamızın 155 nci maddesinde; Anayasa değişikliği için üç şart öne sürülmektedir. Teklifte; T. B. M. Meclisi üye tam sayısının üçtebir imzası olacak. Bu teklif, her iki Mecliste ayrı ayrı üçte iki müspet oyla kabul edilecek. Bu teklif, ivedilikle görüşülmeyecek.

Demek ki, üç şart vardır. Bu sebeple sayın üyelerin dikkatine arz ederim.

Bu iptal dâvası açıldıktan sonra Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararında ise, gerek tümünün maddelere geçilmesinde, gerek maddelerin ve bu maddeler hakkındaki değişiklik önergelerinin ve ikinci müzakeresinin sonunda, tümünün oylanması sırasında, Anayasa Mahkemesi, hepsi için ayrı ayrı üçte iki çoğunluk aramakta ve istemektedir.

Anayasa Mahkemesinin bu kararına da uymak ve usulî bir noksanlık yapmamak için,

tümünün müzakeresi bitince, maddelere geçişte, üçte iki müspet oy arıyacağım. Her madde ve madde hakkında değişiklik önergesi var ise, bu değişiklik önergelerinin veya maddelerin kabulu için de, üçte iki müspet oy şarttır.

İkinci müzakeresinin bitiminden sonra, tümünün oylanması sırasında da yine üçte iki müspet oy, yani Meclisimizce 300 müspet oy aranacaktır. Bu hususu sarahatle arz ederim.

Şimdi, tümü üzerinde söz istiyen sayın üyelerin isimlerini arz ediyorum :

Sayın Mustafa Timisi, Sayın Haydar Özdemir, Sayın Hilmi İşgüzar.

HILMI İŞGÜZAR (Sinop) — 56 ncı madde üzerinde söz istedim efendim.

BAŞKAN — Peki efendim, o halde tümü üzerinde Sayın Mustafa Timisi, Sayın Haydar Özdemir.

HAYDAR ÖZDEMİR (İstanbul) — Ben de 56 ncı madde üzerinde istedim efendim.

BAŞKAN — Peki efendim.

Buyurun Sayın Timisi.

Sayın Timisi bir dakikanızı rica edeyim.

Şimdi gelen ve şekline imza sayısı itibariyle de aranan şartlara uygun bir önerge ile de, tümünün müzakeresinden sonra maddelere geçilmesi, maddeler ve önergelerin oylanmasının ad okunarak, açık oylama suretiyle yapılması istenmektedir. Bu hususu da arz ederim.

MUSTAFA TIMİSİ (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; huzurunuzu, komiyondan getirilmiş şekliyle siyasi partilerin Devletten yardım almasına ilişkin kanun tasarılarının birinci fıkrasıyla ilgili olarak, işgal ediyorum.

Siyasi partiler, Anayasamıza göre, kanun teklifinin gerekçesinde de ileri sürüldüğü üzere, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak ortaya konmuştur. Yine gerekçede, bu özel hukuk alanında bulunmakla beraber, kamu hayatına bu derecede etkili olan kuruluşlar için iki ayrı ve birbirini tamamlayıcı mesele, birlikte düşünülme gerekecektir. Bunlardan biri; «Özgür birer kuruluş olarak varlıklarını engelleyici denetim yollarına sarmamak, diğeri de görevlerini yerine getirmeleri için yeterli olabilmeleri sağlamaktır.» denilmektedir.

Bu görüşe bendeniz de katılmaktayım. Gerçekten demokratik siyasi hayatın çok partili esprisine uyduğumuza göre, partileri birtakım

imkânları olan kişilerin hegemonyasında veya tasarrufunda bulundurmamak için, Devletçe yardım yapılması esastır.

Ancak burada, getirilen kanun teklifinde engeller ortaya çıkmaktadır. Bir kısım siyasi partiler, Devletin yardımından hak kazanıyor. Bir kısım, bugün çeşitli sıkıntılardan, çeşitli dar boğazlardan, mevcut hükümleri aşa aşa Meclise kadar gelmiş, kendisini kamuoyuna kabul ettirmiş siyasi partiler bunun dışında bırakılmaktadır.

Bu, sayın milletvekilleri, bâriz şekilde bir haksızlıktır. Yüce Heyetinizin bu haksızlığa, birtakım maksatlarla huzurunuzda getirilmiş bu oyuna, vasıta olmamanızı istirham ediyorum.

Bir siyasi partinin kurulması, seçime girebilmesi seçim kanunları ile tâyin ve tadadedilmiştir. Bir siyasi partinin seçime girebilmesi için en az 15 ilde, seçim başlangıç tarihinden 6 ay önce tüm teşkilâtını kurmuş olması gerekir. Bir siyasi parti seçim başlangıç tarihinden yaklaşık olarak 9 ay önce 15 vilâyette, tüm kazaları da dâhil, kurulması, yaşaması lâzım ki, seçime girsin. Böyle bir siyasi parti eğer seçime girmişse artık o kamuoyunun bir mahi olmuştur, çok partili düzen espirisinde kendine kabul ettirmiş demektir.

Yalnız, nisbeti düşük olabilir, yukarı olabilir. Bir (A) partisi % 50 oy alabilir, diğeri % 2 oy alabilir. Bugün % 50 oy almış bir siyasi partinin yarın % 2 oy almayacağı ne malûm? Veya bugün % 2 oy almış bir siyasi partinin yarın oyunun % 30 a, % 50 ye çıkmayacağını kim tâyin edebilir?

Bu husus Anayasamızın 12 nci maddesindeki eşitlik prensibine de aykırıdır. Esasen, daha önceki bir tatbikat dolayısıyla Anayasa Mahkemesine bu husus götürülmüştü. Anayasa Mahkemesi buna ilişkin kararında bu hususu dile getirmektedir. Bilgilerinize arz etmek istiyorum.

«Siyasi partilere Devletçe yardım yapılması bir zorunluk olduğuna göre, işbu yardım, partilerin bir bölümü bakımından değil, tümü bakımından yapılması lâzımdır.

Siyasi partilerden bir kısmının Devlet yardımı kapsamı dışında bırakılması adalet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaştırılamaz. Çünkü, Anayasa hükümleri ayırımı gözetmemiştir. Siyasi

partilerin, iktidardaki veya muhalefetteki güçleri ne olursa olsun, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğunu kabul etmiş bulunduğuna göre, Devlet yardımı bakımından ayırma gitmek yanlış bir düşünce tarzıdır. Bir kısmını yardımın kapsamı dışında bırakmak, o siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilir unsuru durumuna düşürmek demektir. Böyle bir tutum Anayasamızın 56 ncı maddesiyle çelişki arz ettiği gibi, ilkesine de aykırıdır.

Devlet yardımı bakımından siyasi partiler arasında ayırım yapılması halinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde oy çoğunluğunu elinde bulunduran parti veya partiler daima zamana ve ihtiyaca göre yeni ölçüler getirir ve dilediği biçimde belirli bir siyasi partiyi kayırma veya güçlü duruma getirme olanağını sağlar. Bu suretle de, Devlet yardımı keyfiliğe yönelir ve siyasi partiler arasında genel ayırma yol açar.

Bunun dışında Devlet parası ile iktidardaki partiler, Devlet yardımı görmemiş partiler aleyhine propaganda yapma olanağını elde tutmuş olurlar.» demektedir.

Muhterem milletvekilleri;

Biz demiyoruz ki, hâlihazırdaki mevcut siyasi partiler eşit oranda, aynı miktarda Devlet yardımından faydalansın... Seçime girmiş, kendini kabul ettirmiş ve hattâ bir engel daha koyuyoruz, birtakım istifhamları, birtakım suizanları ve birtakım tertipleri önlemek için; meclislerde temsiloisi bulunan partileri bu yardımlardan mahrum bırakmıyalım, diyoruz.

Seçime katılmamış, partiler içerisindeki birtakım bölümlerden gruplar teşkil etmiş partilere bir bakıma yardım yapılması, belki de çok partili demokratik sistemin seçimi esas olan espirisine uymuyabilir, ama seçime girmiş, kendini kabul ettirmiş bir siyasi partiyi bu yapılan yardımın dışında tutmamız doğru olmaz. Hakkaniyet ölçüsüne de sığmaz, eşitlik ilkesine de aykırı olur.

Ayrıca bu, Anayasamızın temel ilkelerine de ters düşer. Bu ters düşmesinden dolayı biz tekrar Anayasa Mahkemesine bu işi götürürüz. Bu ters düşmeden dolayı kamuoyu buradaki işbirliğini, birtakım maksatlı kişilerin de tahrikiyle Parlâmento aleyhine, belki de siyasi partiler aleyhine kullanabilir. Çok rica ediyorum; bu fırsatı ne biz başkalarına verelim, ne de bundan rahatsız olalım.

Sayın milletvekilleri;

Esasen grup kurma olanağı kazanmış olan siyasi partiler Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin birçok imkânlarına sahiptirler. Grup kuruyorlar, grup odaları var, Türkiye radyoları toplantılarını, konuşmalarını istediği şekilde kamuoyuna aksettiriyor. Grup kuramamış siyasi partilerin içinde bulunduğu gerek maddi, gerek mânevi sıkıntıyı bilmediğimiz için belki de tasavvur edemezsiniz. Biz bu sıkıntılar içerisinde büyük fazilet örnekleri vermek suretiyle mücadele etmeye çalışıyoruz.

Ayrıca bu, Türk toplumunun, Türk kamu oyunun bir kaderidir de... Mademki çok partili düzeni kabul etmişiz, bunun bir diğer mânası da, Parlâmentoda meydana gelen partilerin doğmasına engel olmak, ayrıca, halkın kendisinin bizzatı bir baskı grubu olmasına imkân vermektir. Halkın, gerçek halkın, bugünkü düzenden ezilen halkın kendi partisini kurması, meclislere girebilmesi, bu engelleri geçip burada kendisini temsil ettirmesi bu getirilen hükümlerle bir kat daha zorlaşmaktadır. O zaman gerçek demokratik sistemin espirisi kalmamaktadır. O zaman bir partiler monopolü, bir partiler oligarşisi oluyor ve bunu kamu oyu, basın, aydın grup ele aldığı zaman tüzütlüyoruz, ama biz kendimiz buna fırsat vermiş oluyoruz.

Sonra, bir diğer önemli husus, bilhassa gerek bölgelerarası, gerek fertlerarası, gerek zümrelerarası birtakım egemen sınıfların oyununa mâruz bırakılmış halk yığınlarının kendi siyasal gücünü Türkiye Büyük Millet Meclisinde hissettirmeyişi, yani soldaki partilerin gelişmesi, soldaki adamların inkişafı bu suretle önlenmiş oluyor.

Bunun için, hem açıkça bir haksızlığa meydan verilmemesi, hem de, gerek Parlâmentonun, gerekse gerçekten meselesi olan insanların, yûreğinde memleketine hizmet etmek arzusu olan samimi memleket çocuklarının bir siyasi mücadele vermesine olanak sağlamak için bu haksızlığın karşısında olmanızı istirham ediyorum ve saygular sunuyorum.

BASKAN — Tümü üzerinde başkaca söz istiyen?

Buyurun Sayın Kargılı

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Şu anda Yüce Meclis tarihi bir toplantı daha yapmak üzere toplanmış bulunmaktadır. Biraz sonra oylarımızla bir tarihi karar vereceksiniz.

Türk toplumunun içerisinde bulunduğu bugünkü koşulları bütün yönleriyle dile getirerek, sizin bir an evvel oylarımızı kullanmanız bakımından, zamanınızı çalmak isteniyorum, fakat Türk toplumu bugün bir darboğazın eşindedir. Gerek Türk toplumu, gerek bütün dünya ülkeleri, Türk kamu oyunun gelişimleri ve Türk Parlâmentosunun gelişimleri üzerinde dikkatle durmaktadır ve bu gelişimleri en ince noktasına kadar izlemektedir.

Sayın arkadaşlarım;

Değişmesi teklif edilen Anayasa maddelerinden bir tanesi, siyasi partilere Hazinesiden yardım sağlanması meselesidir.

Demokrasinin ilk geldiği, ilk kurulduğu ve inkişaf etmesi için bütün Türk Ulusunun canla başla çalıştığı devirlerde, soruyorum size; en geniş çalışma imkânlarını bularak Yüce Mecliste temsil edilmek başarısına ulaşmış hangi parti Türkiye Cumhuriyeti demokrasisinin temelleri atılırken Hazinesiden yardım alarak buraya gelmiştir?

Şimdi, soruyorum size arkadaşlar; dünyanın hangi Devletinde şu veya bu sebeple, Türkiye'nin bugün içerisinde bulunduğu koşullardaki gibi bir devirde, 12 Mart Muhtırasında belirtildiği şekilde ortaya konan hususların dünyaya ilân edildiği, gerçeklerin, meselelerin ve sorunların olduğu bir devirde, siyasi partilere Hazinesiden yardım sağlamak şekliyle, dünyanın, Türkiye'nin demokratik düzeninin devam etmesi için temennilerde bulunduğu bir devirde biz, acaba doğru bir harekette bulunuyor muyuz diye düşünmek lâzımdır?

Kaldık ki, bugüne kadar parti içi, karşılıklı parti münasebetleri ve karşılıklı parti rekabetleri neticesinde, Hazinesiden alınan bu yardımların parti içi ve partilerarası rekabetlerde, birtakım kişilerin ve de zümrelerin kendi iktidarlarının devamı için kullandıklarının türlü delilleri, türlü söylentileri ve türlü iddiaları bütün Türk kamu oyunun gözünden kaçmamıştır ve kaçmamaktadır.

EK 15

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (9 Şubat 1973) yer alan ve siyasi partilere Hazine yardımına ilişkin Anayasa'nın 5. maddesinin değiştirilmesi ve iki geçici madde eklenmesi konusunda Meclis Genel Kurulu'da yaptığı konuşma.

DÖNEM : 3

CİLT : 33

TOPLANTI : 4

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

54 ncü Birleşim

9 . 2 . 1973 Cuma

İÇİNDEKİLER

	Sayfa	Sayfa
I. — Geçen tutanak özeti	339	Devlet Bakanı Zeyyat Baykara'nın yazılı cevabı (7/1238) 385:386
II. — Gelen kâğıtlar	339	
III. — Görüşülen işler	339	3. — Diyarbakır Milletvekili Sabahattin Saveri'nin, Diyarbakır içki fabrikasına dair soru önergesi ve Gümrük ve Tekel Bakanı Haydar Özalp'ın yazılı cevabı (7/1400) 386:387
1. — T. B. M. M. 397 üyesinin, 9 Temmuz 1961 tarihli 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 5 maddesinin değiştirilmesine ve 2 geçici madde eklenmesine dair teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/815) (S. Sayısı : 794) 339:382,417:440		4. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, İzmir susam satıcılarının şikâyetlerine dair soru önergesi ve Ticaret Bakanı Naim Talû'nun yazılı cevabı (7/1401) 387:389
IV. — Sorular ve cevaplar	383	5. — Sinop Milletvekili Hilmi İsgüzar'ın, Sinop iline bağlı ilçelerin yol ve içme suyuna dair soru önergesi ve Köy İşleri Bakanı Necmi Sönmez'in yazılı cevabı (7/1402) 389:390
A) Yazılı sorular ve cevapları	383	6. — Bilecik Milletvekili Mehmet Ergül'ün, bira sanayiinde kullanılan Ekstrat maddesinin ithaline dair soru önergesi ve Tarım Bakanı İlyas Karaöz ile Ticaret Bakanı Naim Talû'nun yazılı cevapları (7/1403) 390:391
1. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, genel bir basın affı çıkarılmasının düşünüülüp düşünüülmediğine dair soru önergesi ve Başbakan ve kendi adına Adalet Bakanı Fehmi Alpaslan'ın yazılı cevabı (7/1200) 383:385		
2. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, rüşvet almanın ve kırtasiyeciliğin önlenmesi için ne gibi çalışmalar yapıldığına dair soru önergesi ve Başbakan adına		

her hangi bir parti, o zaman yardım alamadığı takdirde bu madenin belirttiği şekle göre, eşit şartlar altında seçime girdiğimizi iddia edemeyiz. Zira, daha evvelki partiler, grubu olan ve seçime girme hakkını iktisabetmiş olan partiler, büyüklükleri oranında yardım alacaklar ve bunu sayı itibariyle en küçük grubu olan partilere kadar yardımı alacak, bundan sonrakiler alamayacaklar.

Değerli arkadaşlarım; bugün hasbelkader Mecliste grubu olan, fakat teşkilâtını tamamlayamayan; eğer kısa bir zamanda ve belirtilen tarihten evvel grup sayısı inhilâl etse, bu Hazine yardımıdan istifade edemeyecek partilerin olabileceği ihtimali de mevcudolabilir, yani böyle bir zuhurat da olabilir. Bu bakımdan, biz milletin hakikaten reylerinin âdil olarak, âdil ölçüler içerisinde, tam hakkaniyetle tecelli edebilmesi için, hiç seçime girme hakkını kazanmamış olan partileri, arkadaşlarımızın buyurduğu mahzurlardan dolayı biz de bir asgarî had olarak kabul edip seçime girme hakkını alanlardan itibaren böyle bir usulün uygulanmasını arzu etmekteyiz. Ben, bu bakımdan bu madde nin bu şekilde tadil edilmesi arzusundayım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Mustafa Timisi, buyurunuz efendim.

MUSTAFA TIMİSİ (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Ashında komisyondaki müzakereler, buradaki konuşmalar, bizim, ne kadar haklı sebepler ileri sürsek bile nazarı dikkate alınmayacağımızı ortaya koymaktadır. Yani konuşmuş olmamız bir bakıma şu kürsüden bazı gerçeklerin teşhir edilmesini, viedanen görevimizi yerine getirmiş olmamızı yaratacaktır, bu inançla sizleri rahatsız ediyorum.

Başlangıçta görüştüğümüz husus, Anayasa değişikliği sırasında, 1961 Anayasasının Haziran 1971 yılında değişikliği sırasında bir haksızlık yapılmıştır, Anayasaya aykırı bir değişiklik getirilmiştir. O zamanki mücadelelerimiz fayda vermemiştir, hattâ pek büyük ekseriyet için bir yerde farkında da olmadan muayyen partiler kendi aralarında anlaşarak bu Anayasa değişikliğini geçirmişlerdir.

Bilâhara, Mecliste bünyeleri icabı her zaman rahatsız olmaya mahkûm olan büyük partiler,

bu partilerden meydana gelen diğer grupları da tatmin için bugün böyle bir geçici maddeyi huzurunuzda getirmiş oluyorlar. Bir haksızlığı giderirken tekrar yeni bir haksızlığı da bünyesinde meydana getirmiş oluyorlar.

Değerli milletvekilleri; siyasî partiler bir sosyal ihtiyaçtan doğarsa yaşar. Buna inanan bir insanım. Biz bu inanç içerisinde siyasî mücadelemize devam ediyoruz. Siz, birtakım barajlar da getirseniz, maddî yönden birtakım yığınlar da koysanız, imkânsızlıklar da yaratsanız biz bu mücadeleye devam edeceğiz. Yalnız, demokrasi diyoruz, çok partili düzen diyoruz, hürriyet diyoruz, özgürlük diyoruz, ama kendimiz - çok affedersiniz - partizan hesaplarımıza bunları alet etmiş oluyoruz. Üzüntüm bundan ileri geliyor, saygılar arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Celâl Kargılı, buyurunuz efendim.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Hazineden siyasî partilere yardım verilmesi konusunun tartışıldığı şu günkü oturumda siyasî prensiplerin nasıl çiğnendiğini gördüğüm yüreğim sızladı. (A. P. sıralarından, «Vah, vah» sesleri gülüşmeler)

Değerli arkadaşlarım, bu Parlâmentoda günlerce siyasî partilere yardım verilsin, verilmesin konusunda engelleme yapılmıştır. Günlerce siyasî partilere yardım verilmemesi, verilmesi konusunda tartışmalar, kavgalar sürdürülmüştür. Bazı partilere zamanla kendi gördüğü ölçüler içinde siyasî partilere yardım verilmesini önermişler, diğer partiler, kendilerine şu şekilde verilmesini önermişler, burada bu iki fikir çatışmış, kavgalı sahneler olmuş, sonunda her iki zıt gruplar, yani Hazineden şöyle verilirse Dev'ete, millete hayrı olur, böyle verilirse Devlete, millete hayrı olmaz diyenler, sonunda aynı çizgiye gelmişler ve o kadar birbirlerini destekler, tasvip eder mahiyette milletin bu fakir hazinesine elbirliği ile el atmaya başlamışlar.

Muhterem arkadaşlar, ben temel prensip olarak falan partiye verilsin, falan partiye verilmesin. Şu ölçülerle verilsin, bu ölçüde verilmesin. Bana verilirse haklı, başkasına verilirse haksız. Ha, bana verilirse ben de buna taraftarım, ama başkası gelir burada haklılığını söylerse yok o haksız...

EK 15

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (13 Haziran 1974) yer alan ve Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ hakkında gensoru açılmasına ilişkin verilen önerge hakkında Timisi'nin Meclis Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma.

DÖNEM : 4

CİLT : 6

TOPLANTI : 1

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

96 ncı Birleşim

13 . 6 . 1974 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa	Sayfa	
I - Geçen tutanak özeti	150:151	1 inci oturumda cereyan eden olaylar hakkında konuşmalar	163:175
II - Gelen kâğıtlar	151		
III - Yoklama	151:152	V - Usul hakkında görüşmeler	153
IV - Başkanlığın Genel Kurula sunuşları	152,163	1. — Anayasa Mahkemesinde açık bulunan 2 asıl üyelik için yapılacak seçim münasebetiyle usul hakkında görüşmeler	153:157
A) Gündem dışı konuşmalar	152	VI - Seçimler	157
1. — Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal'ın, 11 . 6 . 1974 tarihli 94 ncü Birleşimde «Tarım ilaçlarının bulunmaması» konusunda yapılan gündem dışı konuşmaya cevabı	152:153	1. — Anayasa Mahkemesinde açık bulunan 2 asıl üyelik için yapılacak seçime dair Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu ve aday listesi (3/173) (S. Sayısı : 57)	157
B) Danışma Kurulu teklifleri	153	VII - Oylaması yapılacak işler	157
1. — Danışma Kurulunun, gündemde yer alan, Anayasa Mahkemesine üye seçimi ile açık oylamaların birlikte ve gensoru önergesinden önce yapılmasına dair önerisi	153	1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Hükümeti arasında Karadeniz'de Türk ve Sovyet Karasuları Arasındaki Deniz Hattının Tespiti hakkında Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/104) (S. Sayısı : 53)	157,178:181
C) Çeşitli işler	163	2. — Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti arasında imzalanan cezaî konularda adli yar-	

bunun en galiz örneğini maalesef bir bakan arkadaş vermiştir. (A. P. ve D. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

BAŞKAN — Sayın Bilgiç, yalnız size ait olan kısmını söyleyeceksiniz, genişletmeyelim efendim. (A. P. ve D. P. sıralarından, «Ooo» sesleri).

SADETTİN BİLGİÇ (Devamla) — Sayın Başkan, bunlar burada konuşuldu ve arkadaşımız, «Hangi sıradan kopmuştur?» diye buraya kâğıda sarılmış sıra kapağı parçası bıraktı. Oturuma ara verildiği zaman, burada komisyon sıralarında oturan Halk Partili milletvekillerinin kopartıkları sıra kapakları ile ikinci defa arkadaşlarımızın üzerine hücum ettikleri vâkidir. Araştırıldığında, hangi tarafta sıra kapakları veyahutda sıra oturakları daha fazla kırılmıştır, onu burada görmek mümkündür. Hem yapacaksınız, hem de bunu başkalarına atfetmeye çalışacaksınız, bu mümkün değildir...

BAŞKAN — Sayın Bilgiç..

SADETTİN BİLGİÇ (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, biz şunu kabul etmeye mecburuz. İktidarı ile muhalefeti ile birbirimize tahammüle mecburuz. Hele, şunu da katıyetle bilmelisiniz ki; hiçbir muhalefet partisi, hiç kimseden demokrasinin yaşatılması için medet beklemez. Demokrasiyi yaşatacak siyasî partiler ve Parlamentodur. Bundan sanki şüphesi varmış gibi, başkalarının...

BAŞKAN — Sayın Bilgiç, Sayın Bilgiç, çok rica edeceğim..

SADETTİN BİLGİÇ (Devamla) — Efendim bunlar burada konuşuldu.. (A. P. ve D. P. sıralarından, «Ne var Başkan» sesleri, gürültüler).

BAŞKAN — Tavzih sadedinde konuşacağınız efendim, rica ediyorum, yeniden mesele çıkarmayalım.

HİLMİ TÜRKMEN (Samsun) — Tavzih ediyor işte...

SADETTİN BİLGİÇ (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, acaba kim, konuşmasında, «Demokrasi tehlikeye düşüyor» gibi endişeye kapıldı? Burada hiçbir zaman demokrasinin tehlikeye düşmesi endişesi dile getirilmemiştir. Yalnız milletten, bugün Parlamentoda kalabalık bulunan dinleyicilerden, bir hicap duygusu hâkim olduysa; «Her zaman Meclislerde böyle ha-

diseler cereyan ediyor» gibi bir zehaba kapılmalarına meydan verecek bir davranış onların kafalarında yer alırsa diye bir endişe meydana gelmişse, bunu vatandaşa, Türk milletine saygılılık manasında almak lâzım gelir; yoksa, korkmak değil.

Elbetteki demokrasinin yaşaması ve yaşatılması için hiç kimseden, kimse istindat istemez. Demokrasiyi, kendi kurulları içerisinde, Anayasa çerçevesi içerisinde, muhalefetiyle, iktidarıyla topyekûn Parlamento ayakta tutacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, bu zamana kadar, 13 - 14 seneden beri bu meseleleri bir anlayış havası içerisinde bir yere getirdik. Bundan sonra da birbirimize tahammül göstermesini bilecek olursak, en mühim meseleleri burada halletmek, en çıkmaz zannedilen meselelerde içinden çıkmak ümkânlarına sahip olacağımıza kaniyim.

Hepinizi hürmetle selâmlarım. (D. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bilgiç.

Şahısları adına iki üyeye de söz veriyorum efendim. Sayın Mustafa Timisi, buyurunuz. (A. P. sıralarından «Neye göre veriyorsun?» sesleri).

İçtüzüğün 73 ncu maddesi gereğince, bir mevzuda bütün gruplara söz verdikten sonra, iki milletvekiline söz verip bu müzakereyi hitam bulduracağız efendim. Bir mesele hakkında Meclisimiz görüşme açmıştır, bunu hitam bulduracağız efendim.

MUSTAFA TİMİSİ (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sayın Başkanın anlayışına teşekkürle sözlerime başlamak istiyorum.

Meydana gelen olaydan gerçekten üzüntü duyan bir arkadaşımızım. Şu çatı altında demokrasinin geniş boyutlarıyla uygulamasını isteyen, bunun Türkiye çapında, yurt çapında siyasal mücadelesine giren insanlarız.

Demokrasi evvela birbirine tahammüldür. Yekdiğerimize tahammül edeceğiz. İster beğenelim, ister beğenmeyelim; bana göre yanlış, size göre doğru; size göre yanlış, bana göre doğru olan fikirlere saygılı olacağız.

Gördüğüm kadarıyla olayların nedeni Türk sosyal yapısında meydana gelen gelişmelere muayyen grupların gösterdikleri tahammülsüzlük... (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Ayrıca iktidar olmuş bulunan siyasal partinin... (A. P. sıralarından anlaşılmayan bir müdahale).

Yakışık almaz, yakışık almaz.. Ben yakıştıramıyorum sizlere. Hangi dinden, hangi cinsten, hangi renkten olursa olsun sayın arkadaşım, şu çatı altında herkes aynı hakka sahip, milli iradeyi temsil ediyor. Kızılbaşdır, Alevidir, Sünnidir, burada bunun kavgasını yapacak değiliz. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

BAŞKAN — Sayın Timisi..

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Çok rica ediyorum..

BAŞKAN — Sayın Timisi, hadise üzerinde konuşmanızı rica ediyorum.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Bu konulara girmeyiniz. Yakışık almıyor, sizlerle bağdaştıramıyorum.

BAŞKAN — Sayın Timisi, mevzu üzerinden ayrılmayın, çok rica edeceğim. Buyurunuz efendim, buyurunuz.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Arkadaşlarım, Türkiye değişmektedir, Türkiye'nin sosyal yapısı değişmektedir. Türkiye'de ekonomik gelişmeler klasik partilerin boyutlarını aşarak gelişmektedir. Bu bir tahammülsüzlüğü yaratıyor. O halde, iktidar olan, Hükümet olan parti kanadında bulunan arkadaşlarımdan rica ediyorum; bazı tahriklere lütfen kapılmayınız. Bunu sizlerden hassaten rica ediyorum.

HİLMİ TÜRKMEN (Samsun) — Tahrik eden de kendisi, kavga eden de kendisi. (D. P. sıralarından gürültüler.)

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Tahriklere kapılmayınız. Sorumluluk duygusu içerisinde ve ileride ulaşacağınız gerçekten, gerçek halk çocuklarının şuraya oturmasına fırsat verecek zamanı getirmeye çalışalım.. (C. H. P. sıralarından alkışlar). Buna çalışalım.. (A. P. ve D. P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar).

BAŞKAN — Sayın Timisi, Timisi..

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Ben tek insanım.. (A. P. ve D. P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler).

İHSAN TOMBUŞ (Çorum) — Biz halk çocuğu değil miyiz? (M. S. P. sıralarından «Sözünü geri al» sesleri).

BAŞKAN — Sayın Timisi, Sayın Timisi, lütfen sözünüzü tavzih edin efendim..

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Demek istediğim şudur arkadaşlar..

SAMİ ARSLAN (Denizli) — Sayın Başkan, sözünü geri alması lâzım.

BAŞKAN — Tavzih ettiriyorum efendim. (A. P. ve D. P. sıralarından müdahaleler, gürültüler).

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Anlatacağım..

BAŞKAN — Sayın Timisi..

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Beyefendiler.. (M. S. P. sıralarından, «Sözünü geri al» sesleri, D. P. sıralarından anlaşılmayan müdahaleler). Yani, dövecekseniz beni.. (M. S. P. sıralarından, «Sözünü geri al» sesleri, biz de halk çocuğuyuz» sesleri). Şimdi arz ediyorum.

Beyefendiler, şurada demin Sayın Korkmazcan, saygı duyduğum.. (D. P. ve M. S. P. sıralarından ayağa kalkmalar ve gürültüler).

BAŞKAN — Efendim, bu şartlar altında müzakerelere devam edemeyiz, çok rica ederim.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Demokrasiye fikirlerin özgürce konuşulması için.. (M. S. P. sıralarından, «Sözünü geri al» sesleri)

BAŞKAN — Efendim, sözlerinizi tavzih edin. Hem, «yatıştırıcı mahiyette konuşacağız» derken..

HİLMİ TÜRKMEN (Samsun) — Sayın Başkan, konuşmasını kes.. (A. P. sıralarından, «Sözünü geri al» sesleri, ayağa kalkmalar ve gürültüler)

BAŞKAN — Tavzih ettiriyoruz efendim..

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Arkadaşlar, şimdi.. (D. P., A. P. ve M. S. P. sıralarından ayağa kalkmalar ve gürültüler)

BAŞKAN — Tavzih ettiriyoruz, dinleyin efendim.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Peki, nasıl bir demokrasiyi siz konuşacaksınız Çoğunluktasınız, ben tek kişiyim, beni burada konuşturmayacaksınız veya çoğunluktasınız, gelip burada beni döveceksiniz... Olur mu bu?..

BAŞKAN — Sayın Timisi, lütfen sözlerinizi tavzih edin, ona göre konuşun.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Demek istediğim.. (M. S. P. sıralarından, «Sözlerini geri al» sesleri, biz de halk çocuğuyuz» sesleri) Evet

herkes halk çocuğu, samimiyetle halkın içinden gelen insanlarsınız, Sizlere bu konuda.. (A. P., D. P. ve M. S. P. sıralarından ayağa kalkmalar ve anlaşılmayan müdahaleler)

BAŞKAN — Sözlerinizi tavzih edin efendim.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Tahammül meselesi bu.

Arkadaşlar, sözlerimi bağlıyorum... (M. S. P. ve A. P. sıralarından ayağa kalkmalar, gürültüler.)

Özellikle arkadaşlarıma hitabediyorum...

BAŞKAN — Tavzih ediniz efendim..

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Tavzih edecek bir söz söylemedim efendim...

BAŞKAN — Söylediğiniz... (A. P. sıralarından, «Sözümü geri alsın» sesleri, gürültüler)

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Hayır, yanlış bir söz söylemişsem Başkan söylesin. (A. P. sıralarından, «Gerçek halk çocuklarının şuraya oturmasına fırsat verecek zamanı getirmeye çalışalım» sesleri)

BAŞKAN — Bu cümlelerinizi tashih edeceksiniz efendim.

MUSTAFA TİMİSİ (Devamla) — Burada kastım şu : Sizleri tenzih ederim, demokrasiyi tüm boyutları ile burada temsil edecek ve gerçek temsilciler olarak söyledim. Hepiniz halkın insanlarsınız, bir sürü lisan olabilir, kabul. Şu atmosfer içerisinde, şu gergin hava içerisinde bunun münakaşasını burada yapmak istemiyorum. Bunu ilerde yaparız. Yalnız şunu demek istiyorum; Cumhuriyet Halk Partili saygıdeğer arkadaşlarıma hitap ederek söylüyorum : İktidardasınız ve bir aşamadan gelerek iktidar olmuş bir siyasal örgütünüz. O halde, lütfen çok daha tamamümlü olalım, çok daha özgürlüğü demokrasiye saygılı olalım ve birtakım tahriklere kapılmayalım.

Saygılar sunarım, sağolun. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Ali Fuat Eyüpoğlu, buyurun efendim.

ALİ FUAT EYÜPOĞLU (Yozgat) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin çok saygı değer üyeleri.

Her ne kadar buradaki olaylar Meclisin seviyesiyle mukayese edilmeyecek ölçüde idi ise de, bu Meclisin arkasında, «Egemenlik bilâkaydı şart milletindir» sözü olduğu müddetçe ve bu Mecliste de milleti temsil edenler bulunduğu

müddetçe, «yüce» sıfatına her zaman lâyık olacaktır.

Ben, şahsen Meclise yeni gelen bir arkadaşı olarak, uzun müddetten beri bu Mecliste ki, buna benzer olayların cereyan etmesi neticesinde bir gündem dışı ile huzurunuzda gelmek istemişim. Fakat, olayların geçmesi, tekrar bunun Meclise getirilmesinin doğru olmayacağı kanaatiyle bu hususu bırakmışım. Ama, ne yazık ki, bugün burada olaylar daha büyük ve daha acı bir surette tekerrür etmiş bulunmaktadır.

Aziz arkadaşlarım, hepimiz hakikatları, duyduğumuz ve gördüğümüz gibi söylemek zorundayız. «Bu Meclisin çatısı altındayız» diye yakışsız hareketleri hoş görmek ve bunları kamufle etmeye yanaşmak hiç birinize ne şeref getirecektir, ne de Büyük Millet Meclisinin haysiyetini yalnız burada bu suskunluk içerisinde kurtarabileceğiz.

Dışarıya çıkıyoruz, duyuyoruz ki, Mecliste yaptığımız hareketler sokak çocuklarının yapmayacağı hareketlerdir. Bütün milletvekili arkadaşlarımla tenzih ederim, bir kaç tane, artık, heyecanın üzerinde kasıtlı hareket edebilecek şekilde onların Meclise bu sözü getirmeye hakları yoktur.

Fikir özgürlüğü diyoruz; arkadaşlar, fikir özgürlüğünün ilk önce, Türkiye'de demokrasi anlayışı içerisinde, Anayasa hakları içerisinde müdafaa edilmesi gereken yer olan Mecliste doğmaya çalışıyoruz.

Demek ki, Meclis içi fikir özgürlüğü yok sokak fikir özgürlüğü mü olacak?

Arkadaşlarım, bu Meclisi, bu türlü hareketler hiç bir zaman «ihtilâl meclisi» haline getirmeye hiç kimsenin hakkı yoktur. Bunu yapmaya kalkanlara da, gruplu, grupsuz, bu çatının altındaki bütün milletvekillerinin müdahale etmeleri gerekecektir.

Eline fırsat geçtiği zaman hakların nasıl kullanılacağını mı gösteriyoruz böyle çoğunluk olmakla? Burada kürsüde lüzumlu veya lüzumsuz, size göre geçerli veya geçersiz konuşulan her söze mutlaka yerinizden fırlayıp müdahale mi gerekiyor? Size uygun olmadığı için kalkıyorsunuz, çok saygıdeğer bir parti başkanına tasallut etmek istiyorsunuz. Kalkıyorsunuz, başka bir parti başkanı burada konuşurken, artık bir

EK 16

Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nde (11 Aralık 1988) yer alan ve Turgut Özal hükümetinin 1989 Mali Yılı Başbakanlık Bütçesi üzerine Timisi'nin Meclis Genel Kurulu'nda SHP Grubu adına yaptığı konuşma.

DÖNEM : 18

YASAMA YILI : 2

T. B. M. M. TUTANAK DERGİSİ

CİLT : 20

39 uncu Birleşim

11 . 12 . 1988 Pazar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	2	1. — Çevre Genel Müdürlüğü 1989 Mali Yılı Bütçesi	68:100
II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER	3	2. — Çevre Genel Müdürlüğü 1987 Mali Yılı Kesinhesabı	68:102
1. — 1989 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1987 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarıları (1/496, 1/497; 1/476, 3/666, 3/582; 1/475, 3/667) (S. Sayıları: 111, 112, 134, 136)	3	C) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	102
A) BAŞBAKANLIK	3	1. — Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 1989 Mali Yılı Bütçesi	102:126
1. — Başbakanlık 1989 Mali Yılı Bütçesi	3:66	2. — Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 1987 Mali Yılı Kesinhesabı	102:128
2. — Başbakanlık 1987 Mali Yılı Kesinhesabı	3:68	D) DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	128
B) ÇEVRE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	68	1. — Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü 1989 Mali Yılı Bütçesi	128:140
		2. — Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü 1987 Mali Yılı Kesinhesabı	128:141

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.00

BAŞKAN : Başkanvekili İlyas Aktaş**KÂTİP ÜYELER: Mümtaz Özkök (Sakarya), İsmail Ügdül (Edirne)****BAŞKAN —** Türkiye Büyük Millet Meclisinin 39 uncu Birleşimini açıyorum.**II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER**

1. — 1989 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1987 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarıları (1/496, 1/497; 1/476, 3/666, 3/582; 1/475, 3/667) (S.Sayıları: 111, 112, 134, 136) (1)

A) BAŞBAKANLIK1. — *Başbakanlık 1989 Mali Yılı Bütçesi*2. — *Başbakanlık 1987 Mali Yılı Kesinhesabı*

BAŞKAN — 1989 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1987 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarıları üzerindeki görüşmelere devam ediyoruz.

Programa göre, Başbakanlık bütçesi ve kesinhesabının görüşmelerine başlıyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerlerinde.

Başbakanlık bütçesi üzerinde grupları ve şahısları adına söz alan sayın üyelerin adlarını ve söz sıralarını okuyorum:

SHP Grubu adına Sayın Mustafa Timisi, Sayın Kemal Duduoğlu; Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Göl-

(1) 111, 112, 134, 136 S. Sayılı Basmayazular 9.12.1988 tarihli 37 nci Birleşim Tutanağına eklidir.

han; Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Hazım Kutay ve Sayın Cengiz Altinkaya; Şahısları adına; lehinde Sayın Ali Pınarbaşı, aleyhinde Sayın Murat Sökmenoğlu.

SHP Grubu adına, Sayın Timisi; buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

Gruplar adına konuşma süreleri birer saattir.

SHP GRUBU ADINA MUSTAFA TİMİSİ (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; 1989 Mali yılı Başbakanlık bütçesi üzerinde SHP Grubunun görüşlerini, Hatay Milletvekilimiz Sayın Kemal Duduoğlu ile birlikte sunmak üzere söz almış bulunuyorum; Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, Sayın Turgut Özal ile Başbakanlık, günümüz Türkiye'sinde, diğer dönemlere oranla daha bir önem ve özellik taşır hale gelmiştir. Başbakan, özellikle yeni yapılaşmadan sonra, icra organının başı ve tek hâkimidir. Anayasamızın 122 nci maddesine aykırı da olsa Başbakanlık, ülke yönetiminde, yasama ve yürütmede, siyasal yaşamımızda doğrudan belirleyici bir fonksiyona ulaşmıştır. Bu nedenle, Başbakanlık bütçesi üzerindeki değerlendirmelerimizi, eleştirilerimizi, görüş ve düşüncelerimizi daha

geniş bir boyutta ele almak zorunluluğunu hissediyorum; bütçenin rakamları içerisinde kalmayacağım.

Sayın milletvekilleri, ülkemiz Türkiye, kimilerine göre az gelişmiş, geri bırakılmış, kimilerine göre de gelişmekte olan bir ülkedir. Sürekli, ekonomik ve siyasal bunalımlar yaşamaktadır. Her on yılda bir askerî müdahalelerle karşı karşıya kalıyor, demokratik düzenimiz kesintiye uğruyor. Bu hususu hepimiz bugün serinkanlı olarak düşünmek zorunluluğundayız. Bize göre, kısaca bu gelişme, kırk yıla yakın bir süredir ülkemizde uygulanan ekonomik, sosyal ve siyasal politikalar sonucu doğmaktadır. Sorunun çözümünü burada aramalıyız. Ülke gerçeklerimize uymayan, dışa bağımlı, her türlü sömürü ve soyguna açık, demokratik kurallara yeterince yer vermeyen siyasetler, Atatürk devrim ve ilkelerinden sapmalar ülkemizi bu durumlara düşürmektedir. 12 Martların, 12 Eylülün nedeni burada aranmalıdır. Geride bıraktığımız dönemlerdeki kargaşanın, anarşi ve terörün, kan ve gözyaşının, işkence ve insanlık dışı uygulamaların, işsizliğin ve geri kalmışlığın, irtica ve gericiliğin, yokluk ve yoksulluğun nedenlerini, kanımızca bu iflas etmiş politikalarda görmek gerekmektedir.

Sayın milletvekilleri, Sayın Başbakan Özal, 12 Eylül dönemi sonrasında siyaset sahnesine aktif olarak çıkmış bir kişidir. Bütçenin tümü üzerindeki konuşmasında da belirttikleri gibi, uzun yıllar devlet yönetiminde görev almış, birçok meseleyi yakından görmüş, birikimli ve deneyimli olduğunu söylemektedir. Gerçekten de DPT Müsteşarlığı, üniversite hocalığı, MESS Başkanlığı, Başbakan Yardımcılığı yapmıştır. En önemlisi, Anadolumuzun mütevazı bir ailesinden de gelmektedir; yani ülkemizin toplumsal yapısını, değerlerini, devlet çarkını, işçi-işveren ilişkilerini iyi bilmektedir. Bunun da ötesinde dünyayı

tanıyan bir geçmişe de sahiptir. Bu niteliklere Sayın Özal 12 Eylül sonrası ara dönem bunalımından çıkışta, o toz duman arasında barışçı, yumuşak tutum ve davranışlarıyla ülke sorunlarının üstesinden gelebileceği mesajını da verdiği için, halkımız, 1983 ve 1987 genel seçimlerinde kendisine ve partisine önemli tarihi kutsal bir görev vermiştir. Beş yıldan bu yana ülkemizin siyasal kaderinde söz ve karar sahibidir.

Böylesi bir birikime sahip Özal'ın, 12 Eylül sonrası bunalımdan çıkışta çözüm arayan halkımızca iktidara getirilen ANAP'ın tarihi misyonu ne olmak lazım gelirdi? Yani bir başka ifade ile, başta gelen görev ve sorumluluğu ne olmalıydı?

Sayın milletvekilleri, hiç kuşkusuz, demokratik düzenimizi yeni baştan kurmak, ülke barışını ve huzurunu, acıların ve yaraların kapanmasını sağlamak, ekonomik, sosyal sorunların çözümüne geçmişten de ders alarak yönelmek, bir cümle ile özgür, çağdaş, mutlu, demokratik bir Türkiye hedefine yönelmektir. Böyle mi olmuştur? Hayır sayın milletvekilleri. 12 Eylül sonrası çıkarılmış temel hak ve özgürlüklerimizi sınırlayan ve kısıtlayan; partilerin, sendikaların, derneklerin, meslek kuruluşlarının işleyişlerini, çoğulcu ve katılımcı demokratik parlamenter düzenimize katkılarını engelleyen yasalar, bütünüyle yürürlüktedir. Toplumumuzun temel yapısına, demokratik geleneğimize uymadığı ve yeterli olmadığı açıkça görünen 1982 Anayasası bugün aynen korunmaktadır. Oysaki mevcut Anayasamız ve söz konusu yasalar ülkemizde demokratik düzeni kurmaktan çok bozmakta, huzur ve iç barışı yaratmaktan çok, yeni huzursuzlukların kaynağını oluşturmaktadır.

Saygıdeğer milletvekilleri, Özal ve ANAP İktidarı Türkiye'mizde sivil iktidarın bütün kurum ve kurallarıyla yeni baştan kurulmasını gerçekleştirebilmeliydi.

Bu da olmamıştır. Giderek, tam tersine, halkın desteğini yitiren ve kan kaybetmeye başlayan iktidarını korumak için, çok tehlikeli bir biçimde her seçim dönemi öncesinde seçim yasalarında değişiklikler yaparak, hem kendi meşruiyetini ve hem de Parlamentomuzun itibarını tartışır hale getirmektedir.

Sayın milletvekilleri, Sayın Özal ve ANAP İktidarı, ulusal iradeyi geliştirip güçlendireceği yerde kararnamelerle, fonlarla Parlamentoyu âdeta devre dışı bırakarak tek adam yönetimine yönelmiştir. Bugün çoğu yerde, bir avuç Özal hanedanlığından söz edilmektedir.

Değerli milletvekilleri, 12 Eylül gibi baskıcı, doğası gereği her türlü haksızlığı ve rahatsızlıkları doğuran bir dönemden geçen Türkiye’de, Sayın Başbakan Özal ve ANAP İktidarı, idarede, çağ dışı her türlü tutum ve davranışın, insanlık dışı işkencelerin kökünü kazımayı, sorumlularını istisnasız yargı önüne çıkartmayı, güvenlik soruşturmasını uygulamalarına son vermeyi, savunmanın sorgulamayla başlatılmasını, sanığın yanında -dilerse- avukatının bulundurulmasını, o dönemin gereği -haklı haksız- yurt dışına kaçmak durumunda kalmış, yıllardır memleket hasreti içinde yaşayan binlerce insanımızın tekrar ülkelerine dönüş koşullarının yaratılmasını, gerekiyorsa ülkelerinde cezalarını çekmelerinin sağlanmasını, toplumsal barışı sağlayacak bir genel af çıkartılmasını gündemine almalıydı.

Cezaevlerimiz birer okul, birer fabrika olacak şekilde çağdaş uluslararası kuralara uygun, insancıl bir düzeye getirilecek bir infaz rejimine tabi tutulmalıydı.

Değerli milletvekilleri, 12 Eylül öncesi Parlamentomuzun, siyasal partilerimizin, özellikle yönetici kadrolarının en önemli eksigi ve noksanlığı, bana göre, diyalog kopukluğudur. Önemli ülke sorunlarında bile bir araya gelip bir anlaşmaya, bir uz-

laşmaya varamamışlardır. Bildiğimiz gibi, demokratik rejim bir uzlaşma rejimidir; iktidar ve muhalefetin birbirine saygılı olmalarıdır, birbirinin varlığına gerek duymalarıdır. Demokrasilerde, özellikle muhalefet vazgeçilmez bir unsurdur. Hepimizin varlığımız, burada oluşumuz, ülke sorunlarını çözmek, halkımızı özgür, mutlu, çağdaş demokratik bir ülkede yaşatmaktır, sosyal devlet anlayışı içinde refahı tabana yaymaktır. Bu yüce amacın gerçekleştirilmesinde iktidar çok daha sorumlu bir mevkidedir. Geçmiş dönemlerde diyalog kopukluğunun ülkemize ve demokrasimize nelere mal olduğunu hepimiz bilmekteyiz.

Sayın Özal ve ANAP İktidarı bu konuda zaman zaman olumlu davranışlar sergilemekteyse de, kanımca eksik kalmakta, diyaloga yeterli önemi vermemektedir. Oysaki demokratik geleceğimizle ilgili ülke sorunlarımızın çözümünde her türlü uygar ilişkiye açık, sorumluluğunun bilincinde bir anamuhalefet partisi SHP ve onun başında demokrat, yurtsever kimliği ve kişiliğiyle bir Erdal İnönü Parlamentosunda bulunmaktadır. (SHP sıralarından alkışlar) Bu bir şanstır.

1989 yılı her bakımdan önemli bir yıl olacaktır. Bilindiği gibi bu yılda yerel yönetim seçimleri ve Cumhurbaşkanlığı seçimi vardır. İktidar-muhalefet diyalogu bu nedenle daha da bir önem taşımaktadır.

Saygıdeğer milletvekilleri, demokratik sivil toplumun bütün kurum ve kuralarıyla işlerlik kazanması, siyasal demokrasi kadar ekonomik demokrasinin de ülke gerçeklerine uygun bir şekilde kurulmasıyla mümkündür. Sayın Özal bu gerçeği de görmüş olmalıydı; geçmiş yıllarda denenmiş, iflas etmiş politikalara itibar etmemeliydi. Nitekim enflasyonun bugün yüzde 90’larda olması, bu politikaların yanlışlığının en çarpıcı bir göstergesidir. Gelir dağılımında toplumsal adaleti,

sosyal devlet anlayışını öngörmeyen iktisadî politikalar, tüm kötülüklerin, bunaların kaynağını oluşturur. Devletin öncülüğünü esas alan kalkınma planlarıyla dengeli bir sanayi toplumu yaratılmadıkça, Türkiye'nin sorunlarının sağlıklı bir çözüme ulaşamayacağı bugün bir kere daha görülmektedir.

Sanayileşmemiz durmuştur. İşçisiyle, memuruyla, emeklisiyle, çalışan insanlarımız ağır yaşam sıkıntısı içerisinde. Esnafımız, köylümüz perişandır. Bugün işadamlarımız bile şikayetçi duruma gelmişlerdir.

Sayın Özal'ın, sayın bakanlarının, değerli milletvekillerimizin uzağa gitmelerine gerek yok; Başkent Ankara'mızın gecekondu çevrelerini dolaşmaları, mutfaklarına girmeleri, bu tespitlerimizi en açık bir biçimde doğrulayacaktır. Bıçak kemiğe dayanmıştır. Türkiye yeniden ekonomik bir çıkmaza sürüklenmektedir. Toplumumuzun ahlakî değerleri çökmektedir. Rüşvet, vurgun, soygun almış başını gitmektedir. Kaçakçılık, karanlık işler normal birer ticarî faaliyet olarak görülmektedir. Gazetelerde her gün mafya babalarının marifetlerini okumaktayız.

Özal dönemi, siyasî tarihimize herhalde, kaçakçılığın, vurgunculuğun, sui-istimallerin yoğun olduğu, mafya babalarının at oynattığı bir dönem olarak geçeceğe benzemektedir. Böyle olmasını elbette istemiyoruz. İnanınız, bunları söylemekten de cidden hem sıkıntı ve hem de üzüntü duyuyorum. Ne yazık ki, "Alternatifimiz yok" diyen Sayın Özal'ın geldiği ve ülkemizi getirdiği durum budur.

Saygıdeğer milletvekilleri, konuşmanın buraya kadar olan bölümünü özetleyecek olursam, şu gerçekler ortaya çıkmaktadır: Sayın Özal'ın övünerek elde ettiği sıfatlarından yalnız birisi, Başbakanlık döneminde belirgin bir şekilde ortaya çıkmış görünüyor. Bu sıfat, MESS Baş-

kanlığıdır. Sayın Başbakan, ülke yönetimindeki siyasal tercihini egemen güçler doğrultusunda kullanmıştır, onların çıkarlarını öne almıştır. İşçinin, köylünün, esnafın, dar gelirlinin; yani halkımızın çıkarlarını göz ardı etmektedir. Ezilenlerden yana olmadığını açıkça sergilemektedir.

Sayın Özal'ın bu süreçte ortaya çıkan diğer bir yönü de, kendisi ve partisi için Türkiye'mizde bir demokrasi sorununun olmadığıdır. Türkiye'nin demokratikleşmesi Sayın Başbakan için fazla bir önem taşımıyor. O nedenle, 12 Eylül anlayışından rahatsız görünmemektedir. Hatta Sayın Özal ve ANAP, giderek 12 Eylül rejimi ile bütünleşen bir yapıya ulaşmaktadır. Bir bakıma 12 Eylülün bir ürünü olduğu iddia ve söylentilerine kuvvet kazandırmaktadır.

Sayın Özal ve ANAP'ın, Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığına yeterli duyarlılıkta olmadığı da görülüyor. Ulusal bir sanayi hamlesi Özal ve hükümetlerince ele alınmamaktadır. Yillardan beri ülkemiz, dış sömürü ve soyguna açık bir durumda devam ediyor. Bu durum, Sayın Başbakanımızı rahatsız etmemektedir. Üstelik Sayın Başbakan, yabancılara iyi koşullar yaratarak, ülkemizi, tarihinde görülmemiş şekilde, 50 milyar doları aşan bir dış borç yükü altına sokmuştur.

Değerli milletvekilleri, bir daha görülmektedir ki, Türkiye, sosyaldemokrat bir iktidara kavuşmadıkça, ekonomik, sosyal ve siyasal temel meselelerine köktenci bir çözüm bulamayacaktır. Halkımız, demokratik parlamenter düzen içinde, bu gerçeği er geç kavrayacak, Sosyaldemokrat Halkçı Parti, ülkemiz yönetiminde söz ve karar sahibi olacaktır; tarihî gelişim bizce budur.

Bu arada, Sayın Başbakan Özal'a, Sayın ANAP yetkililerine yardımcı olur düşüncesiyle partimizin program ve ilkelerini iyi niyetle salık veriyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Başbakanlık Bütçesi görüşmeleri üzerinde durulacak diğer başka önemli konular olduğunu biliyorum; ancak ben, bu safhada TRT Kurumu üzerinde kısaca duracağım:

Demokrasimizin gelişip güçlenmesinde, çağdaş bir toplum yapısına ulaşmamızda radyo ve televizyon, Türkiye gibi bir ülkede hayatî bir önem taşımaktadır. Televizyonun etkinliğini hepimiz bilmekteyiz. Siyasal iktidarlar her dönemde bu sihirli kutuyu kendi doğrultularında kullanmak istemişlerdir. Ülkemiz geçmişi bu konuda da ne yazık ki, kötü örneklerle doludur.

TRT'nin tarafsızlığını sağlamak için birtakım düzenlemeler yapılmış ve bilinen yayın ilkeleri saptanmıştır. Ne var ki, bu ilkelerin de işlemediğini yine hep birlikte görmekteyiz ve izlemekteyiz.

Sayın Özal ve ANAP İktidarı, çeşitli yol ve yöntemler bularak TRT'yi haksız olarak kendi siyasetine âlet etmektedir. İcraatın içinden, icraatın dışından, geziler, törenler, açık oturumlar, yarışmalar gibi çeşitli adlar altında düzenlenen programlarla televizyonu kendi borazanı gibi pervasızca kullanmaktadır. Üstelik bugün artık bu sınır da aşılmış, Başbakanımızın eşi Semra hanımefendinin faaliyetlerinin yansıtıldığı bir araç haline dönüşmüştür. Radyo ve televizyonun bu şekilde kullanılması hem kendi yasasına, hem ülke şartlarımıza, hem de Anayasamıza aykırıdır; bundan vazgeçilmelidir.

Sayın milletvekilleri, biliyoruz ki, TRT kendisini siyasal iktidara karşı koruyacak ciddi bir kalkana sahip değildir.

TRT'nin bir önemli görevi doğru ve tarafsız haber vermek, kamuoyunun serbestçe oluşmasını sağlamaktır.

Diğer ikinci önemli görevi de, eğitim ve Avrupa Topluluğu yolundaki Türkiye insanının evrensel değerlere, çağdaş stan-

dartlara göre gelişimine katkıda bulunmaktır. Burada en objektif kıstas, İsviçre, Fransız ve Hollanda'lı insanların seyretmek, dinlemek, görmek hakkına sahip olduğu her şeyin, Türk insanının da hakkı olduğunu kabul etmektir.

Tarafsızlığa gelince: Bu, kâğıt üzerinde kalan bir ilkedir. Aslında tarafsızlığın teminatı özümsemiş bir demokrasi anlayışıdır. Ne yazık ki, böyle bir demokrasi kültürünü Hükümetimizde görmek şansımız yoktur. Tarafsızlığın belki yasal teminatı ise özerkliktir; bugün bundan da yoksunuz.

O halde, TRT konusunda eğer iktidar ve Sayın Başbakan, gerçekten tarafsızlıktan yana iseler, tarafsızlığın tanımını, objektif kriterlerini gayet açık ve net biçimde siyasal partilerle uzlaşarak getirebilmeleridir. TRT'yi yöneten kamu görevlilerini, görevlerini kötüye kullanmaktan bu suretle kurtarabilirler. Son zamanlarda başlatılan açık oturumlar, göstermelik olmaktan öteye bir anlam taşımıyor.

Saygıdeğer milletvekilleri, TRT ve genel olarak iletişim konusu, öyle anlaşılıyor ki, diğer konular gibi, SHP'nin iktidarına kadar çağdaş boyutlar kazanma şansından ve Türkiye insanının gelişimine yeterince katkıda bulunmaktan mahrum kalacak ve de ciddî bir sorun olarak devam edecektir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; konuşmamın bu kısmında Millî Güvenlik Kurulu ve Millî İstihbarat Teşkilatımız hakkında Grubumuzun görüşlerini kısaca belirtmek istiyorum. 1961 Anayasası ile devlet düzenimize giren Millî Güvenlik Kurulu, 1982 Anayasasıyla da daha etkin bir konum kazanmıştır. Millî Güvenlik Kurulu Anayasal bir kuruldur; ancak Parlamentaoya karşı sorumlu değildir. Millî egemenliğin üstünde hiçbir gücü tasavvur etmeyen partimiz, kendi iktidarında bu kurulumuzun yapısını ve işleyişini de-

mokratikleştirmeyi, sivilleştirmeyi gerçekleştirecektir.

Öte yandan, ulusal güvenliğimiz açısından iç ve dış istihbaratla görevli Millî İstihbarat Teşkilatımız Başbakana bağlı olmakla birlikte, Türk Silahlı Kuvvetlerince, başta müsteşar olmak üzere, her kademesinde askerî kişiler görevlendirilmektedir. İç istihbarat yerine çoğu kez iç politik istihbaratla görevlendirilen MİT, Türk Silahlı Kuvvetlerimizin iç politikaya çekilmesine dolaylı olarak karıştırılmakta, haksız yere yıpratılmaktadır. ANAP'ın ve Sayın Başbakanın bu konuda da tutum ve davranışını bilen SHP, kendi iktidarında sivil bir müsteşar atamasından başlayarak, Millî İstihbarat Teşkilatımızı da gerçek fonksiyonuna oturtacak, lüzumsuz işlerden ve külfetlerden bu örgütümüzü kurtaracaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu duygu ve düşünceler içerisinde Yüce Meclise saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Timisi.

Sayın Duduoğlu; buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1989 Malf Yılı Bütçe Kanun Tasarısının Başbakanlık bütçesiyle ilgili bölümü hakkında Sosyaldemokrat Halkçı Parti Meclis Grubunun düşünce ve görüşlerini sunmak üzere söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi Grubum ve şahsım adına saygı ile selamlıyorum.

1989 Malf Yılı Bütçe Tasarısını çok kısa ve ana hatlarıyla özetleyerek konuşmaya başlamak istiyorum. Tasarı gerekçesi şöyle diyor: "1989 yılı programının hedefleri doğrultusunda kuruluşlara yeterli kaynak tahsisi yapıldığı, enflasyonla mücadelenin esas amaç olarak ele alındığı, yüzde 5 olarak programlanan büyüme hızını gerçekleştirmeye yönelindiği, hızlı bir yapı-

sal değişim içinde bulunan ekonomimizde ulusal kaynakların en etkin ve verimli bir biçimde kullanılması sağlanarak altyapının yenilenmesi ve geliştirilmesi, mal ve hizmet üretiminin artırılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi, sosyal adaletin yaygınlaştırılarak bölgesel dengesizliklerin giderilmesi, devlet daire ve kurumlarının topluma sundukları hizmetlerin düzeylerinin yükseltilmesi hedef alınmıştır." Gerekçede böyle denilmektedir.

Ayrıca, 1989 Malf Yılı Konsolide Bütçesi 32,92 trilyon lira olarak bağlanmış; konsolide bütçe ödeneklerinin 7 trilyon lirası personel, 4,24 trilyon lirası diğer cari, 5,28 trilyon lirası yatırım ve 16,30 trilyon lirası da transfer harcamaları için ayrılmıştır. Bunların toplam içindeki paylarına gelince: Personel giderleri yüzde 21,3, diğer cari giderler yüzde 12,9, yatırım harcamaları için yüzde 16, transfer harcamaları yüzde 49,8'dir.

1989 Yılı Konsolide Devlet Bütçesinin finansmanı için 28,24 trilyon lirası genel bütçe, 200 milyar lirası da katma bütçe geliri olmak üzere, 28,44 trilyon liralık kaynak öngörülmüş, kalan 4,48 trilyon liranın net istikraz hasılatıyla karşılanması hedeflenmiştir.

Genel bütçe gelirinin 24,37 trilyon lirası vergi gelirlerinden oluşuyor; 1,9 trilyon lirası vergi dışı normal gelirlerden, 1,97 trilyon lirası da özel gelir ve fonlardan meydana gelmektedir.

24,37 trilyon liralık vergi gelirleri içindeki en büyük pay, 11,1 trilyon ile Gelir Vergisinden oluşmaktadır. Yüzde 45,5 oranında oluyor. Servet üzerinden alınan vergiler 220 milyar lira, mal ve hizmetlerden alınan vergiler 7,81 trilyon lira ve dış ticaretten alınan vergiler de 5,235 trilyon lira olarak tahmin edilmektedir. Bütçenin kısa özeti budur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; özetini arz ettiğim bütçe tasarısıyla ne